

*Świątokrzyjska
Rybacka Lokalna Grupa Działania*

*Diagnoza społeczno-gospodarcza obszaru
na potrzeby Lokalnej Strategii Rozwoju*

Listopad 2023

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Szczegółowa diagnoza obszaru i ludności.....	4
1. Podstawowe dane lokalizacyjne.....	4
2. Zagrożenie trwałą marginalizacją.....	6
3. Demografia.....	7
4. Gospodarka, przedsiębiorczość i sektor społeczny.....	15
5. Rynek pracy.....	22
6. Rolnictwo.....	24
7. Finanse samorządowe.....	27
8. Opieka społeczna.....	33
9. Dostęp do infrastruktury i usług publicznych.....	37
10. Dziedzictwo kulturowe, tożsamość lokalna, potencjał turystyczny.....	44
11. Przestrzeń, przyroda, ochrona środowiska.....	48
12. Innowacyjność.....	53
13. Wskaźniki rozwoju dla poszczególnych gmin RLGD – Monitor Rozwoju Lokalnego.....	54
13.1. Ogólny wskaźnik rozwoju.....	55
14. Wewnętrzna spójność obszaru.....	74
II. Podsumowanie.....	75
III. Wnioski.....	79
1. Analiza SWOT.....	79
2. Wnioski z analizy SWOT.....	81
3. Kluczowe problemy, potrzeby, potencjały, zasoby.....	82
Spis tabel.....	83
Spis map.....	83
Spis wykresów.....	84
Spis rysunków.....	85

Wstęp

Niniejszy dokument zawiera najważniejsze informacje oraz analizę sytuacji gmin Świętokrzyskiej Rybackiej Lokalnej Grupy Działania (dalej: Świętokrzyska RLGD) w takich obszarach jak: demografia, gospodarka, rynek pracy, rolnictwo, problemy społeczne, dziedzictwo kulturowe, tożsamość, potencjał turystyczny, dostęp do infrastruktury i usług publicznych, lokalne tradycje, przestrzeń i środowisko czy innowacyjność. Dokonano także oceny wewnętrznej spójności obszaru. Zagadnienia dotyczące rybactwa zostaną zaprezentowane w opracowywanej Lokalnej Strategii Rozwoju, w jej części diagnostycznej.

Jest to syntetyczne ujęcie sytuacji przestrzenno-środowiskowej i społeczno-gospodarczej obszaru na tle województwa świętokrzyskiego oraz Polski wraz ze wskazaniem trendów, które miały miejsce na przestrzeni ostatnich lat. Dodatkowo analizę wzbogacono o prezentację wskaźnika rozwoju dla każdej z gmin partnerstwa na podstawie narzędzia opracowanego przez Związek Miast Polskich, tj. Monitor Rozwoju Lokalnego. Wszelkie dane wykorzystane w opracowaniu, w połączeniu z przeprowadzonymi spotkaniami z interesariuszami na terenie każdej z gmin RLGD, posłużyły wskazaniu mocnych i słabych stron obszaru, zidentyfikowaniu szans i zagrożeń jako zewnętrznych uwarunkowań rozwoju, a także określeniu najistotniejszych problemów i potencjałów. To z kolei stanowi podstawę do sformułowania celów i wyznaczenia najważniejszych kierunków rozwoju.

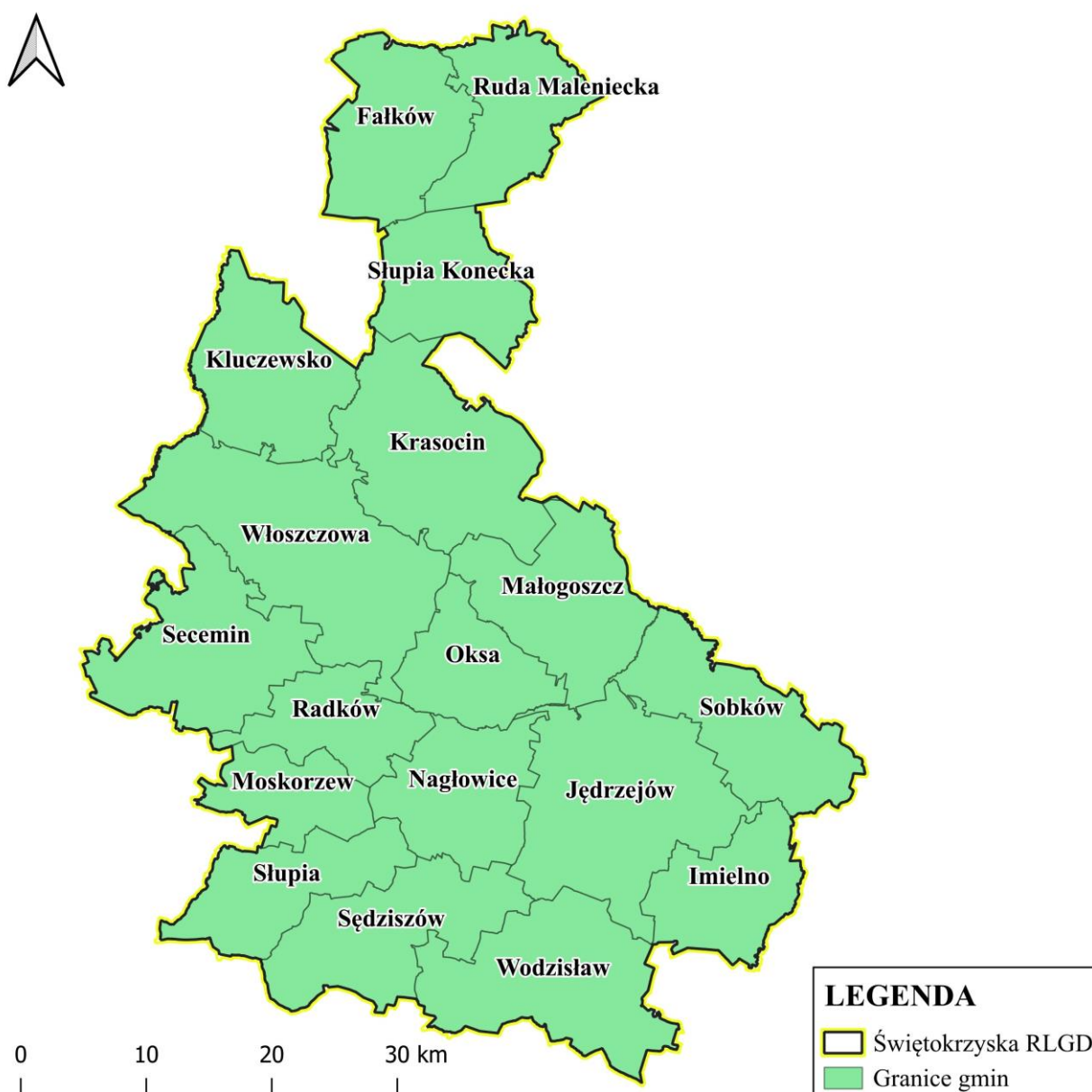
Zaprezentowane dane dotyczą lat 2018–2022 i pochodzą głównie z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego, ale też innych dostępnych źródeł, w tym m.in. Monitora Rozwoju Lokalnego lata 2017–2021 (analizy na podstawie danych GUS, systemu Ministerstwa Finansów POLTAX, ZUS i KRUS), Ministerstwa Edukacji i Nauki, Ministerstwa Finansów, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Instytutu Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza oraz dokumentów/opracowań takich jak *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+*, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2022*.

I. Szczegółowa diagnoza obszaru i ludności

1. Podstawowe dane lokalizacyjne

Obszar funkcjonowania Świętokrzyskiej RLGD obejmuje osiemnaście sąsiadujących ze sobą gmin, położonych w województwie świętokrzyskim, w powiatach jędrzejowskim, koneckim i włoszczowskim, w tym: pięć gmin miejsko-wiejskich, tj. Jędrzejów, Małogoszcz, Sędziszów, Wodzisław, Włoszczowa oraz trzynaście gmin wiejskich, tj. Imielno, Nagłowice, Oksa, Słupia, Sobków, Falków, Ruda Małeniecka, Słupia Konecka, Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków oraz Secemin. Łączna powierzchnia wymienionych jednostek samorządu terytorialnego wynosi 2 511 km² i jest zamieszkała przez 134 961 osób (dane GUS według stanu na dzień 31.12.2022 r.). Na mapie 1 zobrazowano graficznie granice RLGD, natomiast w tabeli 1 przedstawiono podstawowe dane dotyczące gmin partnerstwa.

Mapa 1 Gminy objęte partnerstwem Świętokrzyska RLGD

Źródło: opracowanie własne

Tabela 1 Podstawowe dane o gminach obszaru Świętokrzyska RLGD

Nazwa gminy	Typ gminy	Identyfikator gminy	Powierzchnia (km ²)
Imielno	wiejska	2602012	101
Jędrzejów	miejsko-wiejska	2602023	227
Małogoszcz	miejsko-wiejska	2602033	146
Nagłowice	wiejska	2602042	117
Oksa	wiejska	2602052	91
Sędziszów	miejsko-wiejska	2602063	146
Słupia	wiejska	2602072	108
Sobków	wiejska	2602082	144
Wodzisław	miejsko-wiejska	2602093	177
Fałków	wiejska	2605012	132
Ruda Maleniecka	wiejska	2605052	110
Słupia Konecka	wiejska	2605062	106
Kluczewsko	wiejska	2613012	137
Krasocin	wiejska	2613022	193
Moskorzew	wiejska	2613032	73
Radków	wiejska	2613042	88
Secemin	wiejska	2613052	161
Włoszczowa	miejsko-wiejska	2613063	254
RAZEM RLGD			2 511

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

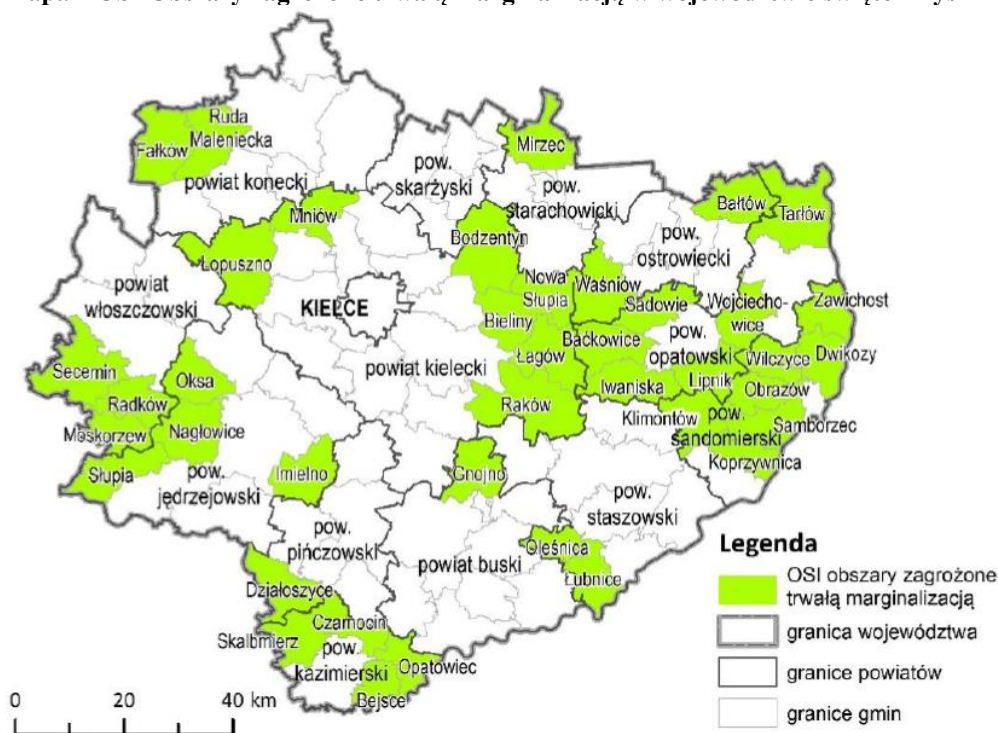
Cały obszar jest spójny pod względem przestrzennym. Wszystkie gminy obszaru RLGD administracyjnie położone są w sąsiadujących powiatach – jędrzejowskim, koneckim i włoszczowskim, w województwie świętokrzyskim. W skład Świętokrzyskiej RLGD wchodzi więcej niż dwie gminy, a każda para gmin pozostaje w bezpośrednim lub przynajmniej w dalszym sąsiedztwie, tworząc tym samym zwarty geograficznie obszar, znajdujący się w jednym obrysie (mapa 1). Siedziba RLGD znajduje się w Włoszczowie.

2. Zagrożenie trwałą marginalizacją

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województwa. Istotną częścią dokumentu jest Załącznik 1. *Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021–2027*. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych, skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych.

Wśród gmin z obszaru Świętokrzyskiej RLGD na powyższej liście znalazły się gminy: Fałków, Ruda Maleniecka, Secemin, Radków, Moskorzew, Oksa, Nagłowice, Słupia, Imielno. Są to jedyne gminy określone jako zagrożone trwałą marginalizacją w całym powiecie koneckim, włoszczowskim i jędrzejowskim. Na poziomie regionalnym, w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+*, wyznaczone w KSRR 2030 obszary zagrożone trwałą marginalizacją na terenie województwa świętokrzyskiego określono jako jeden z obszarów strategicznej interwencji: *OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją*. Ich ilość i rozkład przestrzenny w regionie przedstawiono na mapie 2.

Mapa 2 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie świętokrzyskim

Źródło: *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+*, str. 60

3. Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2022 roku, obszar objęty strategią rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność zamieszkiwało 134 961 osób, w tym 67 925 kobiet (50,3%) i 67 036 mężczyzn (49,7%), co stanowiło 100% ludności powiatów jędrzejowskiego i włoszczowskiego oraz 13,3% ludności powiatu koneckiego, a także 11,5% ludności województwa świętokrzyskiego. Biorąc pod uwagę gminy wchodzące w skład RLGD, najwięcej ludzi zamieszkiwało gminę miejsko-wiejską Jędrzejów (26 847 osób), natomiast najmniej gminę wiejską Radków (2 311 osób). Szczegółowe dane na temat liczby ludności poszczególnych gmin w 2022 r. zaprezentowano w tabeli 2.

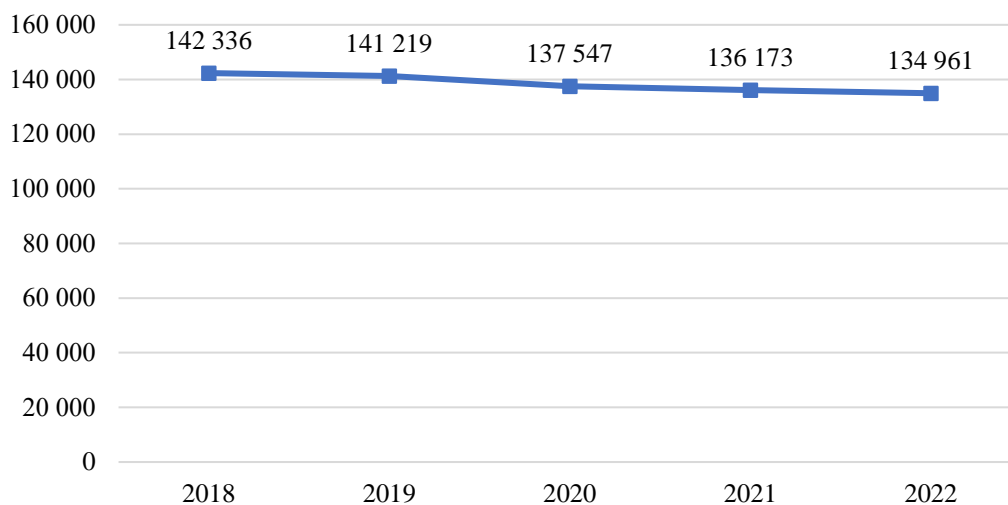
Tabela 2 Ludność poszczególnych gmin RLGD w 2022 r.

Nazwa gminy	Liczba ludności	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Procentowy udział	Gęstość zaludnienia
Gmina Imielno	4 159	2 061	2 098	3,1	41,2
Gmina Jędrzejów	26 847	13 908	12 939	19,9	118,3
Gmina Małogoszcz	11 112	5554	5558	8,2	76,1
Gmina Nagłowice	4 712	2 363	2 349	3,5	40,3
Gmina Oksa	4 374	2 179	2 195	3,2	48,1
Gmina Sędziszów	11 849	5 977	5 872	8,8	81,2
Gmina Słupia	3 948	1 979	1 969	2,9	36,6
Gmina Sobków	8 357	4 192	4 165	6,2	58,0
Gmina Wodzisław	6 428	3 218	3 210	4,8	36,3
Gmina Fałków	3 986	1 980	2 006	3,0	30,2
Gmina Ruda Maleniecka	2 879	1 435	1 444	2,1	26,2
Gmina Słupia Konecka	3 019	1 437	1 582	2,2	28,5
Gmina Kluczewsko	4 938	2 407	2 531	3,7	36,0
Gmina Krasocin	10 177	5 016	5 161	7,5	52,7
Gmina Moskorzew	2 557	1 270	1 287	1,9	35,0
Gmina Radków	2 311	1 149	1 162	1,7	26,3
Gmina Secemin	4 577	2 267	2 310	3,4	28,4
Gmina Włoszczowa	18 731	9 533	9 198	13,9	73,7
RAZEM RLGD	134 961	67 925	67 036	100,0	53,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni omawianych lat liczba ludności obszaru systematycznie malała (wykres 1).

Wykres 1 Liczba ludności ogółem na obszarze RLGD w latach 2018–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na wykresie 2 przedstawiono wartości wskaźnika *udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem* na obszarze RLGD w latach 2018–2022, natomiast na wykresie 3 zobrazowana została struktura ludności według poszczególnych grup wieku – tzw. *piramida płci i wieku* dla Świętokrzyskiej RLGD w 2022 r.

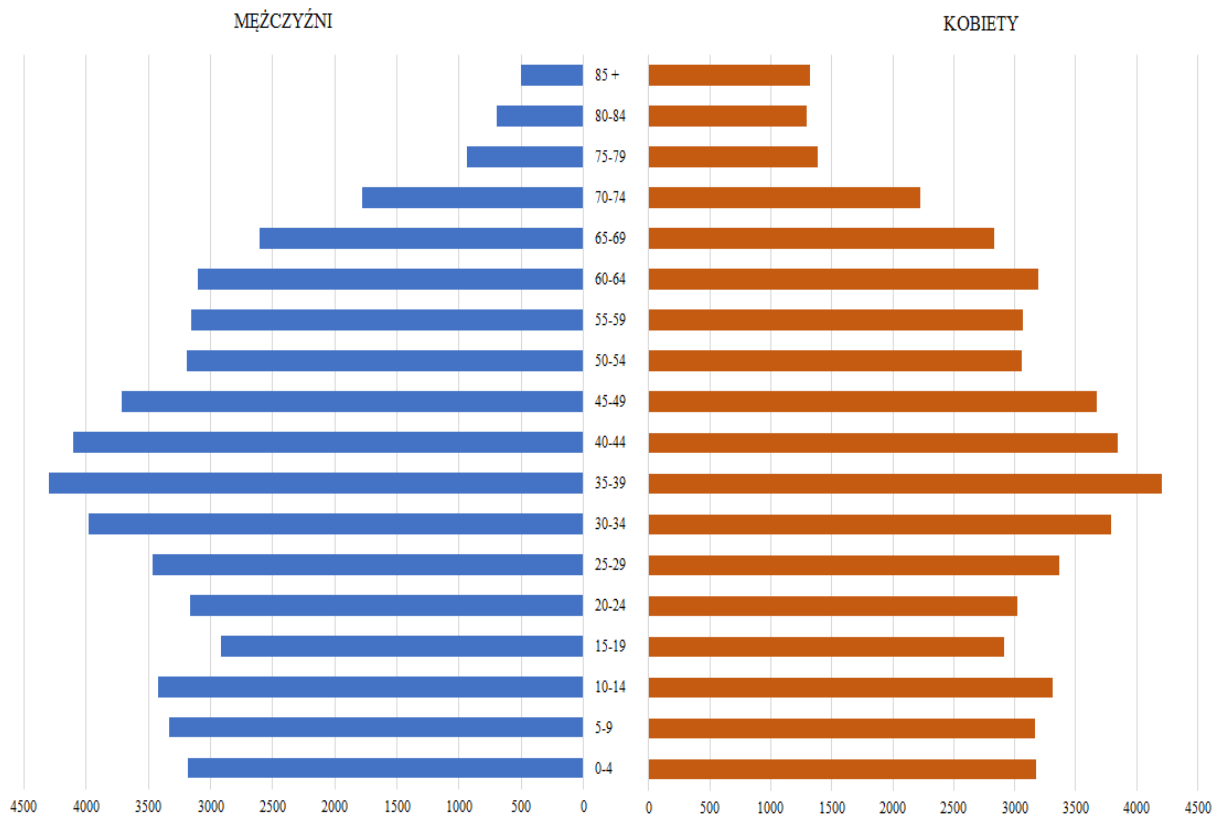
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze RLGD w latach 2018–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

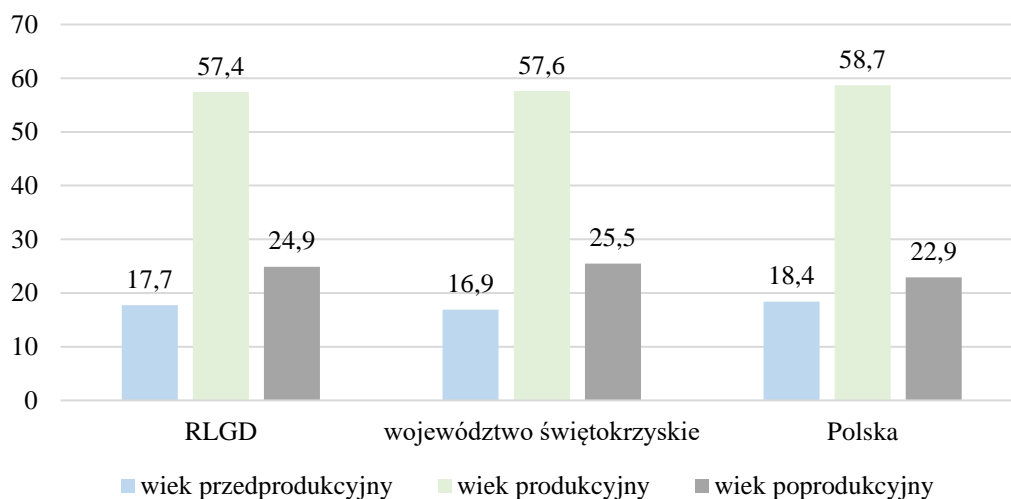
Wykres 3 Piramida płci i wieku dla obszaru RLGD w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane zobrazowane na wykresie 2 wskazują, że obszar Świętokrzyskiej RLGD charakteryzuje się stopniowym starzeniem się społeczeństwa. Udział osób w wieku poprodukcyjnym na terenie RLGD był w 2022 r. niższy niż średnia dla województwa oraz wyższy niż średnia dla kraju (wykres 4), jednak tempo wzrostu udziału tej grupy ludności jest wyższe niż w przypadku średniej dla kraju oraz nieznacznie niższe niż dla średniej wojewódzkiej. Wartość tego wskaźnika w 2022 r. w stosunku do 2018 r. to wzrost o 2,4 punkty procentowe (pp.), podczas gdy w województwie wskaźnik ten wzrósł o 2,5 pp., natomiast w kraju o 1,5 pp. (dane GUS).

Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze RLGD w porównaniu do średniej dla województwa i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W tabeli 3 przedstawiono wartości wskaźników obciążenia demograficznego: *ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym oraz udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ludności ogółem w latach 2018–2022.*

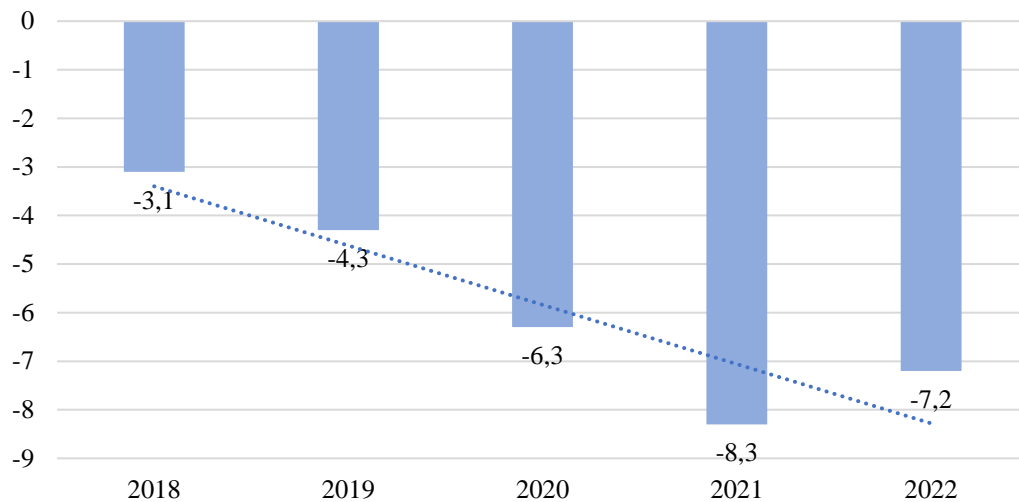
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym					Udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ludności ogółem				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	71,8	73,7	77,3	77,4	77,3	41,8	42,4	43,6	43,6	43,6
Gmina Jędrzejów	68,0	69,8	73,4	74,4	76,0	40,5	41,1	42,3	42,7	43,2
Gmina Małogoszcz	64,5	65,0	68,4	68,7	69,5	39,2	39,4	40,6	40,7	41,0
Gmina Nagłowice	69,3	71,3	74,3	75,9	77,1	40,9	41,6	42,6	43,2	43,5
Gmina Oksa	70,3	70,9	74,9	75,4	76,4	41,3	41,5	42,8	43,0	43,3
Gmina Sędziszów	65,9	67,4	74,5	75,5	77,3	39,7	40,3	42,7	43,0	43,6
Gmina Słupia	67,5	68,7	72,4	74,0	75,4	40,3	40,7	42,0	42,5	43,0
Gmina Sobków	64,2	65,2	69,5	70,4	71,2	39,1	39,5	41,0	41,3	41,6
Gmina Wodzisław	73,7	75,6	79,1	80,8	81,9	42,4	43,1	44,2	44,7	45,0
Gmina Fałków	69,9	69,4	77,1	78,8	79,6	41,2	41,0	43,6	44,1	44,3
Gmina Ruda Maleniecka	67,9	68,5	75,8	75,5	77,8	40,4	40,7	43,1	43,0	43,8
Gmina Słupia Konecka	62,8	62,5	65,8	67,8	67,0	38,6	38,5	39,7	40,4	40,1
Gmina Kluczewsko	61,4	61,8	67,7	67,2	66,0	38,0	38,2	40,4	40,2	39,8
Gmina Krasocin	62,5	63,1	66,6	66,5	67,2	38,5	38,7	40,0	39,9	40,2
Gmina Moskorzew	68,1	70,0	79,8	78,7	79,4	40,5	41,2	44,4	44,0	44,3
Gmina Radków	72,8	73,7	82,3	84,1	86,5	42,1	42,4	45,2	45,7	46,4
Gmina Secemin	69,2	71,0	78,4	78,6	79,8	40,9	41,5	43,9	44,0	44,4
Gmina Włoszczowa	65,7	66,7	70,6	71,5	72,4	39,7	40,0	41,4	41,7	42,0
Świętokrzyska RLGD	66,9	68,0	72,5	73,3	74,3	40,1	40,5	42,0	42,3	42,6
województwo świętokrzyskie	65,4	67,1	71,2	72,3	73,6	39,5	40,1	41,6	42,0	42,4
Polska	65,1	66,7	68,3	69,3	70,4	39,4	40,0	40,6	40,9	41,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

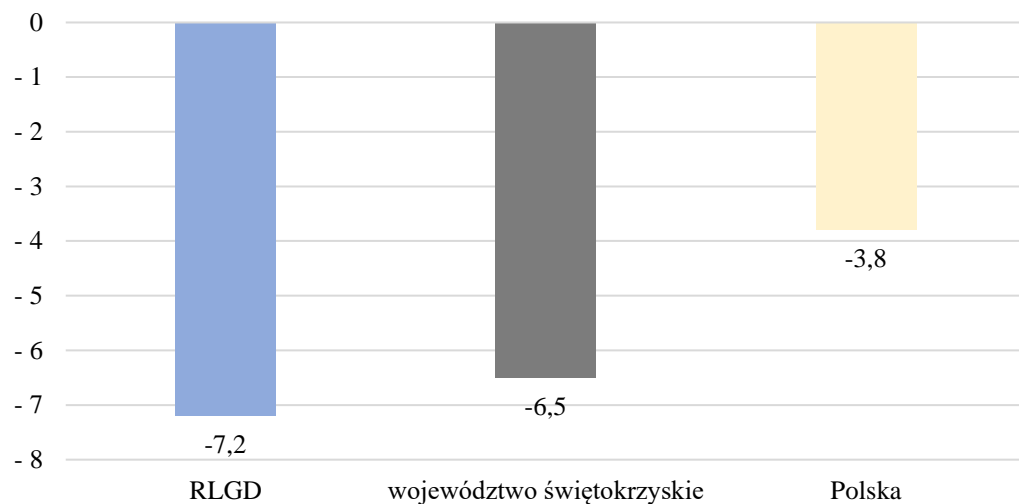
Jednym ze wskaźników mających wpływ na kształtowanie się struktury ludności jest wskaźnik *przyrost naturalny na 1 000 ludności* – wartość tego wskaźnika dla RLGD w latach 2018–2022 przedstawiono na wykresie 5, natomiast na wykresie 6 porównano średnie wartości wskaźnika w obszarze RLGD, w województwie i kraju w 2022 r., z kolei na mapie 3 zobrazowano rozkład wartości wskaźnika w 2022 r. w poszczególnych gminach RLGD.

Wykres 5 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze RLGD w latach 2018–2022

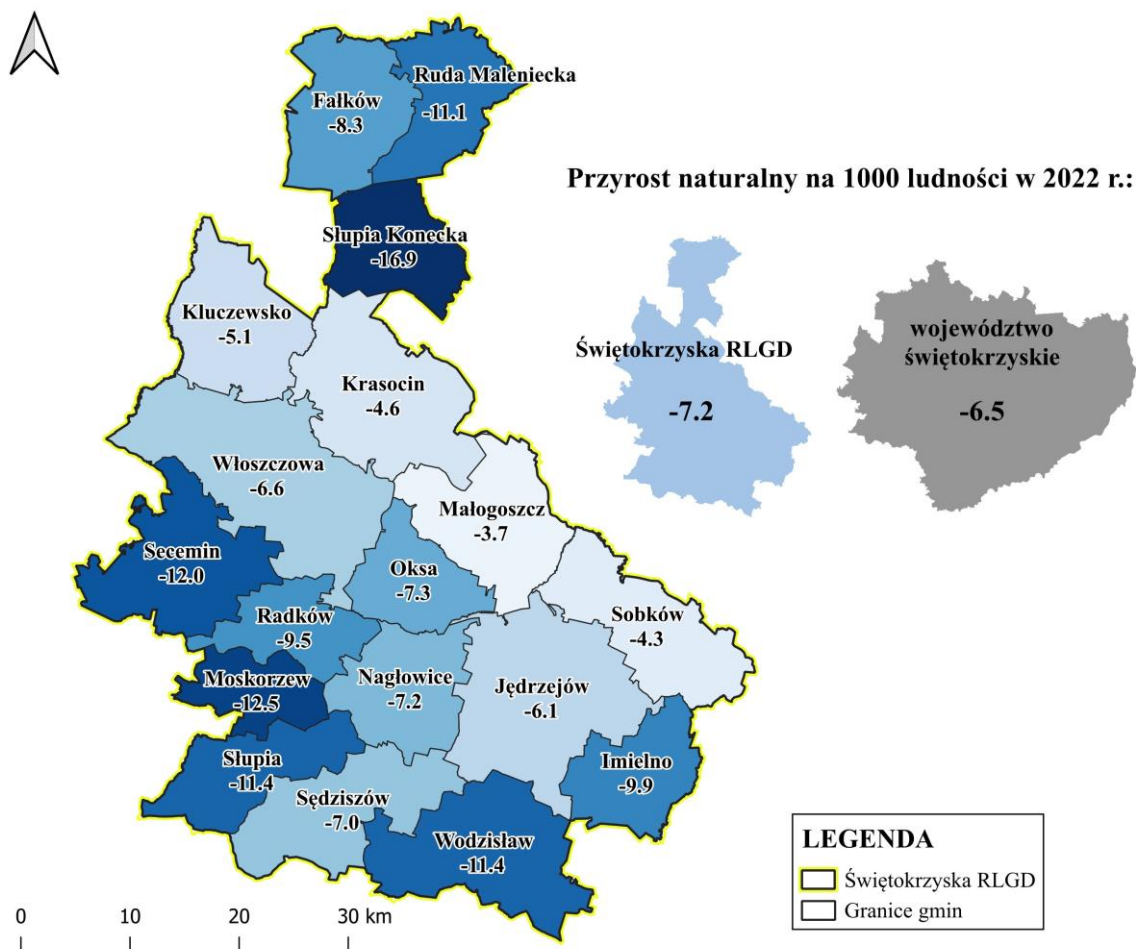
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

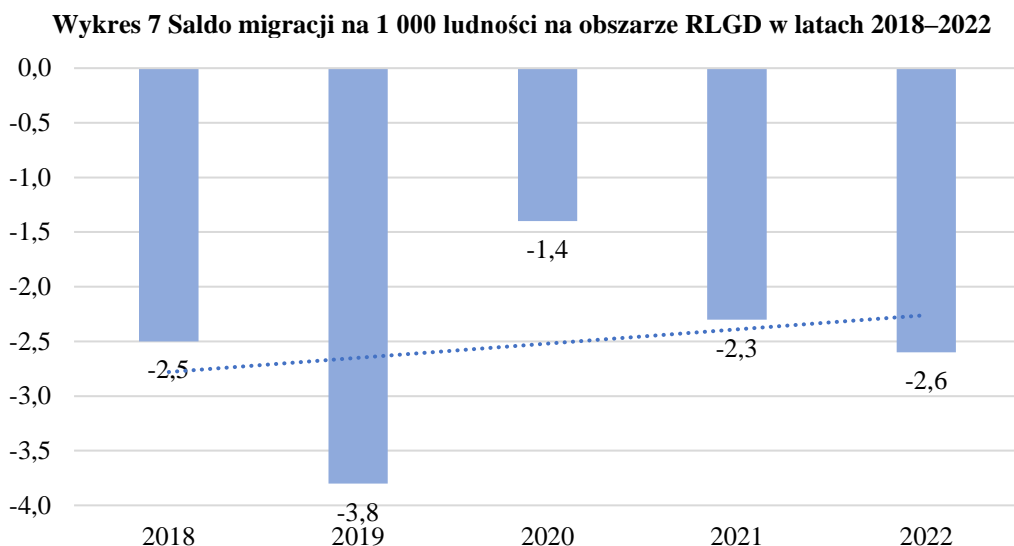
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 3 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

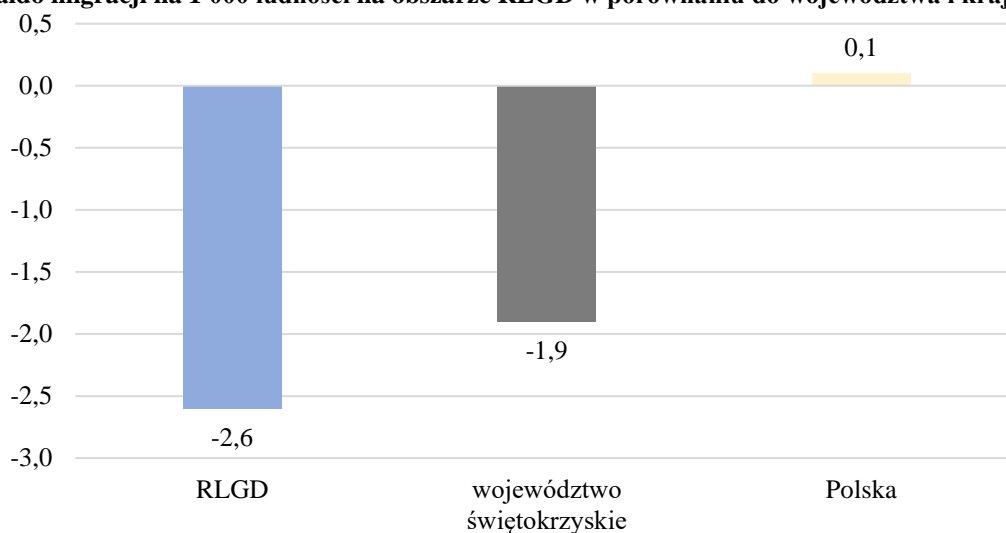
Źródło: opracowanie własne

Istotne w kontekście ilości i struktury ludności w danym miejscu jest również saldo migracji, stanowiące różnicę między napływem a odpływem ludności z danego obszaru w określonym czasie. Migracje stanowią jeden z najważniejszych (po liczbie urodzeń i zgonów) czynników kształtujących liczbę ludności na danym obszarze. Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze RLGD w całym badanym okresie osiągało wartości ujemne, a w roku 2022 wynosiło: -2,6 (wykres 7). Była to wartość niższa i mniej korzystna zarówno od średniej dla Polski, jak i województwa świętokrzyskiego (wykres 8).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 8 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ważnym czynnikiem świadczącym o potencjale demograficznym danego obszaru jest kwestia związana z budownictwem mieszkaniowym – można go ocenić za pomocą wskaźnika *pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców*. Wysoka wartość tego wskaźnika oznacza, że ludzie chętnie inwestują w dane miejsce jako miejsce zamieszkania – akumulują w nim swój majątek i chcą się w nim osiedlić. Wartości wskaźnika dla poszczególnych gmin, a także średnią dla obszaru RLGD, województwa i kraju w latach 2018–2022 przedstawiono w tabeli 4, natomiast na wykresie 9 przedstawiono porównanie średniej wartości dla RLGD w 2022 r. do wartości dla województwa świętokrzyskiego i Polski.

Tabela 4 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców				
	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	36	41	23	38	22
Gmina Jędrzejów	25	28	25	30	25
Gmina Małogoszcz	43	36	28	34	19
Gmina Nagłowice	30	18	31	51	19
Gmina Oksa	24	26	27	27	34
Gmina Sędziszów	30	27	21	24	26
Gmina Słupia	21	12	37	30	30
Gmina Sobków	37	44	31	33	26
Gmina Wodzisław	36	23	23	21	22
Gmina Fałków	18	32	29	62	55
Gmina Ruda Maleniecka	23	20	27	72	52
Gmina Słupia Konecka	21	24	26	36	30
Gmina Kluczewsko	31	37	44	64	55
Gmina Krasocin	27	53	33	41	33
Gmina Moskorzew	26	38	27	31	31
Gmina Radków	24	16	21	64	22
Gmina Secemin	41	29	49	35	24
Gmina Włoszczowa	22	29	34	28	18
Świętokrzyska RLGD	29	31	29	35	27
województwo świętokrzyskie	24	24	25	32	28
Polska	25	26	28	35	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 9 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4. Gospodarka, przedsiębiorczość i sektor społeczny

Sytuację gospodarczą obszaru Świętokrzyskiej RLGD odzwierciedlają wskaźniki gospodarcze, tj. *podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności oraz podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym*.

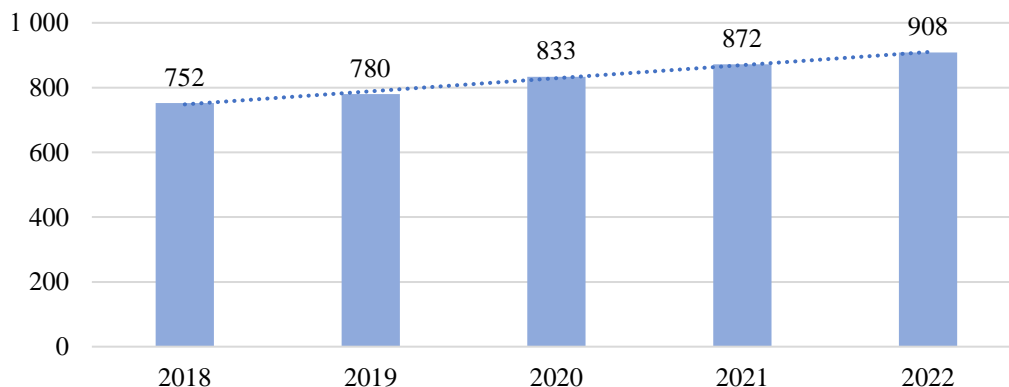
W tabeli 5 przedstawiono wskaźniki gospodarcze dla Świętokrzyskiej RLGD oraz województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2022. Wskaźniki zobrazowano także na wykresach 10–13, na których przedstawiono trend dla RLGD w latach 2018–2022 oraz porównanie wartości RLGD do średniej dla województwa i kraju w 2022 r., zaś na mapach 4–5 przedstawiono wartości wskaźników w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności					Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
RLGD	752	780	833	872	908	79	71	69	73	74
województwo świętokrzyskie	916	944	1 001	1 044	1 077	86	77	71	82	80
Polska	1 136	1 175	1 224	1 276	1 323	102	99	86	97	102

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze RLGD w latach 2018–2022

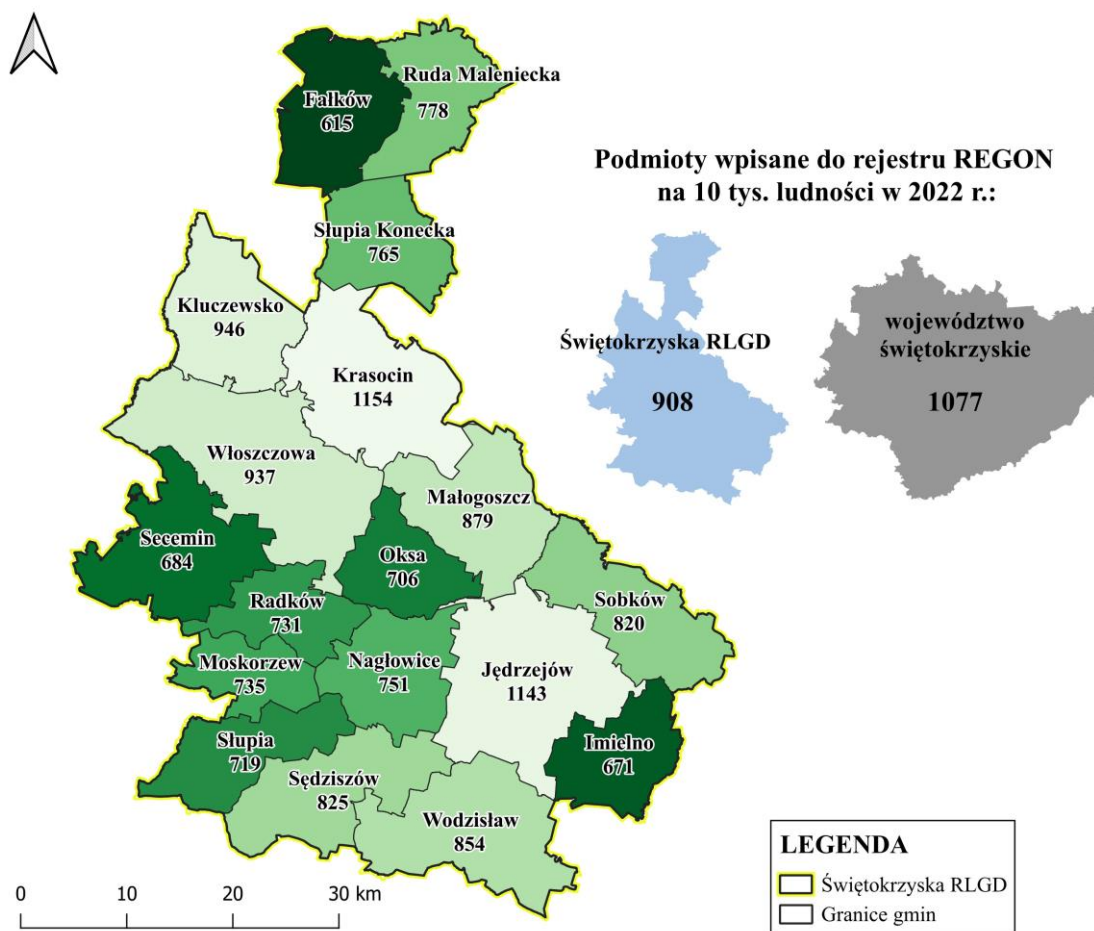
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

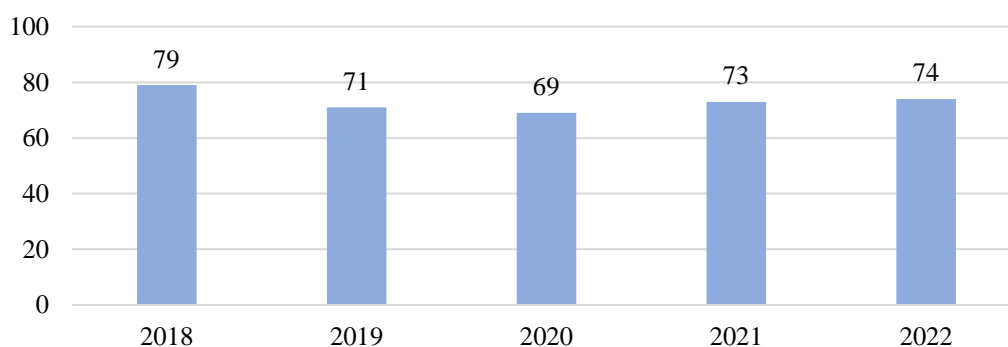
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 4 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 12 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze RLGD w latach 2018–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

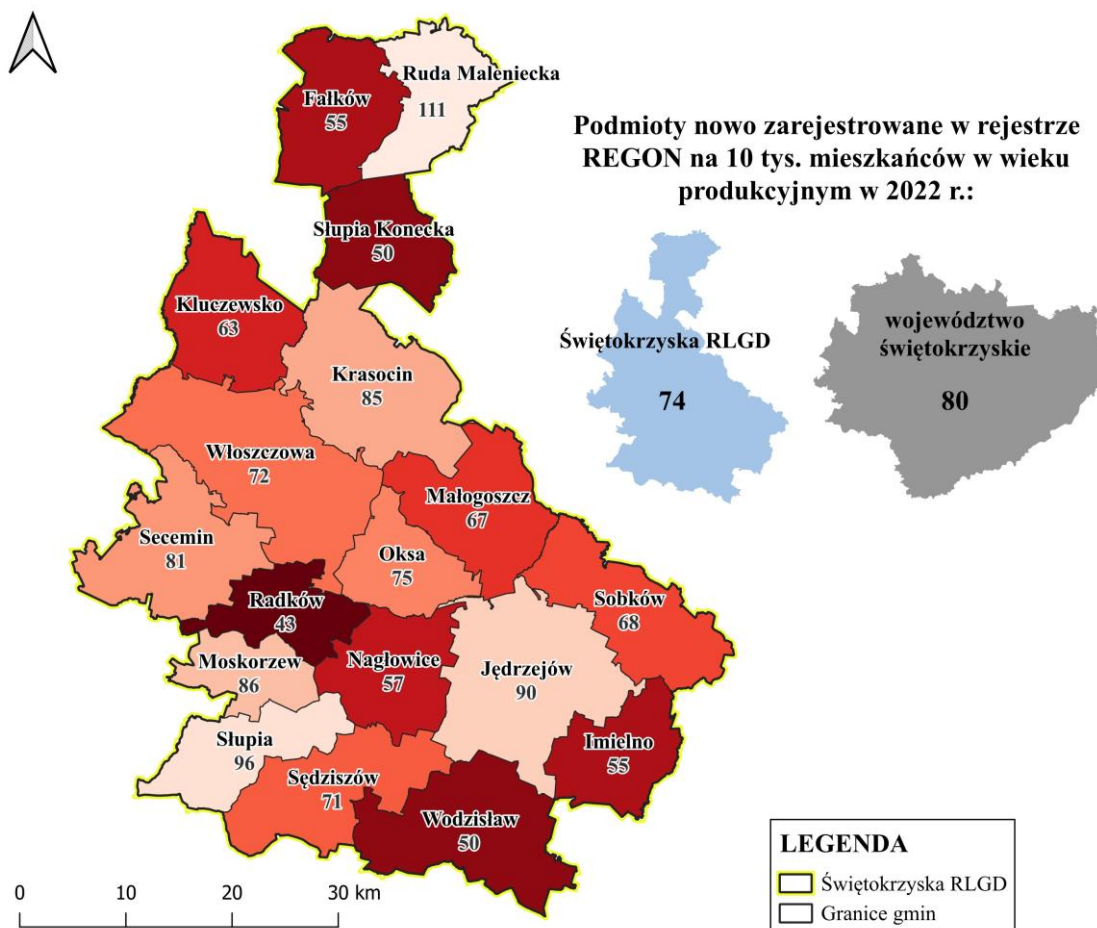

Wykres 13 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

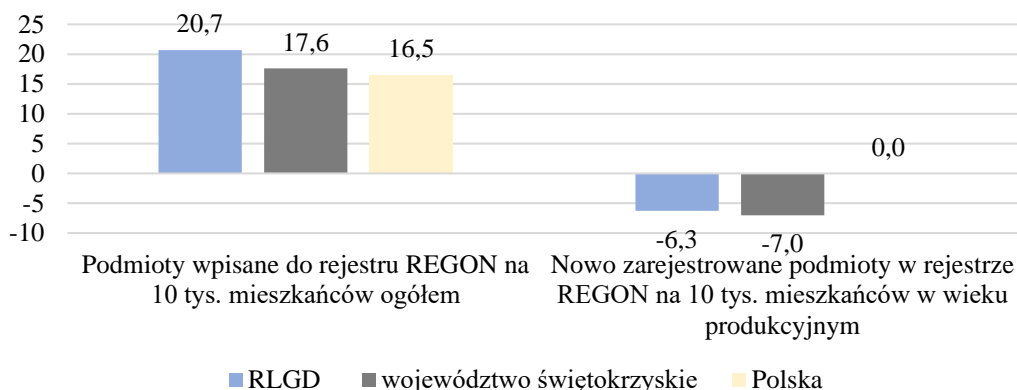
Mapa 5 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne

Na wykresie 14 przedstawiono dynamikę zmian (wzrost/spadek wartości wskaźników w 2022 r. w stosunku do 2018 r.) dla RLGD, województwa i kraju.

Wykres 14 Dynamika wzrostu wartości wskaźników gospodarczych obszaru RLGD, województwa i kraju – wzrost/spadek procentowy w 2022 r. w stosunku do 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza nowo rejestrowanymi podmiotami, warto zwrócić uwagę na wskaźniki: *udział % podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON* oraz *jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności*, które świadczą o kondycji przedsiębiorstw oraz poziomie trudności w prowadzeniu działalności na danym obszarze, w danym okresie. Wartości powyżej określonych wskaźników dla poszczególnych gmin RLGD, RLGD ogółem, województwa świętokrzyskiego i Polski w latach 2018–2022 przedstawiono w tabeli 6.

Tabela 6 Wskaźniki świadczące o kondycji przedsiębiorstw w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostki terytorialne	Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności					Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	25	23	26	26	22	4,9	4,3	4,5	4,2	3,2
Gmina Jędrzejów	74	49	44	43	58	7,6	4,8	4,1	3,9	5,1
Gmina Małogoszcz	49	42	34	40	49	6,5	5,3	4,1	4,7	5,6
Gmina Nagłowice	32	35	23	27	30	5,2	5,5	3,4	3,8	4,0
Gmina Oksa	17	31	43	29	43	3,2	5,2	6,6	4,3	6,1
Gmina Sędziszów	37	36	23	35	31	5,5	5,2	3,1	4,5	3,8
Gmina Słupia	37	23	30	48	43	6,7	4,0	4,6	7,3	6,0
Gmina Sobków	38	34	20	38	45	5,8	4,9	2,7	4,8	5,5
Gmina Wodzisław	53	22	36	25	31	7,7	3,0	4,7	3,0	3,6
Gmina Fałków	34	34	29	22	28	6,9	6,6	5,2	3,8	4,5
Gmina Ruda Maleniecka	55	39	10	34	38	9,7	6,8	1,5	4,9	4,9
Gmina Słupia Konecka	48	27	13	26	30	8,2	4,5	1,9	3,6	3,9
Gmina Kluczewsko	54	71	52	32	41	6,8	8,7	6,0	3,5	4,3
Gmina Krasocin	78	81	49	59	49	7,7	8,0	4,5	5,3	4,3
Gmina Moskorzew	45	23	15	35	47	7,5	3,6	2,3	5,0	6,4
Gmina Radków	52	28	34	13	30	8,4	4,5	5,1	1,8	4,1
Gmina Secemin	31	27	15	32	28	5,9	5,0	2,5	5,2	4,2

Gmina Włoszczowa	52	46	27	40	37	6,6	5,5	3,1	4,4	3,9
Świętokrzyska RLGD	51	42	32	38	42	6,8	5,4	3,9	4,3	4,6
województwo świętokrzyskie	70	50	39	45	50	7,6	5,3	3,9	4,3	4,7
Polska	86	59	45	50	59	7,6	5,0	3,6	3,9	4,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W tabeli 7 przedstawiono wartość wskaźnika *udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem* dla poszczególnych gmin RLGD, średnio w RLGD oraz województwie i kraju w latach 2018–2022. Przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 50 pracowników, to tzw. mikro (do 9 pracowników) i małe firmy (do 49 pracowników). Stanowią one ok. 99% polskiego sektora przedsiębiorstw.

Tabela 7 Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	5,1	5,3	5,8	6,2	6,7
Gmina Jędrzejów	9,7	10,1	10,6	11,1	11,3
Gmina Małogoszcz	7,5	7,7	8,1	8,5	8,7
Gmina Nagłowice	6,2	6,3	6,8	7,1	7,5
Gmina Oksa	5,5	5,9	6,4	6,8	7,1
Gmina Sędziszów	6,6	6,9	7,3	7,7	8,2
Gmina Słupia	5,5	5,8	6,5	6,6	7,2
Gmina Sobków	6,5	7,0	7,5	7,9	8,2
Gmina Wodzisław	6,9	7,1	7,7	8,2	8,5
Gmina Fałków	4,8	5,2	5,7	5,8	6,1
Gmina Ruda Maleniecka	5,6	5,7	6,6	7,0	7,7
Gmina Słupia Konecka	5,8	6,0	6,9	7,3	7,6
Gmina Kluczewsko	7,9	8,1	8,7	9,2	9,5
Gmina Krasocin	10,0	10,0	10,7	11,1	11,5
Gmina Moskorzew	5,9	6,3	6,7	6,9	7,4
Gmina Radków	6,2	6,3	6,6	7,2	7,3
Gmina Secemin	5,2	5,4	5,9	6,3	6,8
Gmina Włoszczowa	7,9	8,1	8,6	8,9	9,3
Świętokrzyska RLGD	7,5	7,8	8,3	8,7	9,0
województwo świętokrzyskie	9,1	9,4	9,9	10,4	10,7
Polska	11,3	11,7	12,2	12,7	13,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem we wszystkich analizowanych latach był na obszarze RLGD niższy niż średnia dla kraju oraz średnia dla województwa świętokrzyskiego i odnotował trend rosnący, natomiast tendencja ta dotyczyła także średniej dla województwa i kraju. W tabeli 8 przedstawiono udział % podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w 2022 r. w poszczególnych gminach RLGD, średnio na obszarze, w województwie i kraju. Średni udział grupy „rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” był dla obszaru RLGD wyższy (3,5%) niż średnie dla

województwa (1,4%) i kraju (1,4%). Wśród gmin obszaru, pod tym względem, najbardziej wyróżniają się gminy: Słupia (8,5%), Radków (6,5%), Ruda Maleniecka (6,3%) i Wodzisław (6,2%).

Tabela 8 Udział % podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w poszczególnych gminach RLGD, średnio na obszarze RLGD, w województwie i kraju w 2022 r.

Jednostka terytorialna	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	Pozostała działalność
Gmina Imielno	4,7	45,9	17,9	1,8	29,7
Gmina Jędrzejów	3,1	28,6	23,4	1,9	43,1
Gmina Małogoszcz	3,4	37,1	21,3	2,7	35,6
Gmina Nagłowice	4,0	36,4	17,5	3,1	39,0
Gmina Oksa	4,9	39,5	20,1	1,9	33,7
Gmina Sędziszów	2,6	32,3	22,2	2,0	40,8
Gmina Słupia	8,5	35,2	18,3	0,0	38,0
Gmina Sobków	4,2	39,7	20,7	1,6	33,7
Gmina Wodzisław	6,2	27,1	21,5	1,1	44,1
Gmina Fałków	3,3	37,6	21,6	1,6	35,9
Gmina Ruda Maleniecka	6,3	39,7	18,3	1,8	33,9
Gmina Słupia Konecka	5,2	35,5	26,0	2,2	31,2
Gmina Kluczewsko	4,7	48,4	13,7	3,0	30,2
Gmina Krasocin	1,7	52,7	16,3	1,5	27,8
Gmina Moskorzew	3,2	39,9	17,0	1,6	38,3
Gmina Radków	6,5	30,8	25,4	1,2	36,1
Gmina Secemin	5,1	34,5	24,6	2,9	32,9
Gmina Włoszczowa	1,9	28,2	23,8	2,8	43,3
Świętokrzyska RLGD	3,5	35,0	21,3	2,0	38,2
województwo świętokrzyskie	1,4	26,2	25,0	2,7	44,7
Polska	1,4	22,7	20,1	3,2	52,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jak wynika z danych statystycznych klasyfikacji podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007, największa liczba, spośród wszystkich podmiotów gospodarczych na obszarze w 2022 r. była zarejestrowana w sekcjach: G „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle” – 2 608 podmiotów (21,3%), F „Budownictwo” – 2 371 podmiotów (19,4%) oraz C „Przetwórstwo przemysłowe” – 1 748 podmiotów (14,3%). Na obszarze nie są zarejestrowane żadne podmioty w sekcji U „Organizacje i zespoły eksterytorialne”, a najniższe i nikłe udziały podmiotów zarejestrowane są w sekcjach B „Górnictwo i wydobywanie”, D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” i E „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Znaczącym z perspektywy analizy gospodarki na obszarze Świętokrzyskiej RLGD jest sektor rybacki, ze względu na mocno zakorzenione tradycje rybackie na tym terenie, wynikające z historii obszaru. Branże związane z rybołówstwem mają istotne znaczenie i wpływ na rozwój regionu. Z danych GUS wynika, że w 2022 roku na terenie RLGD funkcjonowało 7 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON do działu 03 – Rybactwo w sekcji A „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”. W całym województwie świętokrzyskim funkcjonowało

14 takich podmiotów, a więc połowa z nich zlokalizowana była na obszarze RLGD. Spośród wszystkich podmiotów – dwa zarejestrowane były w Gminie Ruda Maleniecka, natomiast po jednym w gminach Jędrzejów, Sędziszów, Wodzisław, Secemin i Włoszczowa.

Z danych GUS wynika, że na terenie obszaru RLGD funkcjonowało 18 obiektów noclegowych, które łącznie oferowały 1 093 miejsca noclegowe, z czego znaczna część dostępna była całorocznie. Najwięcej z nich znajdowało się na terenie gmin Nagłowice i Włoszczowa – po 3 podmioty¹.

Istnieje wiele definicji przedsiębiorczości. Jedne z nich skupiają się na rezultatach, inne na procesowości, a jeszcze inne na umiejętnościach. Według Cooper’a (2003 r.) przedsiębiorczość to przede wszystkim: „zachowanie przedsiębiorcze oznaczające umiejętność korzystania z pojawiających się sposobności w otoczeniu społeczno-ekonomicznym”. O przedsiębiorczości na ogół mówi się w kontekście gospodarczym, natomiast istotna jest również przedsiębiorczość społeczna, rozumiana jako sfera aktywności obywatelskiej, która łączy działalność ekonomiczną z działalnością pożytku publicznego, przyczyniając się m.in. do integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, do tworzenia miejsc pracy oraz rozwoju lokalnego. Na całym obszarze RLGD funkcjonuje dziewięć przedsiębiorstw społecznych, z czego najwięcej znajduje się w Gminie Jędrzejów – 5 podmiotów, w Gminie Sędziszów – 3 podmioty oraz 1 w Gminie Oksa.

Ludzie przedsiębiorczy to ludzie aktywni zawodowo i/lub społecznie. Istotna w tym zakresie jest analiza kapitału społecznego. Jednym z głównych mierników kapitału społecznego jest wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* (wykres 15).

Wykres 15 Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wewnątrz obszaru RLGD najwyższą wartość wskaźnika charakteryzowała się Gmina Radków, która w całym analizowanym okresie osiągała najwyższe wyniki spośród gmin obszaru RLGD, jednocześnie każdorazowo w latach 2018–2022 charakteryzowała się wartością wyższą niż średnia dla województwa i kraju. Również średnia dla obszaru RLGD była w całym badanym okresie wyższa niż średnia dla województwa i kraju (w 2021 r. średnie dla RLDG oraz kraju osiągnęły taką samą wartość)².

¹ Dane GUS, stan na dzień 31 lipca 2022 r.

² Dane GUS za lata 2018–2022.

5. Rynek pracy

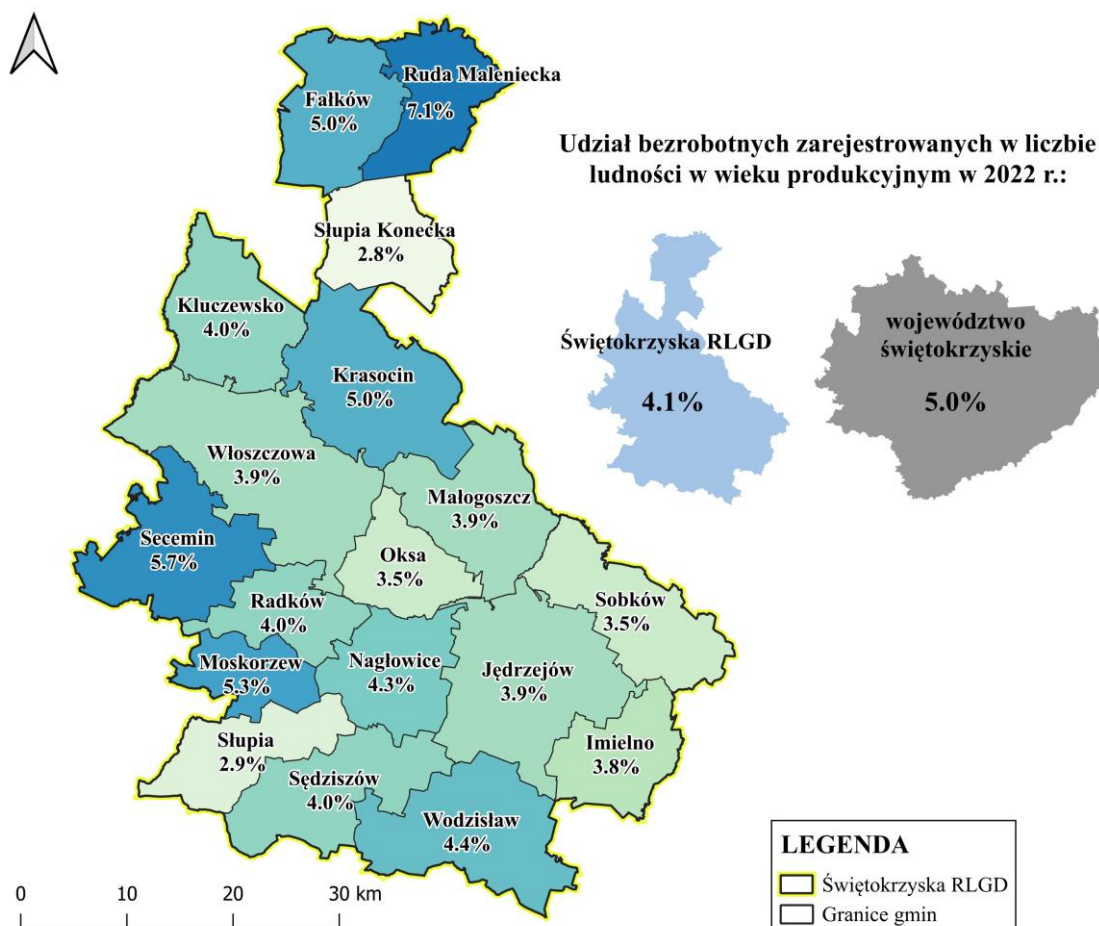
Sytuację panującą na rynku pracy odzwierciedlają wskaźniki dotyczące zatrudnienia oraz bezrobocia. Do najistotniejszych wskaźników należą: *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* oraz *udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem* (tabela 9). Wartości tych wskaźników w 2022 r. dla poszczególnych gmin RLGD przedstawiono na mapach 6 i 7.

Tabela 9 Wskaźniki bezrobocia na obszarze RLGD, średnio w województwie i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)					Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem (%)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Świętokrzyska RLGD	4,8	5,0	5,6	4,5	4,1	54,7	52,6	56,3	63,3	55,9
województwo świętokrzyskie	5,9	5,7	6,4	5,5	5,0	50,5	50,2	53,8	57,4	52,9
Polska	4,2	3,8	4,6	4,0	3,7	52,4	49,9	49,3	56,6	51,7

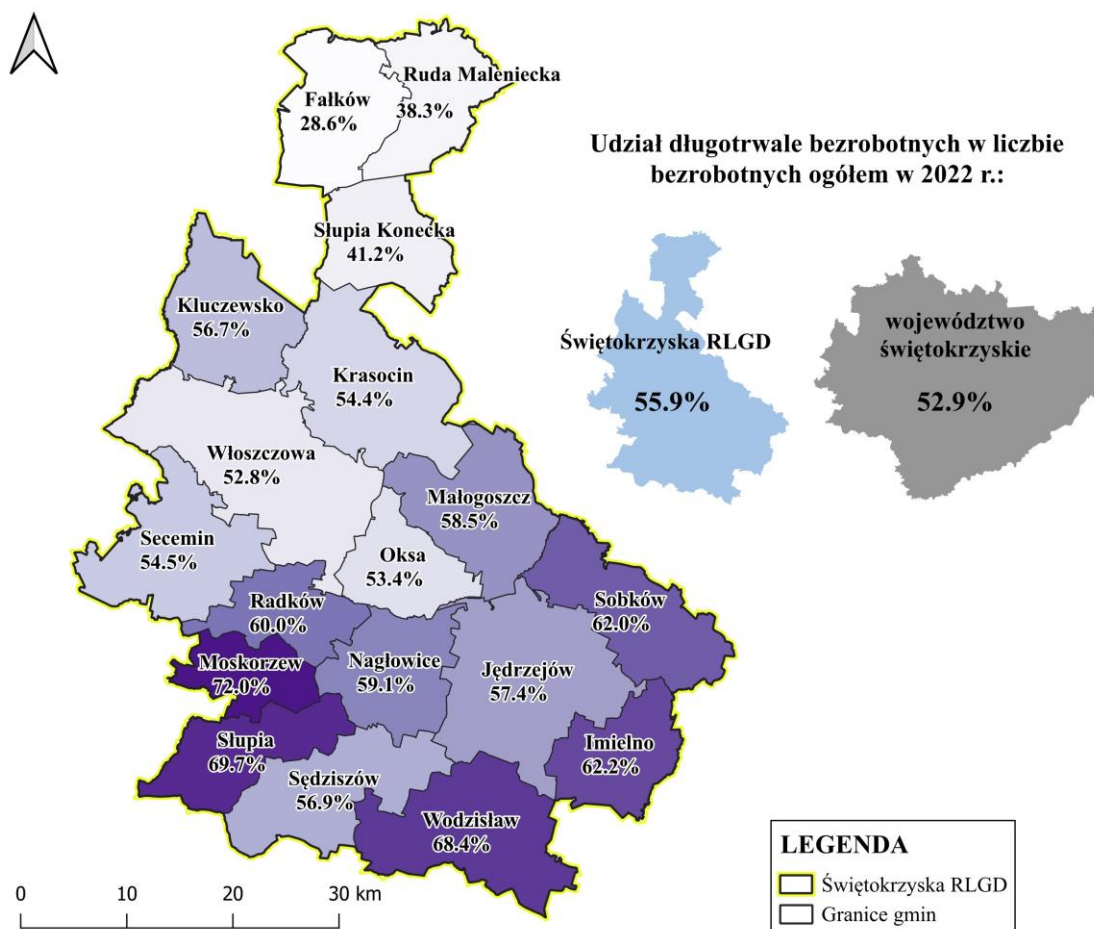
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne

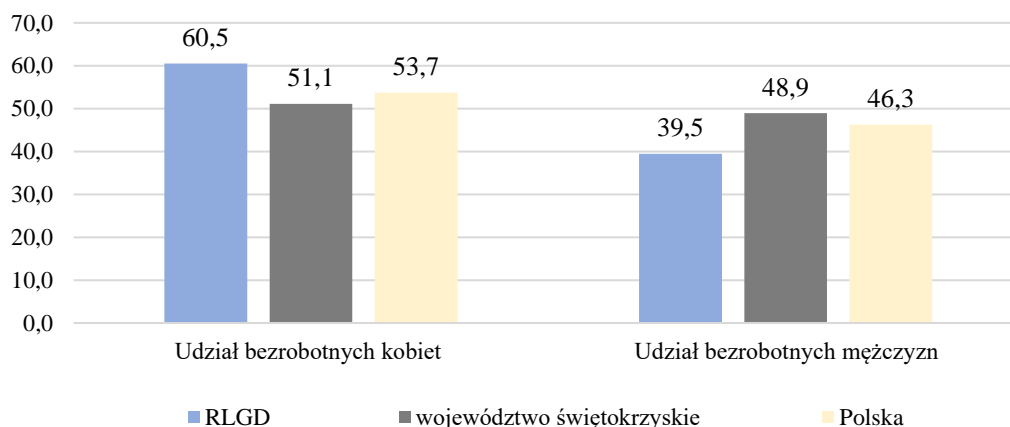
Mapa 7 Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne

Na wykresie 16 przedstawiono procentowy udział bezrobotnych ze względu na płeć na obszarze RLGD, w województwie i kraju.

Wykres 16 Procentowy udział bezrobotnych według płci na obszarze RLGD, w województwie i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnikiem, który również obrazuje sytuację ekonomiczną na obszarze RLGD jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej. Dane dotyczące wynagrodzeń określone są na poziomie powiatu. Sytuacja, jaka ma miejsce w powiatach jędrzejowskim, koneckim oraz włoszczowskim obrazuje także sytuację na obszarze RLGD, który terytorialnie znajduje się w obrębie tych jednostek administracyjnych. W 2022

roku wskaźnik *przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto* w powiecie jędrzejowskim osiągnął wartość 86,9% średniej krajowej i prezentował się nieco lepiej od wyniku województwa świętokrzyskiego (86,2% średniej krajowej), natomiast w powiecie koneckim wskaźnik osiągnął mniej korzystną wartość w porównaniu do powiatu jędrzejowskiego – 81,9% – i prezentował się gorzej od wyniku dla województwa świętokrzyskiego. Natomiast w powiecie włoszczowskim wskaźnik ten wyniósł najwyższą wartość spośród wszystkich powiatów – 89,2%. Wskaźnik ten od 2016 r. corocznie wzrastał zarówno dla województwa świętokrzyskiego, jak i dla wszystkich powiatów (dane GUS).

6. Rolnictwo

Spójność obszaru Świętokrzyskiej RLGD pod względem ekonomicznym obrazuje ilość gospodarstw rolnych o podobnej strukturze. Na obszarze tym charakterystyczna jest duża liczba wielkopowierzchniowych gospodarstw, co jest korzystniejsze dla rozwoju regionu, ze względu na możliwości specyfikacji i rozwoju określonych upraw. W tabeli 10 przedstawiono dane z 2020 r. dotyczące udziału gospodarstw rolnych w powierzchni poszczególnych jednostek ogółem oraz udziały gospodarstw w gospodarstwach rolnych ogółem ze względu na wielkość.

Tabela 10 Struktura gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w 2020 r.

Jednostka terytorialna	Udział gospodarstw rolnych w powierzchni ogółem	Udział gospodarstw w gospodarstwach rolnych ogółem ze względu na wielkość			
		1–5 ha	5–10 ha	10–15 ha	15 ha i więcej
Gmina Imielno	73,3	15,8	25,8	16,4	41,4
Gmina Jędrzejów	70,1	21,1	23,3	13,0	42,2
Gmina Małogoszcz	57,2	28,6	29,5	11,7	30,1
Gmina Nagłowice	60,1	19,9	27,4	14,5	37,5
Gmina Oksa	69,1	21,3	30,7	15,0	32,9
Gmina Sędziszów	58,9	25,1	22,0	12,2	40,5
Gmina Słupia	76,9	9,8	20,7	17,6	51,8
Gmina Sobków	55,1	22,6	28,2	11,7	37,3
Gmina Wodzisław	78,1	10,5	18,0	14,9	56,2
Gmina Fałków	22,0	47,1	35,5	9,5	7,6
Gmina Ruda Maleniecka	14,3	49,1	20,8	0,0	19,7
Gmina Słupia Konecka	61,3	13,4	32,3	13,4	40,8
Gmina Kluczewsko	57,4	19,8	29,1	11,7	39,1
Gmina Krasocin	44,0	32,2	26,3	9,6	31,8
Gmina Moskorzew	61,6	15,2	24,5	14,7	44,7
Gmina Radków	44,2	18,6	24,6	12,7	43,8
Gmina Secemin	36,3	27,1	26,9	11,8	34,0
Gmina Włoszczowa	47,1	26,9	27,3	11,1	34,6
Świętokrzyska RLGD	54,6	21,4	25,6	13,0	39,6
województwo świętokrzyskie	49,7	29,8	26,7	12,0	31,1
Polska	53,3	13,1	14,4	10,8	61,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

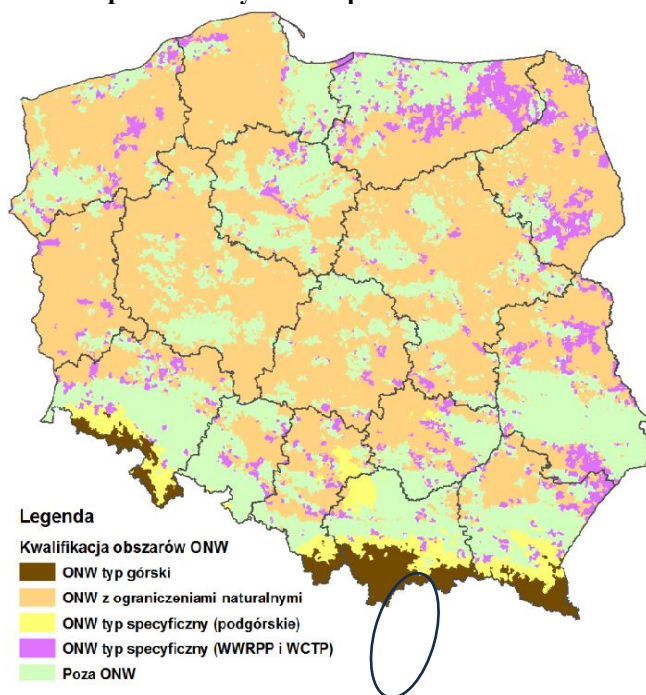
W 2012 roku rozpoczął się wieloletni projekt badawczy pn. Monitoring Rozwoju Obszarów Wiejskich (MROW) finansowany przez Fundację Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej³. Celem projektu jest stała obserwacja zmian społeczno-gospodarczych dokonujących się na obszarach wiejskich w Polsce. W wyniku zastosowania procedur statystycznych, wykorzystujących przyjęty schemat analizy, zdefiniowano typy gmin podobnych pod względem struktury rozwoju, a więc charakteryzujących się podobną kombinacją ocen dla jedenastu składowych definiujących operacyjnie rozwój obszarów wiejskich. Przyjęta metoda pozwoliła wydzielić 7 typów gmin, które w MROW stały się przedmiotem analizy. Zgodnie z przyjętą metodologią, gminy Świętokrzyskiej RLGD zakwalifikowane jako następujące typy:

- *wielofunkcyjne, równowaga sektorów* – Gmina Krasocin;
- *dominacja rolnictwa tradycyjnego* – gminy: Fałków, Słupia Konecka, Ruda Maleniecka, Secemin, Radków, Moskorzew, Słupia, Wodzisław, Imielno, Nagłowice;
- *przewaga funkcji rolniczej, pośrednie* – gminy: Kluczewsko, Włoszczowa, Sędziszów, Jędrzejów, Sobków, Małogoszcz, Oksa.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej została zwaloryzowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach w latach 70. XX w. Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej (WWRPP) pozwala na ilościową i przestrzenną ocenę czynników naturalnych, decydujących o potencjalnej wydajności plonów na poziomie lokalnym. WWRPP jest wskaźnikiem złożonym, przyjmującym wartość maksymalną 120. Średnia wartość wskaźnika dla województwa świętokrzyskiego wynosi 69,3 punkty, przy średniej dla kraju wynoszącej 66,6 punktów. Jakość przestrzeni rolniczej jest jednak zróżnicowana przestrzennie.

Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) to tereny, na których produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na warunki naturalne (mapa 8).

Mapa 8 Sumaryczna mapa obszarów ONW w Polsce

Źródło: opracowanie własne: strona internetowa Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowego Instytutu Badawczego, onw.iung.pulawy.pl/mapa

³ Strona internetowa Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, irwirpan.waw.pl/index.php/offer/show/538/badania/monitoring-rozwoju-obszarow-wiejskich/badania/monitoring-rozwoju-obszarow-wiejskich

Na terenie obszaru RLGD wyodrębniono obszary jako ONW z ograniczeniami naturalnymi:

- Gmina Imielno: 5 obszarów ONW (2 obszary typu specyficznego i 3 obszary typu nizinnego);
- Gmina Jędrzejów: 11 obszarów ONW (9 obszarów typu nizinnego i 2 typu specyficznego);
- Gmina Małogoszcz: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 1, 2);
- Gmina Nagłowice: 4 obszary ONW typu nizinnego;
- Gmina Oksa: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 1, 2);
- Gmina Sędziszów: 9 obszarów ONW (7 obszarów typu nizinnego i 2 obszary typu specyficznego);
- Gmina Słupia: 6 obszarów ONW (5 obszarów typu nizinnego i 1 obszar typu specyficznego);
- Gmina Sobków: 17 obszarów ONW (1 obszar typu specyficznego i 16 obszarów typu nizinnego);
- Gmina Wodzisław: 2 obszary ONW (1 obszar typu nizinnego i 1 obszar typu specyficznego);
- Gmina Fałków: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 2);
- Gmina Ruda Maleniecka: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 1, 2);
- Gmina Słupia Konecka: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 1, 2);
- Gmina Kluczewsko: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 1, 2);
- Gmina Krasocin: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 1, 2);
- Gmina Moskorzew: 7 obszarów ONW (6 obszarów typu nizinnego i 1 obszar typu specyficznego);
- Gmina Radków: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW (7 obszarów typu nizinnego i 5 obszarów typu specyficznego);
- Gmina Secemin: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW typu nizinnego (strefa 1, 2);
- Gmina Włoszczowa: cały obszar gminy zakwalifikowano jako obszar ONW (4 obszary typu specyficznego i 32 obszary typu nizinnego).

7. Finanse samorządowe

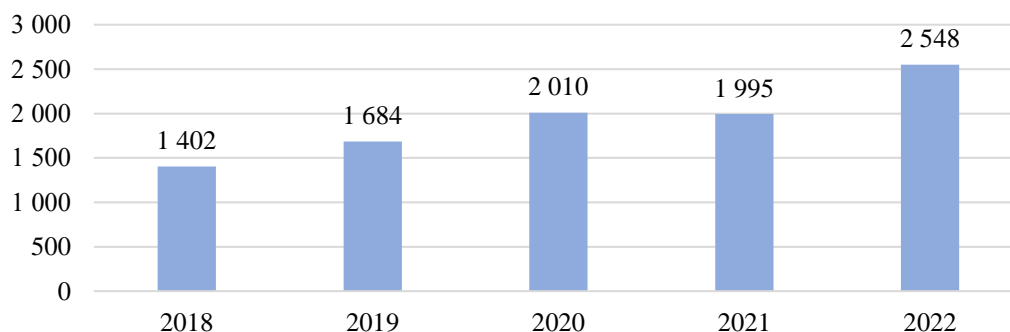
Sytuację finansową samorządów z obszaru Świętokrzyskiej RLGD obrazują wskaźniki dochodów ogółem, dochodów własnych gmin oraz wydatków ogółem, majątkowych i bieżących w przeliczeniu na 1 mieszkańca (tabele 11–12, wykresy 17–20).

Tabela 11 Dochody ogółem i dochody własne na 1 mieszkańca (zł) w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Dochody ogółem na 1 mieszkańca (zł)					Dochody własne na 1 mieszkańca (zł)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	4 970	4 947	5 502	6 690	7 728	1 320	1 106	1 231	1 243	2 022
Gmina Jędrzejów	3 905	4 484	5 321	5 658	5 712	1 556	1 785	2 254	2 263	2 315
Gmina Małogoszcz	4 290	4 712	5 548	6 464	6 524	1 724	1 951	2 315	2 422	2 823
Gmina Nagłowice	4 408	4 915	5 905	6 791	6 954	1 106	1 231	1 607	1 376	2 036
Gmina Oksa	4 265	5 008	6 107	6 904	8 135	858	1 018	1 296	1 264	1 949
Gmina Sędziszów	4 353	5 948	5 440	6 081	6 609	1 677	2 265	2 307	2 504	3 289
Gmina Słupia	4 808	5 496	5 838	7 011	7 374	1 127	1 442	1 808	1 552	2 601
Gmina Sobków	4 388	4 960	5 357	5 805	7 491	1 086	1 267	1 336	1 464	2 288
Gmina Wodzisław	4 104	4 519	5 986	5 989	7 033	1 191	1 331	2 143	1 781	2 448
Gmina Fałków	4 835	5 154	6 317	8 083	8 918	1 140	1 676	1 689	1 852	3 325
Gmina Ruda Maleniecka	4 605	5 651	5 530	7 587	8 700	1 224	1 639	1 727	1 951	2 817
Gmina Słupia Konecka	4 647	4 893	6 429	7 145	8 163	895	1 040	1 831	1 540	2 214
Gmina Kluczewsko	4 665	5 215	6 786	6 233	8 932	842	1 060	2 012	1 228	2 172
Gmina Krasocin	4 531	4 906	5 334	6 119	6 402	1 589	1 912	1 984	2 126	2 775
Gmina Moskorzew	4 276	5 449	4 728	6 199	8 223	1 071	1 808	1 549	1 694	2 922
Gmina Radków	4 260	4 848	6 139	6 397	10 074	992	1 213	2 235	1 411	3 274
Gmina Secemin	4 401	5 028	5 034	5 665	6 671	1 071	1 418	1 574	1 456	2 202
Gmina Włoszczowa	4 112	4 634	5 286	5 265	5 442	1 711	2 043	2 329	2 422	2 542
Świętokrzyska RLGD	4 299	4 917	5 553	6 109	6 764	1 402	1 684	2 010	1 995	2 548
województwo świętokrzyskie	4 691	5 387	5 973	6 364	6 900	1 846	2 128	2 432	2 452	2 831
Polska	5 387	5 968	6 548	7 242	7 467	2 732	2 958	3 195	3 487	3 861

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 17 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 18 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

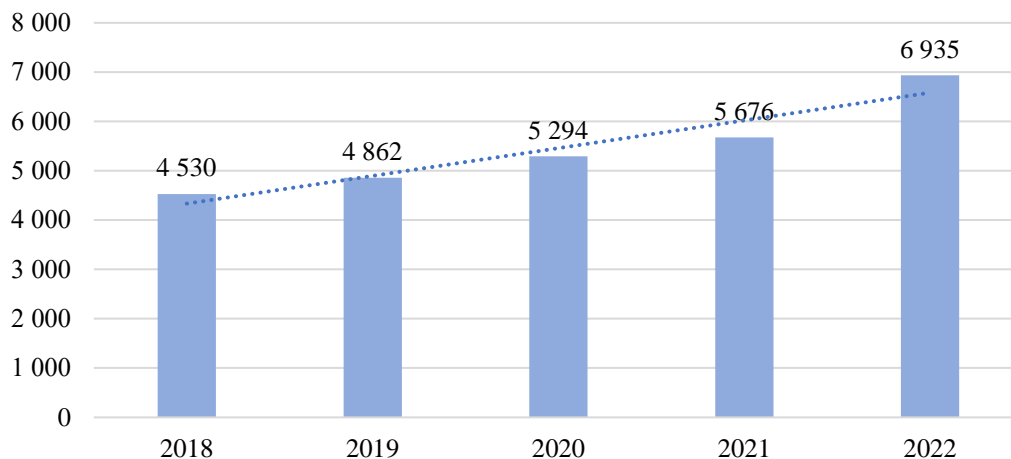

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Źródłami dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego (JST) są m.in.: wpływy z podatków, opłat, dochody z majątku JST, odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST, odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej i inne. W rozumieniu ustawy, dochodami własnymi JST są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)⁴.

Wydatki z budżetu ogółem to wszelkie środki publiczne przekazywane z budżetu na realizację zadań. Wyróżnia się wydatki bieżące, związane z bieżącym funkcjonowaniem jednostek organizacyjnych oraz wydatki majątkowe, które obejmują wydatki inwestycyjne (w tym zakupy inwestycyjne) jednostek budżetowych i dotacje celowe przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji konkretnych inwestycji, a także wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

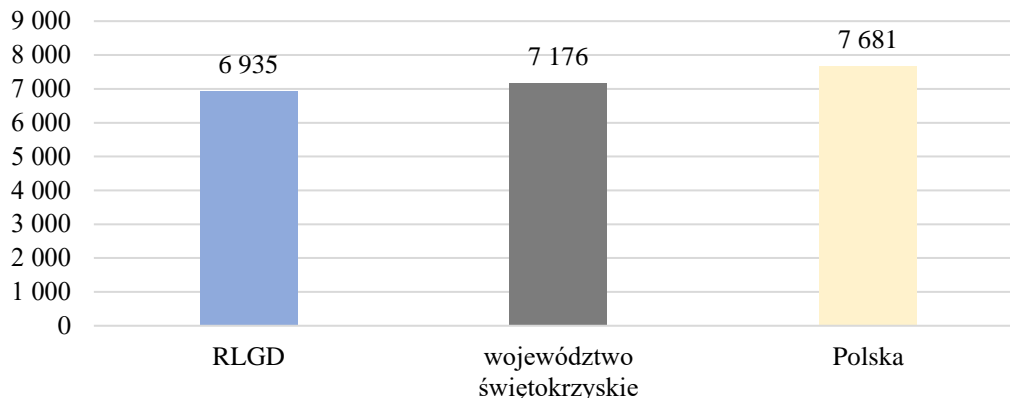
Wykres 19 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁴ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U. z 2022 r. poz. 2267 z późn. zm.).

Wykres 20 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

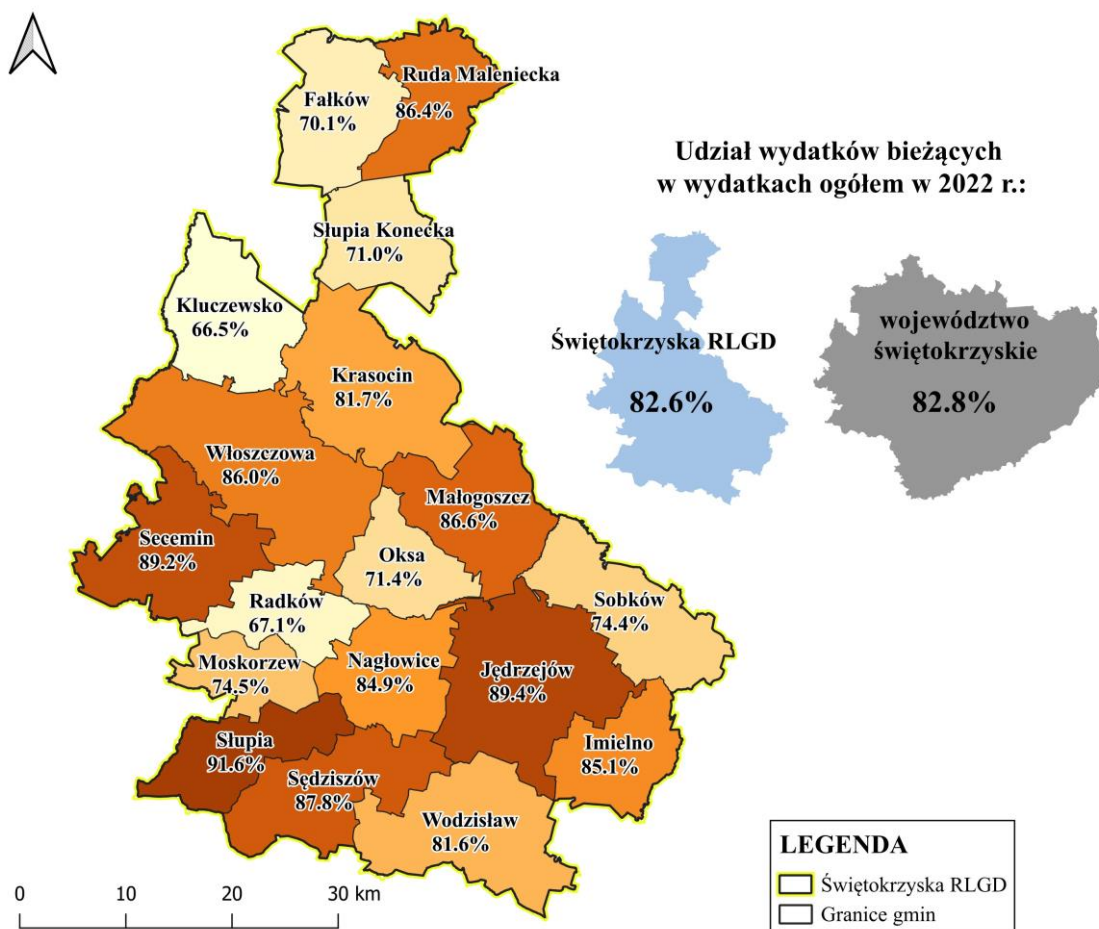
Tabela 12 Wydatki majątkowe i wydatki bieżące na 1 mieszkańca (zł) w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca (zł)					Wydatki bieżące na 1 mieszkańca (zł)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	643	405	226,1	353,4	1106,6	4 171	4 514	5 064	5 182	6 311
Gmina Jędrzejów	404	536	670	590	667	3 651	4 094	4 465	4 855	5 613
Gmina Małogoszcz	311	301	369	837	910	4 047	4 305	4 855	5 197	5 874
Gmina Nagłowice	499	979,6	899,9	677,9	1076,5	3 788	4 177	4 731	4 992	6 060
Gmina Oksa	413,5	679,5	626,8	1 036	2 382	3 711	4 138	4 899	5 034	5 946
Gmina Sędziszów	1 356	1 983	540,2	1 095	780	3 523	4 056	4 646	4 771	5 628
Gmina Słupia	996	1 006	598,8	1 207	566	3 799	4 202	4 721	5 047	6 188
Gmina Sobków	712	871	800	1 086	1 953	3 566	4 109	4 459	4 882	5 665
Gmina Wodzisław	648	447	1 212	907	1 347	3 408	3 892	4 439	4 772	5 990
Gmina Fałków	1 754	613	997	2 951	2 454	3 803	4 145	4 576	4 769	5 765
Gmina Ruda Maleniecka	1 722	1 536	1 095	2 021	1 017	3 788	4 210	4 512	5 322	6 475
Gmina Słupia Konecka	1 099	1 641	1 572	537	2 367	4 003	4 115	4 678	5 399	5 788
Gmina Kluczewsko	1 371	641	1 364	477	3 000	4 194	4 320	4 748	4 934	5 948
Gmina Krasocin	1 128	400	1 009	838	1 277	3 710	4 152	4 457	4 878	5 706
Gmina Moskorzew	822	972	842	829	1 839	3 453	4 198	4 146	4 157	5 367
Gmina Radków	539	1 038	649	849	2 998	3 737	3 945	4 514	4 911	6 127
Gmina Secemin	1 601	724	657	318	706	3 295	3 984	4 233	4 522	5 818
Gmina Włoszczowa	994	554	808	432	855	3 458	3 874	4 157	4 530	5 234
Świętokrzyska RLGD	849	760	770	821	1 209	3 682	4 102	4 524	4 855	5 726
województwo świętokrzyskie	941	1 003	921	857	1 235	4 001	4 382	4 855	5 190	5 941
Polska	1 066	1 011	958	1 026	1 303	4 509	5 039	5 533	5 859	6 377

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na mapie 9 przedstawiono wskaźnik udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

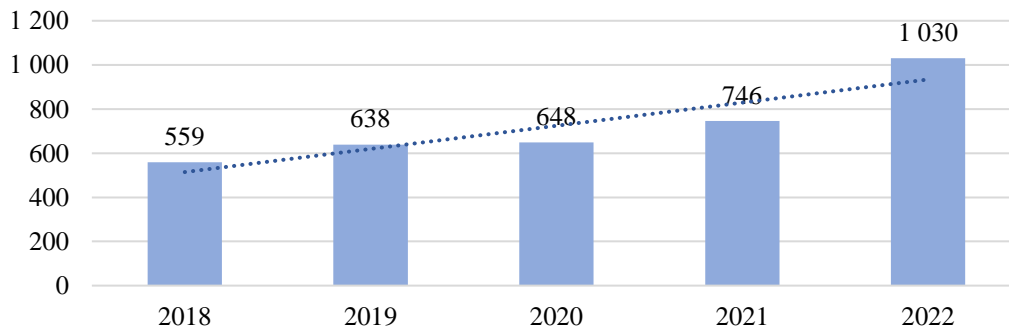
Mapa 9 Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne

Jednym z elementów dochodów własnych samorządu jest udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w postaci wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych zamieszkałych na terenie danej gminy. Na wykresach 21–22 oraz na mapie 10 przedstawiono wpływy z podatków od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Natomiast na wykresach 23–24 oraz na mapie 11 zobrazowano wpływy z podatków od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 21 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022

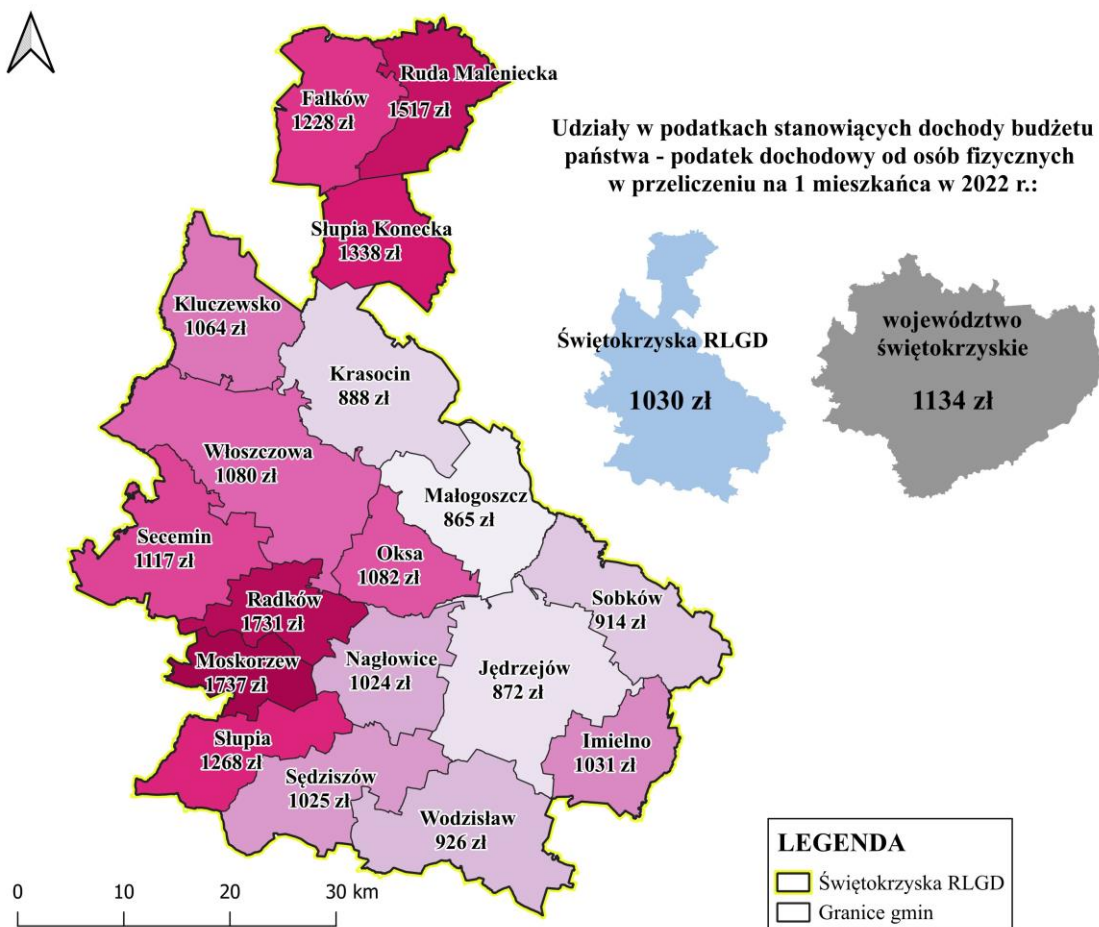
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 22 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

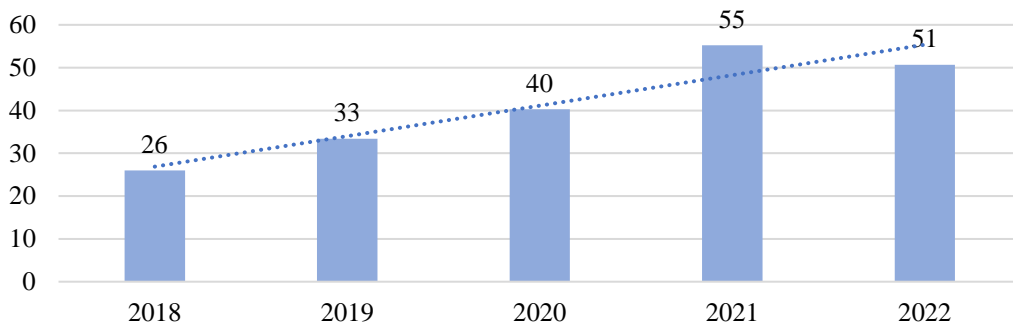
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 10 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

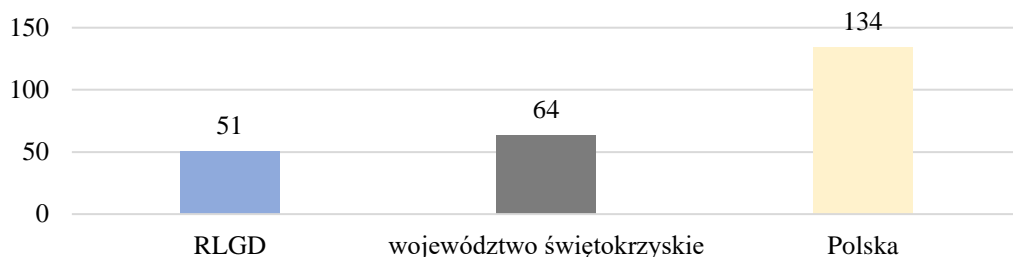
Źródło: opracowanie własne

Wykres 23 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022

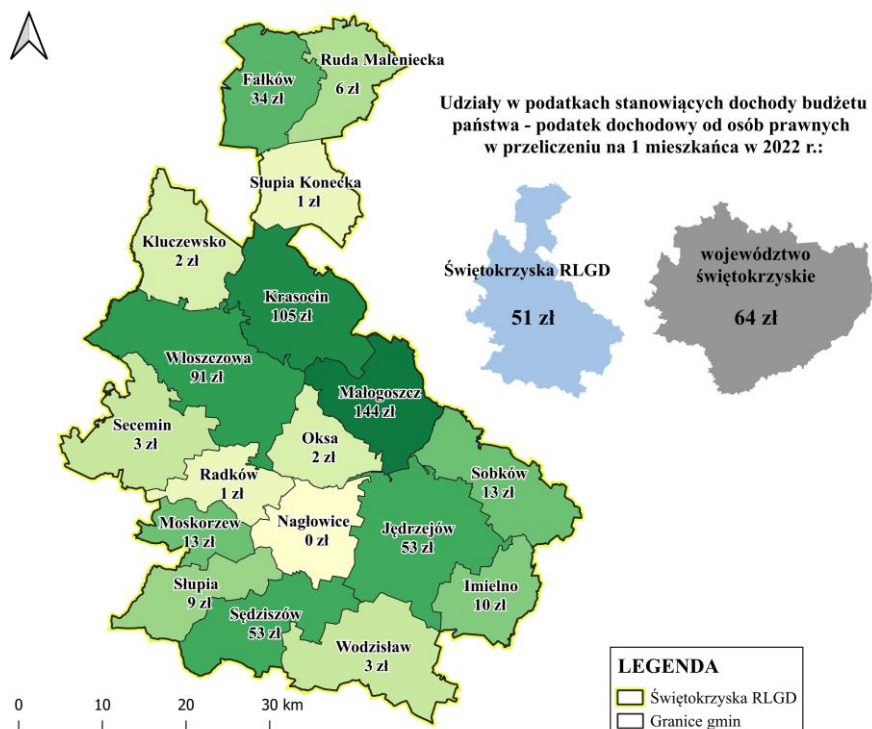
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 24 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 11 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne

W kontekście analizy stanu finansów publicznych ważny jest także tzw. wskaźnik G, czyli wskaźnik dochodów podatkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca dla poszczególnych gmin. Wskaźnik ten stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat na dany rok. W poniższej tabeli przedstawiono wartość wskaźnika G dla każdej z gmin Świętokrzyskiej RLGD i średnio dla RLGD w latach 2020–2022.

Tabela 13 Wskaźnik G (zł) dla poszczególnych gmin RLGD oraz średnia wartość obszaru RLGD w latach 2020–2022

Jednostka terytorialna	2020	2021	2022
Gmina Imielno	793,16	864,76	830,00
Gmina Jędrzejów	1 354,50	1 465,21	1 454,01
Gmina Małogoszcz	1 647,08	1 786,33	2 005,50
Gmina Nagłowice	897,62	972,09	990,88
Gmina Oksa	662,41	784,15	776,16
Gmina Sędziszów	1 457,84	1 630,31	1 663,51
Gmina Słupia	2 355,57	1 259,73	1 466,98
Gmina Sobków	1 144,51	1 219,40	1 240,49
Gmina Wodzisław	1 019,51	1 093,19	1 120,85
Gmina Fałków	845,75	1 246,90	1 019,90
Gmina Ruda Maleniecka	965,05	1 174,50	1 099,59
Gmina Słupia Konecka	837,46	1 025,63	895,74
Gmina Kluczewsko	767,25	720,94	808,77
Gmina Krasocin	1 587,86	1 734,25	1 788,26
Gmina Moskorzew	1 046,08	1 849,47	1 289,76
Gmina Radków	947,27	1 024,37	1 075,65
Gmina Secemin	1 126,04	1 184,32	1 225,98
Gmina Włoszczowa	1 587,16	1 788,89	1 899,88
Świętokrzyska RLGD	1 169,01	1 268,02	1 258,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

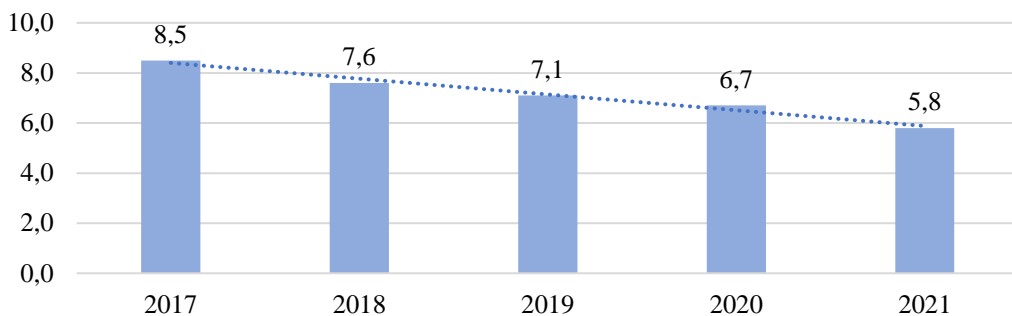
8. Opieka społeczna

Pomoc społeczna polega na działaniu zmierzającym do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Obowiązek wykonywania zadań pomocy społecznej z mocy ustawy spoczywa na gminie oraz na administracji rządowej. Z tego obowiązku wynika podział na zadania zlecone finansowane z budżetu centralnego i zadania własne, na które środki pochodzą z budżetu gminy.

Sytuację panującą na obszarze Świętokrzyskiej RLGD w zakresie polityki społecznej obrazują następujące wskaźniki: *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem, gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na 10 tys. mieszkańców, rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.*

Wartość wskaźnika *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem* przedstawiono na wykresach 25 i 26 oraz na mapie 12.

Wykres 25 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze RLGD w latach 2017–2021

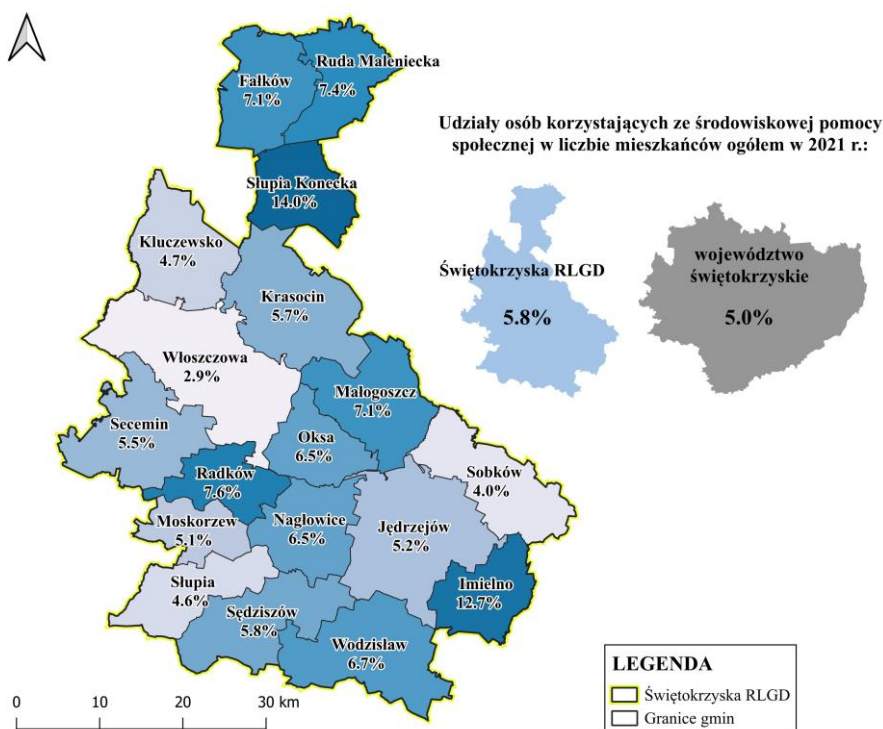
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 26 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 12 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach RLGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

W tabeli 14 przedstawiono wartości wskaźnika *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców*, natomiast w tabeli 15 wartości wskaźników: *rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców* (mapa 13) oraz *udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku*.

Tabela 14 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2017–2021

Jednostka terytorialna	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Imielno	670	575	514	482	399
Gmina Jędrzejów	323	310	299	289	274
Gmina Małogoszcz	354	329	318	315	285
Gmina Nagłowice	345	291	293	296	267
Gmina Oksa	317	320	284	248	247
Gmina Sędziszów	306	296	301	306	274
Gmina Słupia	294	277	233	230	198
Gmina Sobków	243	237	221	220	200
Gmina Wodzisław	354	311	295	294	282
Gmina Fałków	432	384	396	368	337
Gmina Ruda Maleniecka	524	483	466	465	416
Gmina Słupia Konecka	607	650	672	650	558
Gmina Kluczewsko	281	268	250	221	201
Gmina Krasocin	250	232	216	212	222
Gmina Moskorzew	385	360	333	288	263
Gmina Radków	374	359	372	316	279
Gmina Secemin	264	209	216	242	227
Gmina Włoszczowa	206	191	175	156	138
Świętokrzyska RLGD	323	302	289	278	256
województwo świętokrzyskie	335	315	299	278	254
Polska	249	233	215	200	186

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

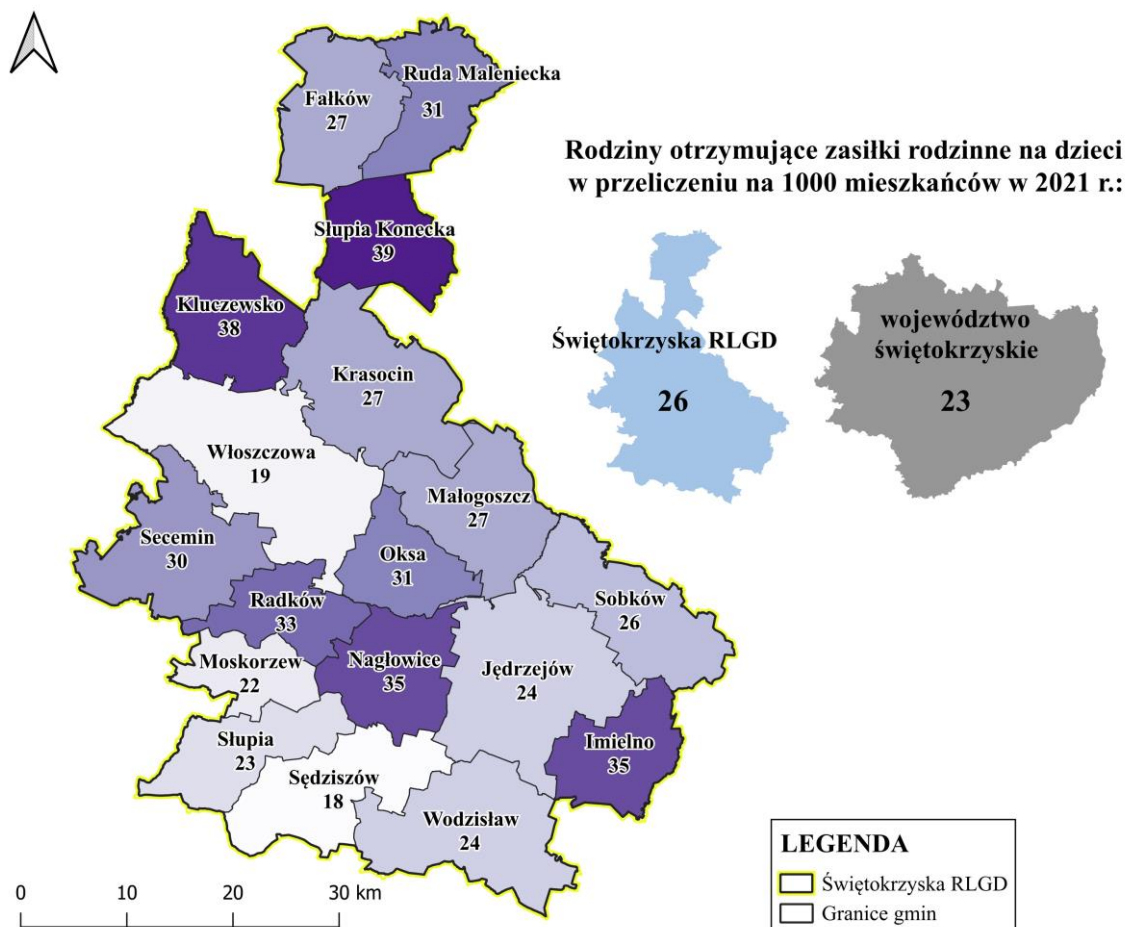
Tabela 15 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2017–2021

Jednostka terytorialna	Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców					Udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Imielno	61	52	47	43	35	58,4	50,8	45,0	41,4	36,0
Gmina Jędrzejów	40	40	35	29	24	39,7	40,1	36,0	29,9	26,4
Gmina Małogoszcz	45	42	38	33	27	41,0	39,3	37,0	31,7	26,8
Gmina Nagłowice	53	49	42	40	35	50,9	45,2	40,4	37,9	32,6
Gmina Oksa	54	51	45	37	31	56,1	50,4	46,0	37,6	31,6

Gmina Sędziszów	29	32	27	21	18	31,6	32,2	29,5	22,4	20,5
Gmina Słupia	42	39	34	29	23	39,4	37,7	34,3	30,9	25,1
Gmina Sobków	44	41	36	29	26	40,5	38,6	36,0	28,4	25,8
Gmina Wodzisław	37	35	31	27	24	38,6	37,4	33,8	31,6	27,6
Gmina Fałków	50	46	41	34	27	53,6	51,3	48,5	40,2	34,6
Gmina Ruda Maleniecka	49	47	40	37	31	50,1	48,3	44,5	38,7	34,5
Gmina Słupia Konecka	56	54	48	45	39	57,1	56,4	49,3	46,7	43,8
Gmina Kluczewsko	54	55	50	45	38	53,5	55,4	51,9	45,8	39,2
Gmina Krasocin	51	46	41	33	27	47,6	44,1	40,6	31,7	28,0
Gmina Moskorzew	48	41	33	28	22	51,5	43,7	35,7	29,6	24,9
Gmina Radków	49	45	39	40	33	54,6	51,7	48,3	45,4	39,8
Gmina Secemin	50	45	38	34	30	56,1	50,4	44,4	39,9	35,6
Gmina Włoszczowa	32	31	27	22	19	33,6	34,1	29,8	24,6	20,4
Świętokrzyska RLGD	43	41	36	31	26	43,0	41,5	37,6	31,7	27,6
województwo świętokrzyskie	38	37	33	28	23	38,7	37,9	34,6	29,2	25,1
Polska	29	29	26	22	18	29,3	29,4	27,0	22,6	19,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 13 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w poszczególnych gminach RLGD w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne

9. Dostęp do infrastruktury i usług publicznych

O polityce społecznej oraz dostępie do wysokiej jakości usług publicznych może świadczyć odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach. Na terenie obszaru Świętokrzyskiej RLGD w 2022 roku zlokalizowanych było 8 podmiotów (w tym 7 żłobków i 1 klub dziecięcy), które świadczyły usługi opieki nad dziećmi do lat 3 – trzy z nich na terenie Gminy Jędrzejów (2 żłobki i 1 klub dziecięcy) oraz po jednym podmiocie na terenie gmin: Małogoszcz, Sędziszów, Sobków, Krasocin i Włoszczowa. Natomiast w pozostałych gminach nie działał żaden podmiot, który oferował usługi opieki nad dziećmi do lat 3. W 2018 roku na całym obszarze RLGD prowadziły działalność w tym zakresie jedynie 2 żłobki (na terenie gmin Jędrzejów i Małogoszcz), więc sytuacja na przestrzeni analizowanych lat poprawiła się, natomiast nadal widoczne są znaczne braki w tym zakresie.

O wysokiej jakości usług publicznych świadczy również dostępność do wychowania przedszkolnego na obszarze danej gminy. Celem wychowania przedszkolnego jest wspieranie całościowego rozwoju dziecka, które powinno być realizowane przez proces opieki, wychowania i nauczania. Dostępność wysokiej jakości opieki przedszkolnej na danym terenie jest jednym z czynników umożliwiających aktywność zawodową rodzicom, dlatego ważne jest nie tylko, aby przedszkola istniały, ale żeby funkcjonowały co najmniej przez 8 godzin dziennie. W tabeli 16 przedstawiono wartości wskaźników *udział % dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat* oraz *liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego* w latach 2018–2022.

Tabela 16 Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Udział % dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat					Liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	62,7	68,0	67,9	69,9	73,7	134	147	156	136	114
Gmina Jędrzejów	95,9	97,3	91,9	96,1	99,7	101	101	95	83	79
Gmina Małogoszcz	80,6	81,7	71,9	79,3	76,6	64	64	72	74	88
Gmina Nagłowice	72,4	61,2	62,4	62,6	62,9	62	61	67	70	70
Gmina Oksa	78,6	71,2	62,1	62,1	61,8	52	52	58	66	66
Gmina Sędziszów	75,3	80,5	75,9	78,7	86,1	74	71	76	72	68
Gmina Słupia	66,2	69,7	68,5	73,1	72,3	130	142	130	119	101
Gmina Sobków	73,0	63,4	59,9	69,0	74,9	53	51	57	57	58
Gmina Wodzisław	69,0	76,3	78,9	88,7	90,6	187	198	185	177	149
Gmina Fałków	64,4	40,6	71,8	62,7	72,1	0	0	52	0	0
Gmina Ruda Maleniecka	65,8	75,3	37,0	63,6	68,1	76	89	92	77	69
Gmina Słupia Konecka	69,8	72,6	74,6	76,8	79,7	brak danych				
Gmina Kluczewsko	69,5	66,4	54,9	60,2	77,1	44	46	55	57	51
Gmina Krasocin	69,5	68,9	69,0	74,4	81,8	101	99	99	103	108
Gmina Moskorzew	48,0	55,6	58,8	67,1	63,5	38	36	34	38	37
Gmina Radków	63,0	83,7	66,1	90,8	83,3	46	49	62	65	66
Gmina Secemin	66,7	77,9	77,1	76,2	78,2	75	82	70	72	78
Gmina Włoszczowa	87,3	88,1	80,2	86,7	89,4	63	64	64	72	61

Świętokrzyska RLGD	77,6	78,4	74,0	79,3	82,8	72	75	79	74	70
województwo świętokrzyskie	83,5	85,2	81,7	86,0	89,3	73	72	75	75	74
Polska	87,3	88,5	85,2	88,3	92,7	80	80	83	82	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejnym etapem nauki jest szkolnictwo podstawowe. Na obszarze Świętokrzyskiej RLDG zlokalizowane są następujące publiczne placówki oświatowe⁵:

- Gmina Imielno: trzy publiczne placówki oświatowe – po jednej w Imielnie, Mierzwinie i Motkowicach;
- Gmina Jędrzejów: trzynaście publicznych placówek oświatowych – pięć w Jędrzejowie, po jednej w Przysławiu, Skroniowie, Jasionnie, Łysakowie, Mnichowie, Podchojnach, Potoku Wielkim i Rakowie;
- Gmina Małogoszcz: pięć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Małogoszczu, Rembieszycach, Żarczycach Dużych, Kozłowie i Złotnikach;
- Gmina Nagłowice: dwie publiczne placówki oświatowe – po jednej w Nagłowicach i Warzynie Pierwszym;
- Gmina Oksa: dwie publiczne placówki oświatowe – po jednej w Oksie i Węgleszynie;
- Gmina Sędziszów: sześć publicznych placówek oświatowych – dwie w Sędziszowie, po jednej w Tarnawie, Pawłowicach, Krzcięcicach i Mstyczowie;
- Gmina Słupia: dwie publiczne placówki oświatowe – po jednej w Słupi i Obiechowie;
- Gmina Sobków: osiem publicznych placówek oświatowych – po jednej w Sobkowie, Chomentowie, Korytnicy, Lipie, Miąsowej, Mokrsku Dolnym, Sokołowie Dolnym, Brzegach;
- Gmina Wodzisław: sześć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Wodzisławiu, Lubczy, Brześciu, Piotrkowicach, Mierzawie, Niegosławicach;
- Gmina Fałków: dwie publiczne placówki oświatowe – w Fałkowie i Czermnie;
- Gmina Ruda Maleniecka: jedna publiczna placówka oświatowa w Rudzie Malenieckiej;
- Gmina Słupia Konecka: dwie publiczne placówki oświatowe – w Pilczycy i Wólce;
- Gmina Kluczewsko: trzy publiczne placówki oświatowe – po jednej w Dobromierzu, Kluczewsku, Komornikach;
- Gmina Krasocin: sześć publicznych placówek oświatowych – po jednej w Krasocinie, Bukowie, Mieczynie, Czostkowie, Cieślach, Olesznie;
- Gmina Moskorzew: dwie publiczne placówki oświatowe – po jednej w Moskorzewie i Chlewicach;
- Gmina Radków: jedna publiczna placówka oświatowa w Radkowie;
- Gmina Secemin: dwie publiczne placówki oświatowe – po jednej w Seceminie i Żeliszawicach;
- Gmina Włoszczowa: siedem publicznych placówek oświatowych – dwie we Włoszczowie, po jednej w Koniecznie, Kurzelowie, Czarncy, Bebelnie, Łachowie.

W tabeli 17 przedstawiony został *współczynnik skolaryzacji brutto* oraz *liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców*. Współczynnik skolaryzacji jest miarą powszechności nauczania, tj. służy do oceny aktywności edukacyjnej ludności.

⁵ Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, System Informacji Oświatowej, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki, rspo.gov.pl

Tabela 17 Współczynnik skolaryzacji brutto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2017–2021

Jednostka terytorialna	Współczynnik skolaryzacji brutto					Liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Gmina Imielno	90,4	86,1	85,3	84,9	87,4	64	70	72	74	74
Gmina Jędrzejów	99,4	100,6	99,3	99,6	98,7	73	84	84	85	84
Gmina Małogoszcz	90,6	89,2	91,5	91,0	92,9	74	81	82	82	83
Gmina Nagłowice	87,8	84,2	84,7	83,6	82,7	71	79	78	77	75
Gmina Oksa	93,2	93,0	92,8	91,7	86,9	71	81	79	79	78
Gmina Sędziszów	91,8	91,9	91,7	91,6	93,5	63	73	74	77	79
Gmina Słupia	99,3	101,9	100,9	95,3	93,6	65	74	75	75	78
Gmina Sobków	94,5	97,5	97,6	97,3	91,1	70	83	87	89	89
Gmina Wodzisław	88,1	88,1	87,7	88,0	93,6	59	67	67	71	72
Gmina Fałków	97,1	94,9	91,6	88,4	88,9	66	75	69	72	70
Gmina Ruda Maleniecka	87,4	86,0	84,1	87,2	84,6	54	63	64	64	64
Gmina Słupia Konecka	91,7	92,0	87,0	85,7	87,5	62	69	64	67	66
Gmina Kluczewsko	96,1	96,1	93,5	93,2	92,9	75	86	78	79	79
Gmina Krasocin	96,6	94,7	92,3	91,8	91,0	75	84	80	80	78
Gmina Moskorzew	81,7	80,8	80,1	76,1	77,0	52	58	58	60	58
Gmina Radków	98,2	93,8	92,1	92,9	98,2	64	73	70	71	71
Gmina Secemin	89,3	88,5	87,0	85,2	84,8	55	64	63	64	68
Gmina Włoszczowa	96,3	97,6	97,5	99,5	95,7	67	77	77	77	77
Świętokrzyska RLGD	92,7	92,0	90,9	90,2	90,1	68	77	77	78	78
województwo świętokrzyskie	93,5	93,6	93,3	93,7	93,0	63	72	73	74	75
Polska	95,2	95,5	95,1	96,0	95,7	69	79	80	81	82

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ze względu na to, że w Polsce nauka w szkołach podstawowych jest obowiązkowa, współczynnik skolaryzacji osiąga dość wysokie wartości, ponieważ wszystkie dzieci w wieku szkolnym powinny być objęte nauką. Wartość wskaźnika poniżej 100% nie oznacza, że dzieci nie uczęszczają do szkół w ogóle, ale może wynikać z faktu, że kształcą się w szkołach zlokalizowanych na obszarze innych jednostek terytorialnych lub też kształcą się za granicą. W drugą stronę – współczynnik powyżej 100% oznacza, że do szkół na terenie gminy uczęszczają osoby zameldowane poza nią (najczęściej z gmin sąsiednich) i jest to charakterystyczne dla miast, ale może też oznaczać, że w tych szkołach uczą się osoby, które przekroczyły wiek nominalnie przypisany temu poziomowi edukacji. Im niższy współczynnik skolaryzacji, tym mniej dzieci, które w danej gminie powinny realizować obowiązek szkolny. Można założyć, że jeśli dzieci z danej gminy nie uczęszczają w niej do szkoły, to istnieje duże prawdopodobieństwo, że w ogóle fizycznie ich tam nie ma, a co za tym idzie – nie ma też rodziców (wyjazd za granicę, praca i nauka w większych ośrodkach miejskich).

Jakość szkolnictwa w gminach obszaru RLGD obrazują średnie wyniki z egzaminów w klasie 8 szkoły podstawowej, które są zakończeniem tego etapu nauczania. Po reformie szkolnictwa, w wyniku której zlikwidowano gimnazja, pierwszy egzamin ósmoklasisty odbył się w 2019 r.

Według najbardziej aktualnych danych, najlepsze wyniki z egzaminu w roku 2022 osiągnęli uczniowie z Gminy Ruda Maleniecka w zakresie języka polskiego (64,0%), uczniowie z terenu Gminy Oksa w zakresie matematyki (66,2%), oraz uczniowie z Gminy Włoszczowa w zakresie języka angielskiego (69,8%). W tabeli 18 przedstawiono średnie wyniki z egzaminów ósmoklasisty w gminach obszaru Świętokrzyskiej RLGD w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej w latach 2019–2022 w ramach trzech podstawowych przedmiotów, tj. język polski, matematyka, język angielski (kolorem zielonym wpisano dwa najlepsze wyniki z danego przedmiotu w danym roku – wyjątek stanowi rok 2021 w zakresie matematyki, gdyż dwie gminy osiągnęły taki sam wynik, dlatego kolorem zielonym wpisano trzy gminy). Na wyróżnienie zasługują uczniowie z Gminy Ruda Maleniecka, ponieważ aż siedmiokrotnie w różnych zakresach i latach uzyskiwali jedno z dwóch najlepszych wyników spośród wszystkich gmin obszaru, niejednokrotnie korzystniejsze niż średnia uczniów w województwie świętokrzyskim oraz Polsce.

Tabela 18 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2019–2022

Jednostka terytorialna	Język polski				Matematyka				Język angielski			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	59,8	55,9	66,9	51,2	56,5	38,4	52,7	51,1	53,0	38,6	68,7	56,9
Gmina Jędrzejów	61,9	57,8	56,2	58,1	42,2	45,4	45,7	58,9	58,7	54,4	61,7	53,6
Gmina Małogoszcz	62,8	55,5	55,6	52,4	40,6	43,3	46,7	45,6	53,6	48,8	64,5	56,4
Gmina Nagłowice	51,8	56,8	55,4	55,4	38,7	35,6	32,4	46,3	48,2	44,4	52,6	50,9
Gmina Oksa	60,6	55,3	47,1	56,3	52,2	46,1	42,0	66,2	69,0	43,9	59,6	66,2
Gmina Sędziszów	69,9	58,0	55,1	58,9	43,0	41,2	39,3	46,9	54,5	46,4	53,0	54,8
Gmina Słupia	60,0	58,2	64,2	54,0	30,4	41,5	38,5	43,4	48,3	46,4	64,2	50,0
Gmina Sobków	64,6	54,7	61,4	54,6	49,5	46,7	52,9	61,3	55,9	45,5	62,4	61,5
Gmina Wodzisław	62,7	58,9	57,8	53,2	42,4	46,1	45,9	51,9	50,3	45,1	59,8	53,6
Gmina Fałków	53,6	55,4	55,2	50,6	35,4	45,8	41,7	51,7	44,2	48,0	50,9	53,2
Gmina Ruda Maleniecka	66,6	60,3	50,6	64,0	43,0	51,6	52,7	61,4	47,2	60,6	58,3	68,3
Gmina Słupia Konecka	61,6	53,4	57,0	63,6	47,4	50,4	38,3	58,4	49,1	43,3	49,0	55,0
Gmina Kluczewsko	53,3	54,5	52,1	58,5	31,2	37,3	44,8	51,4	46,2	46,3	61,1	60,1
Gmina Krasocin	68,4	57,8	63,2	60,4	45,4	41,4	46,4	56,6	55,7	44,7	59,3	60,6
Gmina Moskorzew	55,3	50,9	54,5	55,9	33,1	34,4	40,0	48,0	48,0	34,7	54,6	42,9
Gmina Radków	50,4	65,1	41,7	53,5	35,6	36,1	40,0	46,0	46,0	brak danych	66,9	65,5
Gmina Secemin	58,5	46,3	60,1	55,8	50,8	40,6	51,4	55,5	50,9	40,7	68,1	64,9
Gmina Włoszczowa	61,5	59,7	56,7	60,3	40,5	39,2	44,1	59,2	54,1	52,0	61,3	69,8
Świętokrzyska RLGD	60,2	56,4	56,2	56,5	42,1	42,3	44,2	53,3	51,8	43,5	59,8	58,0
województwo świętokrzyskie	63,5	58,5	59,1	59,4	44,1	45,8	47,0	57,1	56,9	52,4	64,5	65,1
Polska	63,0	59,0	60,0	60,0	45,0	46,0	47,0	57,0	59,0	54,0	66,0	67,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poza nauką na poziomie podstawowym, na obszarze Świętokrzyskiej RLGD mieszkańcy mają dostęp do kształcenia na szczeblu średnim, tj. w liceum, technikum oraz szkołach zawodowych. Na terenie obszaru RLGD funkcjonują następujące szkoły ponadpodstawowe⁶:

⁶ Rejestr Szkół i Pałaców Oświatowych, System Informacji Oświatowej, strona internetowa Ministerstwa Edukacji i Nauki, rspo.gov.pl

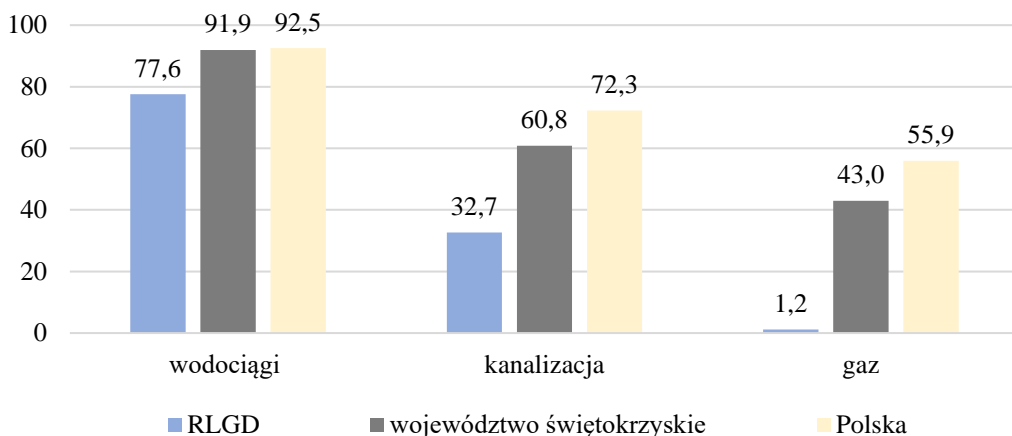
- Gmina Jędrzejów: Zespół Szkół nr 2 im. gen. Stefana Roweckiego „Grota” w Jędrzejowie (technikum, centrum kształcenia zawodowego, branżowa szkoła I stopnia, branżowa szkoła II stopnia, liceum ogólnokształcące dla dorosłych, szkolne schronisko młodzieżowe), Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Jędrzejowie (szkoła specjalna przysposabiająca do pracy, branżowa szkoła I stopnia), I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Reja w Jędrzejowie, Zespół Szkół nr 1 im. ks. Stanisława Konarskiego w Jędrzejowie (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła policealna);
- Gmina Małogoszcz: Zespół Szkół Ogólnokształcących w Małogoszczu (liceum ogólnokształcące, liceum ogólnokształcące dla dorosłych);
- Gmina Sędziszów: Zespół Szkół w Sędziszowie (technikum, branżowa szkoła I stopnia), Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Sędziszowie, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Macieja Rataja w Krzelowie (centrum kształcenia zawodowego, technikum, szkolne schronisko młodzieżowe, branżowa szkoła I stopnia);
- Gmina Wodzisław: Zespół Szkół w Wodzisławiu (liceum ogólnokształcące, szkolne schronisko młodzieżowe, szkoła policealna);
- Gmina Włoszczowa: Zespół Szkół nr 3 im. Stanisława Staszica we Włoszczowie (liceum ogólnokształcące z oddziałami integracyjnymi, technikum, branżowa szkoła I stopnia, I Liceum Ogólnokształcące im. gen. Władysława Sikorskiego we Włoszczowie, II Liceum Ogólnokształcące we Włoszczowie, Zespół Szkół nr 2 im. Hetmana Stefana Czarnieckiego we Włoszczowie (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła policealna).

Analizując dostęp do infrastruktury i usług publicznych, nie sposób pominąć kwestię oferty usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją. Mieszkańcy obszaru wchodzącego w skład RLGD mają dostęp do 42 bibliotek i filii, które znajdują się w każdej z gmin członkowskich, z wyjątkiem Gminy Moskorzew, w której nie funkcjonuje żadna biblioteka. Najwięcej z nich znajduje się w gminach: Włoszczowa – 5 podmiotów, Sobków – 4 podmioty, Małogoszcz – 4 podmioty oraz Sędziszów – 4 podmioty. Po 3 podmioty funkcjonują na terenie gmin: Jędrzejów, Nagłowice, Wodzisław, Krasocin. Mieszkańcy mają dostęp do dwóch bibliotek/filii w każdej z gmin: Oksa, Fałków, Słupia Konecka oraz Kluczewsko natomiast po jednym podmiocie funkcjonuje w gminach: Imielno, Słupia, Ruda Maleniecka, Radków i Secemin. Ponadto na obszarze RLGD funkcjonują 2 kina – po jednym w gminach Jędrzejów oraz Włoszczowa.

Średni udział wydatków z budżetu gmin z obszaru Świętokrzyskiej RLGD na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem w 2022 r. wyniósł 2,2% i osiągnął wartość niższą niż średnia dla województwa (2,7%) oraz średnia dla kraju (3,1%). Biorąc pod uwagę średnią sumę tego wskaźnika w latach 2018–2022, najwyższy udział wydatków na kulturę i dziedzictwo narodowe charakteryzuje gminy Sędziszów oraz Nagłowice (3,6%), natomiast najniższy gminy Oksa i Imielno – 0,7%.

Jakość i dostęp do infrastruktury to również elementy podstawowe takie jak infrastruktura techniczna – wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa itp. Na wykresie 27 zobrazowano graficznie *udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności* średnio na obszarze RLGD, w województwie świętokrzyskim oraz w Polsce w 2022 r. W tabeli 19 przedstawiono wartości tego samego wskaźnika na przestrzeni lat 2018–2022 dla poszczególnych gmin obszaru RLGD, województwa i kraju.

Wykres 27 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności na obszarze RLGD, w województwie i kraju w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tam, gdzie nie istnieje sieć kanalizacyjna, funkcjonują bezodpływowe szamba lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Te drugie są tańsze w eksploatacji i przede wszystkim zdecydowanie bardziej przyjazne środowisku. Na obszarze RLGD w 2022 r. użytkowano łącznie 2 671 sztuk przydomowych oczyszczalni ścieków, najwięcej z nich – 558 sztuk – funkcjonowało na terenie Gminy Oksa. Równie dużo – 575 sztuk funkcjonowało na terenie Gminy Imielno, natomiast 230 w Gminie Wodzisław, 174 w Gminie Małogoszcz, 168 w Gminie Słupia, 161 w Gminie Sobków, 123 w Gminie Moskorzew, 122 w Gminie Sędziszów, 120 w Gminie Słupia Konecka, 114 w Gminie Radków, 110 w Gminie Nagłowice. Nieco mniej funkcjonowało w gminach Ruda Maleniecka, Włoszczowa i Krasocin – odpowiednio 95, 56, 28 sztuk. Najmniej przydomowych oczyszczalni ścieków zainstalowanych było w gminach Secemin, Fałków i Jędrzejów – 16, 13 oraz 8 sztuk. Na terenie Gminy Kluczewsko nie funkcjonowała żadna przydomowa oczyszczalnia ścieków⁷.

⁷ Dane GUS, stan na dzień 31 grudnia 2022 r.

Tabela 19 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022

Jednostka terytorialna	Korzystający z instalacji w % ogółu ludności														
	wodociągi					kanalizacja					gaz				
	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
Gmina Imielno	82,6	82,6	82,7	83,0	83,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Gmina Jędrzejów	76,5	76,7	76,8	76,8	76,9	52,4	52,4	52,3	52,3	52,4	2,3	2,6	5,0	6,4	7,2
Gmina Małogoszcz	94,3	94,4	94,5	94,5	94,6	39,7	39,8	39,6	39,5	39,0	0,5	0,7	1,6	2,1	2,8
Gmina Nagłowice	32,2	33,8	35,6	37,9	38,8	12,0	12,7	12,8	13,1	13,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Gmina Oksa	89,3	89,4	89,5	89,6	89,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Gmina Sędziszów	79,4	79,8	80,0	80,3	80,8	47,4	47,6	48,3	48,6	49,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Gmina Słupia	21,7	23,8	24,0	24,2	24,5	31,2	31,6	31,8	31,9	32,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Gmina Sobków	95,6	95,7	95,7	95,5	95,6	47,3	47,8	48,7	47,5	49,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3
Gmina Wodzisław	79,9	80,2	80,2	80,3	80,4	17,9	18,1	18,7	13,9	13,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Gmina Fałków	84,1	84,2	84,2	84,3	84,4	57,2	58,5	58,5	60,7	61,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,5
Gmina Ruda Maleniecka	87,5	87,7	87,7	87,9	87,9	8,4	14,2	15,5	15,8	18,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Gmina Słupia Konecka	86,9	87,0	87,0	86,9	87,1	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Gmina Kluczewsko	84,6	84,9	85,2	85,5	85,7	51,1	53,8	55,1	55,9	56,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Gmina Krasocin	92,4	92,5	92,6	92,7	92,8	56,9	57,1	57,4	59,0	60,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3
Gmina Moskorzew	40,2	40,4	40,7	41,1	41,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Gmina Radków	78,3	78,6	79,2	79,5	78,7	47,5	48,1	48,6	49,4	42,7	0,0	0,2	0,0	0,0	0,3
Gmina Secemin	86,2	86,4	86,6	86,8	87,0	34,9	35,4	35,7	36,3	36,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Gmina Włoszczowa	84,7	85,0	85,6	86,0	86,6	59,5	59,8	60,0	60,2	60,5	1,2	1,5	4,8	5,9	6,8
Świętokrzyska RLDG	76,5	76,8	77,1	77,4	77,6	31,3	32,1	32,4	32,5	32,7	0,2	0,3	0,7	0,8	1,2
województwo świętokrzyskie	91,4	91,5	91,6	91,7	91,9	59,0	59,4	59,8	60,4	60,8	37,1	37,7	39,5	40,4	43,0
Polska	92,0	92,2	92,2	92,4	92,5	70,8	71,2	71,5	71,9	72,3	52,3	52,9	54,2	54,8	55,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach ogółem jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład RLGD w latach 2018–2022 wyniósł 9,9%. Wynik ten był wyższy zarówno od średniej dla Polski (8,6%) oraz średniej dla województwa świętokrzyskiego (8,0%). Wewnątrz obszaru najwyższy udział wydatków na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska w wydatkach ogółem wystąpił w 2022 r. w gminach Słupia Konecka (15,8%) oraz Sędziszów (15,7%), natomiast najniższy w Gminie Oksa – 4,0%⁸.

Dostępność usług publicznych należy rozważyć także w kontekście ochrony zdrowia. Nie w każdej gminie obszaru RLGD funkcjonują podmioty podstawowej opieki zdrowotnej podległe samorządowi. Na terenie gmin obszaru występują placówki prywatne, które mają podpisane umowy z NFZ, dlatego też ubezpieczeni mieszkańcy gminy mogą korzystać bezpłatnie z ich usług. Wskaźnik *porady lekarskie na 100 mieszkańców* określa poziom dostępności usług medycznych. Średnio na obszarze RLGD w 2022 r. wskaźnik wyniósł 516 porad, co stanowiło wartość wyższą od średniej dla województwa (481) oraz od średniej wartości dla Polski (466). Najwyższą wartością porad lekarskich na 100 mieszkańców na obszarze charakteryzowały się gminy Moskorzew (678) i Jędrzejów (677).

10. Dziedzictwo kulturowe, tożsamość lokalna, potencjał turystyczny

Obszar RLGD położony jest na terenie mezoregionów: Wzgórza Opoczyńskie, Wzgórza Łopuszańskie, Niecka Włoszczowska, Pasma Przedborsko-Małoskoskie, Płaskowyż Suchedniowski, Próg Lelowski, Płaskowyż Jędrzejowski, Garb Wodzisławski, co determinuje warunki naturalne na terenie gmin wchodzących w skład RLGD. Losy historyczne poszczególnych gmin są bardzo podobne, przy czym podobieństwo to znajduje uzasadnienie w najstarszych świadectwach żyjących na tym obszarze kultur.

Bogactwo materiału archeologicznego terenu RLGD dostarczyła kultura łużycka – w okolicach Sobkowa zlokalizowano wiele stanowisk archeologicznych, zwłaszcza z tego okresu. Natomiast znaleziska archeologiczne z okolic Nagłowic świadczą o docierających na te tereny wpływach rzymskich. Przez ziemie wchodzące w skład obszaru RLGD przebiegały ważne szlaki komunikacyjne, ponadto są to również miejsca ważnych wydarzeń historycznych. W okolicach Słupi, Oksy i Małoszcza, w okresie bitwy pod Szczekocinami w 1794 r. obozował ze swoimi wojskami gen. Tadeusz Kościuszko. Podczas powstań listopadowego i styczniowego na terenach tych doszło do licznych potyczek i bitew. 24 lutego 1863 r. w okolicach Małoszcza, nad Wierną Rzeką, rozegrała się najkrwawsza bitwa powstania styczniowego. W odwecie za udział w tym powstaniu wiele miast obszaru zostało pozbawionych praw miejskich. W okresie pierwszej wojny światowej przez teren obszaru przechodzili strzelcy Pierwszej Kompanii Kadrowej na czele z Józefem Piłsudskim. Podczas drugiej wojny światowej na całym obszarze aktywnie działały i walczyły z okupantem oddziały Armii Krajowej i Batalionów Chłopskich. W okresie okupacji władze niemieckie połączyły powiat włoszczowski z jędrzejowskim, ustalając siedzibę w Jędrzejowie.

Z terenem obszaru RLGD związana jest postać żyjącego w XVII w. Jana Chryzostoma Paska. Słynny autor pamiętników był drugim mężem właścicielki dóbr Pilczyca (Gmina Słupia Konecka) Anny Łackiej z Ramsowiczów. Jej prochy spoczywają pod ówczesnie istniejącym kościołem.

Historia regionu wynikająca z przeszłych wydarzeń powoduje, że obszar charakteryzuje się wyjątkową spójnością, także kulturową. Spójność kulturowa, mająca swoje korzenie w historii obszaru, znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej. W rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa⁹ znajduje się wiele cennych zabytków, w tym:

- Gmina Imielno: zespół dworski z drugiej połowy XIX w. z dworem i parkiem w Grudzynach, kościół pw. św. Mikołaja z drugiej połowy XIII w. z dzwonnica w Imielnie, kościół pw. św. św. Piotra i Pawła z XVI w. w Mierzwinie, cmentarz wojenny z I wojny światowej z lat 1914–1915

⁸ Dane GUS za lata 2018–2022.

⁹ Narodowy Instytut Dziedzictwa, nid.pl/zasoby/rejestr-zabytkow-zasoby, stan na dzień 30 czerwca 2023 r.

- w Motkowicach, zespół dworski z XVIII w. (2 bramy na dziedziniec gospodarczy, spichlerz, magazyn, ruina stajni, stodoła, ruina stodoły, park) w Motkowicach, zespół dworski z XVIII–XIX w. (dwór, park) w Opatkowicach Murowanych, park z drugiej połowy XIX w. w Stawach;
- Gmina Jędrzejów: zespół dworski z XIX–XX w. (dwór, park z ogrodem użytkowym) w miejscowości Brus, park dworski z drugiej połowy XIX w. w Jasionnie, układ urbanistyczny (śródmieście miasta) z XIII–XVIII w. w Jędrzejowie, kościół pw. św. Trójcy z XV w. w Jędrzejowie, zespół klasztorny cystersów (kościół pw. Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha, klasztor, dzwonnica, brama klasztoru, mur z basztami, ogród) z XIII–XVIII w. w Jędrzejowie, cmentarz z I wojny światowej z kaplicą w Jędrzejowie, cztery domy znajdujące się w Rynku w Jędrzejowie, Jędrzejowska Kolej Dojazdowa (wąskotorowa) z lat 1915–1930 (torowisko z obiektami inżynierskimi na odcinku Jędrzejów–Umianowice–Pińczów i Umianowice–Sędziejowice, budynki stacyjne, budynki zaplecza technicznego na stacji Jędrzejów Osobowy Wąskotorowy z lat 1920–1938) w Jędrzejowie, park dworski z XIX–XX w. w Laskowie, drewniany kościół pw. św. Szczepana z lat 1765–1770 z dzwonnica w Mnichowie, park z XVIII–XIX w. w Mnichowie, park dworski z XVIII–XIX w. w Zagajach;
  - Gmina Małogoszcz: kościół pw. Narodzenia NMP z XVI–XIX w. z dzwonnica w Kozłowie, zespół dworski (dwór, park) z XVIII w. w Lasochowie, folwark z XIX w. (gajówka, spichrz, stodoła) w Leśnicy, zespół kościoła (kościół pw. Wniebowzięcia NMP z lat 1591–95, drewniana dzwonnica z XIX w., plebania z XVI/XVII w.) w Małogoszczu, kościół cmentarny (obecnie filialny pw. św. Stanisława) z XVI w. w Małogoszczu, cmentarz żydowski z drugiej połowy XIX w. w Małogoszczu, park z XIX w. w Mieronicach Małogoskich, drewniany kościół parafialny pw. św. św. Piotra i Pawła z lat 1798–99 w Rembieszycach, kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych z lat 1666, 1786–1804 w Złotnikach;
  - Gmina Nagłowice: kościół parafialny pw. św. Jakuba i Marcina z 1595 r. w miejscowości Cierno-Żabieniec, teren dawnego cmentarza przy kościele z murem ogrodzeniowym z bramami i schodami w miejscowości Cierno-Żabieniec, park dworski Żabieniec z XIX w. w miejscowości Cierno-Żabieniec, zespół dworski (park, dwór) z XVIII–XIX w. w Desznie, zespół dworski (dwór, park) z XVIII–XIX w. w Jaronowicach, zespół dworski (dwór, park) z XVIII–XX w. w Nagłowicach, drewniany kościół parafialny pw. św. Stanisława z lat 1779–80 w Rakoszynie, park dworski z XIX–XX w. w Rakoszynie, park dworski z sadem z XX w. w Ślęcinie, park dworski z XIX–XX w. w Trzcincu;
  - Gmina Oksa: zespół willowy (willa, park) z XVIII–XIX w. w Lipnie, kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP i św. Mikołaja z XVI–XVIII w. w Oksie, park dworski z XIX–XX w. w Rzeszówku, kościół parafialny pw. św. Andrzeja z 1367 r., XVII–XIX w. z dzwonnica z XIX w. w Węgleszynie, park z XIX w. w Zakrzowie;
  - Gmina Sędziszów: kościół parafialny pw. św. Prokopa z lat 1531–42 z drewnianą dzwonnica z XVIII w. w Krzęcicach, zespół dworski (park, dwór) z XIX w. w Krzęcicach, zespół dworski i folwarczny (dwór, 2 oficyny z galeriami, rządcówka, kancelaria, stajnia cugowa, spichrz, stodoła, owczarnia, obora, dom oborowego, piwnica, 3 bramy wjazdowe, park) z XVIII–XX w. w Krzelowie, zespół dworski (dwór, park) z XIX w. w Łowini, park z XIX w. w Mstyczowie, zespół pałacowy (pałac, dwór) z XVIII/XIX w. w Pawłowicach, park z XIX w. w Piołuncie, kościół parafialny pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła z lat 1771–86 z dwoma dzwonicami z XIX w. w Sędziszowie, zespół dworski (dwór, park) z XVIII–XX w. w Sędziszowie, kościół parafialny pw. św. Marcina z 1856 r. w Tarnawie;
  - Gmina Słupia: zespół kościoła (kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP z 1763 r., kaplica grobowa rodziny Mieroszewskich z 1819 r., brama na cmentarz kościelny z 1819 r.) w Obiechowie, zespół pałacowy (pałac, zabudowania gospodarcze, park) z XVIII–XX w. w Raszkowie, park pałacowy

- z XIX w. w Różnicy, park dworski z XVIII w. w Sieńsku, kościół parafialny pw. Świętej Trójcy z lat 1772–82 w Słupi, zespół pałacowy (pałac, park) z XIX w. w Słupi, park z XIX w. w Sprowie, „Kopiec Kosynierów” oraz „Kopiec Prusaków” – zbiorowe mogiły poległych w bitwie pod Szczekocinami z 1794 w miejscowości Wywła;
- Gmina Sobków: zespół dworski z XIX–XX w. (dwór, park, spichlerz, lamus) w Brzegach, drewniany kościół parafialny pw. Świętego Krzyża z 1744 r. z dzwonnica bramną z 1844 r. w Chomentowie, kościół parafialny pw. św. Floriana z lat 1645–1656 z dzwonnica z 1837 r. w Korytnicy, park dworski z XIX w. w Nowych Kotlicach, park z XIX w. w Lipie, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP z XIII w., 1676 r., XIX w. w Morsku Dolnym, cmentarz z XIX–XX w. z kaplicą w Morsku Dolnym, zespół dworski z XIX–XX w. w Morsku Dolnym, ruiny zamku z otaczającym terenem z XV w. w Morsku Górnym, kościół parafialny pw. św. Stanisława z 1560 r., XVIII–XIX w. w Sobkowie z dzwonnica, cmentarz żydowski w Sobkowie, zespół fortalicji (ogrodzenie majdanu zamkowego z trzema basztami, budynek bramny, ruina pałacu, zabudowania gospodarcze) z XVI–XVIII w. w Sobkowie;
  - Gmina Wodzisław: założenie krajobrazowe z pierwszej połowy XIX w. w Klemenicach, zespół pałacowy (pałac, park) z XIX w. w Lubczy, kościół parafialny pw. św. Jakuba z XIII–XV w. z dzwonnica z XVIII w. w Mieronicach Wodzisławskich, kościół parafialny pw. św. Andrzeja z lat 1748–53 w Nawarzycach, park dworski z XIX–XX w. w Nawarzycach-Leśnych, zespół dworski (park, dwór) z XIX w. w Niegosławicach, kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła z 1682 r. w Piotrkowicach-Zarzeczcu, park folwarczny z XIX w. w Piotrkowicach-Zarzeczcu, park dworski z XIX w. w Strzeszkowicach, kościół parafialny pw. św. Marcina z XVII–XX w. z dzwonnica z 1815 r. w Wodzisławiu, synagoga z XVI–XVIII w. w Wodzisławiu, zespół pałacowy Brzezie (pałac, dwór, rządówka, park) z XVIII–XX w. w Wodzisławiu;
  - Gmina Fałków: kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP z lat 1878–81 oraz kaplica przedpogrzebowa obok kościoła z 1882 r. w miejscowości Czermno, kościół parafialny pw. Świętej Trójcy z lat 1929–39 z cmentarzem kościelnym w Fałkowie, zespół dworski z XVII–XIX w. (ruina dworu obronnego, oficyna, gorzelnia, park z aleją dojazdową) w Fałkowie, zespół dworski (dwór, spichrz, park) w Skórnicach, drewniana kapliczka św. Jana Nepomucena z XVIII w. w Starzechowicach, park dworski w Starzechowicach;
  - Gmina Ruda Maleniecka: drewniany kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca i św. Katarzyny z 1761 r. (kaplica murowana z 1636 r.) w Lipie, dzwonnica parawanowa z XIX w. w Lipie, cmentarz kościelny z murowanym ogrodzeniem i furtkami z XIX w. w Lipie, zakład przemysłowy z układem wodnym z 1842 r. w Maleńcu, zespół dworski (dwór, kaplica, park) z XVIII–XX w. w Rudzie Malenieckiej, cmentarz wojenny z lat 1914–15 w Rudzie Malenieckiej;
  - Gmina Słupia Konecka: park dworski z XVIII–XIX w. w Rudzie Pilczyckiej;
  - Gmina Kluczewsko: park dworski z aleją dojazdową z XVIII–XIX w. w Dobromierzu, kaplica (obecnie kościół parafialny pw. św. Podwyższenia Krzyża Świętego) z XVII w. w Januszewicach, kościół parafialny pw. św. Wawrzyńca z XVIII–XIX w. w Kluczewsku, pozostałości zespołu dworskiego (park, wozownia, oficyna) z XVIII–XIX w. w Kluczewsku, ruina zboru ariańskiego z XVI w. w miejscowości Łączyna Wola, park dworski z XIX w. w Rączkach, kościół parafialny pw. św. Jakuba z 1511 r., XIX w. w Stanowiskach, park dworski z XIX w. w Stanowiskach;
  - Gmina Krasocin: założenie krajobrazowe wsi Chotów, kościół parafialny pw. św. św. Doroty i Tekli z 1856 r. (z dzwonnica) w Krasocinie, wiatrak holender z XIX w., 1930 r. w Krasocinie, zespół dworski z XVI–XVIII w. (drewniany dwór, zbór ariański, park) w Ludyni, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP z lat 1623–80 w Olesznie, zespół dworski z XVIII–XIX w. (dwór, park z układem wodnym) w Olesznie, zespół dworski z XIX w. (dwór, budynki gospodarcze, park) w Woli Świdzińskiej;

- Gmina Moskorzew: „Kopiec Kościuszki” – zbiorowa mogiła poległych w bitwie pod Szczekocinami wraz z drogą dojazdową z 1794 r. w Chebdziu, park z XVIII w. w Chlewicach, park w Chlewskiej Woli, zespół dworski z XVII–XIX w. (dwór, park) w Mękarzowie, kościół parafialny pw. św. Małgorzaty w Moskorzewie, zespół dworski (dwór, budynek dworski, oficyna, park) w Moskorzewie;
- Gmina Radków: zespół dworski z XVIII–XIX w. w Bieganowie, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP z lat 1903–11 w Dzierzgowie z cmentarzem kościelnym, kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych z dzwonnica w Kossowie, park w Krasówku, zespół dworski (dwór, park) z XVIII–XX w. w Kwilinie, park dworski z XVIII w. w Ojsławicach, zespół dworski (dwór, park) z XVIII–XIX w. w Radkowie, założenie zieleni folwarcznej (aleja i szpalery) w Świerkowie-Kwilinie;
- Gmina Secemin: zespół dworski (dwór, park) w Bichniowie, park dworski z dwoma alejami z XVIII w. w Czaryżu, park dworski w Krzepinie, kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża w Kuczkowie, kościół parafialny pw. św. św. Katarzyny i Jana w Seceminie, park dworski z fosą w Seceminie;
- Gmina Włoszczowa: drewniany kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła z dzwonnica w Bebelnie, zespół dworski (dwór, park) z XIX w. w Boczkowicach, kościół filialny pw. św. Floriana z dzwonnica w Czarnicy, park i założenie krajobrazowe w Czarnicy, kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP w Koniecznie, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP z XIV–XIX w. z drewnianą dzwonnica z XVII/XVIII w. w Kurzelowie, drewniana kaplica św. Anny na cmentarzu w Kurzelowie, park w Nieznanowicach, założenie folwarczne (park ze stawami, część gospodarcza z zabudowaniami) w Rogienicach, kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP we Włoszczowie, kaplica pw. Wszystkich Świętych na cmentarzu we Włoszczowie, cmentarz żydowski nowy z XVIII w. we Włoszczowie.

Prócz zabytków wpisanych do rejestru zabytków, na obszarze warto zwrócić uwagę również na inne elementy będące cennymi źródłami dziejów i historii regionu. Do nich należą m.in.: Muzeum im. Przypkowskich w Jędrzejowie (które posiada w swych zbiorach wyjątkowo cenne eksponaty), Archiopactwo O.O. Cystersów w Jędrzejowie (gdzie co roku organizowane są „Międzynarodowe Koncerty Muzyki Organowej”), Muzeum Zabytkowy Zakład Hutniczy w Maleńcu (Gmina Ruda Maleniecka). Niewątpliwą atrakcją turystyczną w sezonie letnim jest również przejazd zabytkową Kolejką Wąskotorową „Express Ponidzie”. Ciekawym miejscem jest Zajazd w Sobkowie, który mieści się w zabytkowej fortalicy z XVI wieku, a także dworek Mikołaja Reja w Nagłowicach.

Istotnym elementem łączącym gminy obszaru RLGD jest hodowla ryb. Zgodnie z przekazami historycznymi uważa się, że Ojcowie Cystersi jako pierwsi wprowadzili chów i hodowlę ryb w stawach na terenie Polski, a także na obszarze RLGD, czego dowodem są pozostałości po stawach wokół Klasztoru O.O. Cystersów w Jędrzejowie. Do głównych skupisk chowu i hodowli ryb zalicza się obszar Fałkowa i Rudy Malenieckiej, a także obszar Nagłowic i Oksy.

Karp z Oksy oraz Karp z Rudy Malenieckiej to ryby z obszaru RLGD, które zostały wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych¹⁰. O tradycjach hodowli ryb w Rudzie Malenieckiej i okolicach świadczy bogata historia. 8 listopada 1912 roku nastąpiło w Rudzie Malenieckiej uroczyste otwarcie pierwszej w Polsce i jednej z pierwszych w Europie stacji rybackiej. Stacja doświadczalna leży w dorzeczu rzeki Pilicy, nad prawym jej dopływem, rzeką Czarną, która użyta została do nawodnienia stawów doświadczalnych. W tamtych czasach stacja stawiała sobie ambitne zadanie: wyparcia w wyniku prac badawczych zdegenerowanego karpia z Królestwa Polskiego (karpia rasy polskiej) i zastąpienie go rasowym. W wyniku badań wyhodowano tu karpia królewskiego z małą ilością łusek. W 1912 roku właściciel Rudy Malenieckiej Felicjan Jankowski sprowadził do Rudy prof. Franciszka Staffa i oddał

¹⁰ Lista Produktów Tradycyjnych, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, serwis Rzeczypospolitej Polskiej, *gov.pl*

do jego dyspozycji budynki i otaczające tereny, a profesor stworzył tu Doświadczalną Stację Rybacką. W budynkach założono system akwariów, a w otoczeniu liczne tarliska i stawy hodowlano-doświadczalne. Franciszek Staff na czas wojen zawieszał działalność Stacji, a z nastaniem spokoju przywracał ją. Po zakończeniu badań, czyli po 1921 roku, placówka stała się stacją doświadczalną Wyższej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, a potem do 1995 roku była Państwowym Gospodarstwem Rybackim. Dalsze transformacje doprowadziły do powstania kilku prywatnych gospodarstw rybackich i jednej spółki, które mając na uwadze historię i tradycję, kontynuują hodowlę i chów karpia w stawach Rudy Malenieckiej i okolicy. W roku 2002 do kalendarium jesiennych imprez powiatu koneckiego wpisano Święto Hodowców Ryb i Wędkarzy – „Konecka Ryba”.

Produkcja karpia z Oksy prowadzona jest na terenie trzech sąsiadujących ze sobą gmin położonych w powiecie jędrzejowskim w zachodniej części województwa świętokrzyskiego. Są to gminy: Małogoszcz, Nagłowice i Oksa. Obszary te w XVI i XVII wieku należały do rodu Rejów. W 1554 r. Mikołaj Rej ustanowił na terenie wsi Tworów miasto, któremu od swego herbu nadał nazwę Oksza. On również założył staw Pogorzelec w Nagłowicach i inne stawy w tej okolicy. Po II wojnie światowej obiekty stawowe zostały przejęte przez państwo. Powstało wówczas Państwowe Gospodarstwo Rybackie. Miejskowy karp wywodzi się z rasy karpia galicyjskiego. Powstał w drodze wieloletniej selekcji i krzyżowania materiału miejscowego z karpami linii węgierskiej i francuskiej. Uzyskane w ten sposób mieszańce charakteryzują się dobrymi przyrostami oraz dużą odpornością na ujemne czynniki środowiska. Właściwie prowadzona hodowla oraz czyste środowisko, w tym również wody, z których słynie dolina Białej Nidy, doprowadziły do powstania karpia z Oksy.

11. Przestrzeń, przyroda, ochrona środowiska

Pod względem fizycznogeograficznym analizowany obszar położony jest w megaregionie Pozaalpejska Europa Środkowa, prowincji Wyżyny Polskie, podprowincji Wyżyna Małopolska, makroregionach: Niecka Niedziańska, Wyżyna Przedborska, Wyżyna Kielecka oraz na terenie mezoregionów: Wzgórza Opoczyńskie, Wzgórza Łopuszańskie, Niecka Włoszczowska, Pasma Przedborsko-Małogoskie, Płaskowyż Suchedniowski, Próg Lelowski, Płaskowyż Jędrzejowski, Garb Wodzisławski¹¹.

Teren gmin wchodzących w skład RLGD z geologicznego punktu widzenia jest pochodzenia jurajskiego. Pokryty jest utworami kredy środkowej i górnej. Głównie jest margiel kredowy, który tworzy płaskowzgórza, zaś tam, gdzie nie jest pokryty utworami lodowcowymi, daje podstawę do rozwoju rędzin. Zróznicowanie litologiczne i morfologiczne obszaru województwa świętokrzyskiego spowodowało dużą zmienność rodzajową gleb. Na rozwój pokrywy glebowej obszaru wywarły również wpływy warunki klimatyczne, wodne organizmy żywe oraz działalność człowieka. Teren obszaru zasobny jest w surowce skalne, do których należy zaklasyfikować: kamienie łamane i bloczne (inaczej budowlane i drogowe), piaski i żwiry, piaski kwarcowe, wapienie i margle, opoki dla przemysłu wapienniczego i cementowego, występują także: bentonity, krzemienie oraz piaski kwarcowe i torfy.

Największą powierzchnię na terenie RLGD zajmują gleby brunatne, biellicowe oraz pseudobiellicowe, deluwialne, brunatne wykształcone na piaskach luźnych i gliniastych. Gleby biellicowe są zaliczane do mało urodzajnych i spotykane są głównie w strefie występowania lasów, natomiast gleby pseudobiellicowe w okolicach silnie wilgotnych. Gleby urodzajne takie jak czarnoziemy, gleby brunatne czy gleby typu rędzin zajmują mniejszą część powierzchni obszaru.

Położenie administracyjne poszczególnych gmin wpływa na ich różnorodność i charakterystykę w zakresie zasobów wodnych. Do głównych rzek obszaru zalicza się Nida – typowa rzeka nizinna, płynąca na piaszczystym podłożu po szerokiej terasie zalewowej pokrytej łąkami. Na terenie obszaru nie występują duże zbiorniki retencyjne, natomiast istotne znaczenie ma tzw. mała retencja, w skład której wchodzi stawy hodowlane i zbiorniki rekreacyjne. Mała retencja polega na gromadzeniu wody w niewielkich zbiornikach poprzez zatrzymywanie czy spowalnianie

¹¹ Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, PWN, Warszawa 2000.

spływu wód, przy jednoczesnym zachowaniu i wspieraniu rozwoju krajobrazu naturalnego. Działania małej retencji mają na celu likwidację przyczyn i skutków pogorszenia naturalnych stosunków wodnych poprzez spowalnianie odpływu wody na danym terenie, minimalizację skutków suszy i przeciwdziałanie powodzi. Na terenie obszaru istnieje kilkadziesiąt zbiorników małej retencji.

Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody prowadzonego przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, na obszarze objętym RLGD znajdują się następujące formy ochrony przyrody i krajobrazu¹²:

- Nadnidziański Park Krajobrazowy (Gmina Imielno),
- Przedborski Park Krajobrazowy (gminy: Słupia Konecka, Krasocin, Kluczewsko),
- Chęcińsko-Kielecki Park Krajobrazowy (gminy: Małogoszcz, Sobków),
- Miechowsko-Działoszycki Obszar Chronionego Krajobrazu (gminy: Imielno, Sędziszów, Słupia, Wodzisław),
- Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu (gminy: Małogoszcz, Ruda Maleniecka, Słupia Konecka, Krasocin),
- Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu (Gmina Imielno),
- Chęcińsko-Kielecki Obszar Chronionego Krajobrazu (gminy: Małogoszcz, Sobków),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wyżyny Miechowskiej (gminy: Sędziszów, Wodzisław),
- Włoszczowsko-Jędrzejowski Obszar Chronionego Krajobrazu (gminy: Imielno, Jędrzejów, Małogoszcz, Nagłowice, Oksa, Sobków, Krasocin, Włoszczowa),
- Przedborski Obszar Chronionego Krajobrazu (gminy: Fałków, Słupia Konecka, Kluczewsko, Krasocin),
- rezerwat przyrody „Gaj” (Gmina Jędrzejów),
- rezerwat przyrody „Milechowy” (Gmina Małogoszcz),
- rezerwat przyrody „Wzgórza Sobkowskie” (Gmina Sobków),
- rezerwat przyrody „Lubcza” (Gmina Wodzisław),
- rezerwat przyrody „Piekielko Szkuckie” (Gmina Ruda Maleniecka),
- rezerwat przyrody „Bukwa Góra” (Gmina Kluczewsko),
- rezerwat przyrody „Murawy Dobromierskie” (Gmina Kluczewsko),
- rezerwat przyrody „Oleszno” (Gmina Krasocin),
- rezerwat przyrody „Ługi” (Gmina Włoszczowa),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Sobkowsko-Korytnicka (gminy Imielno, Sobków),
- Obszar Natura 2000 Dolina Czarnej (gminy: Fałków, Ruda Maleniecka),
- Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Mierzawy (Gmina Sędziszów),
- Obszar Natura 2000 Dolina Górnej Pilicy (gminy: Słupia, Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Secemin, Włoszczowa),
- Obszar Natura 2000 Dolina Mierzawy (Gmina Wodzisław),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Nidziańska (Gmina Imielno),
- Obszar Natura 2000 Dolina Nidy (gminy: Imielno, Sobków),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Gaj (Gmina Jędrzejów),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Pomorzany (Gmina Ruda Maleniecka),
- Obszar Natura 2000 Ostoja Przedborska (gminy: Słupia Konecka, Kluczewsko, Krasocin),
- Obszar Natura 2000 Dolina Białej Nidy (gminy: Jędrzejów, Małogoszcz, Nagłowice, Oksa, Sobków, Moskorzew, Radków, Włoszczowa),
- Obszar Natura 2000 Wzgórza Chęcińsko-Kieleckie (gminy: Małogoszcz, Sobków, Krasocin),
- 149 pomników przyrody (4 – Gmina Imielno, 11 – Gmina Jędrzejów, 4 – Gmina Małogoszcz, 7 – Gmina Nagłowice, 11 – Gmina Oksa, 5 – Gmina Sędziszów, 33 – Gmina Słupia, 5 – Gmina Sobków,

¹² Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, crfop.gdos.gov.pl

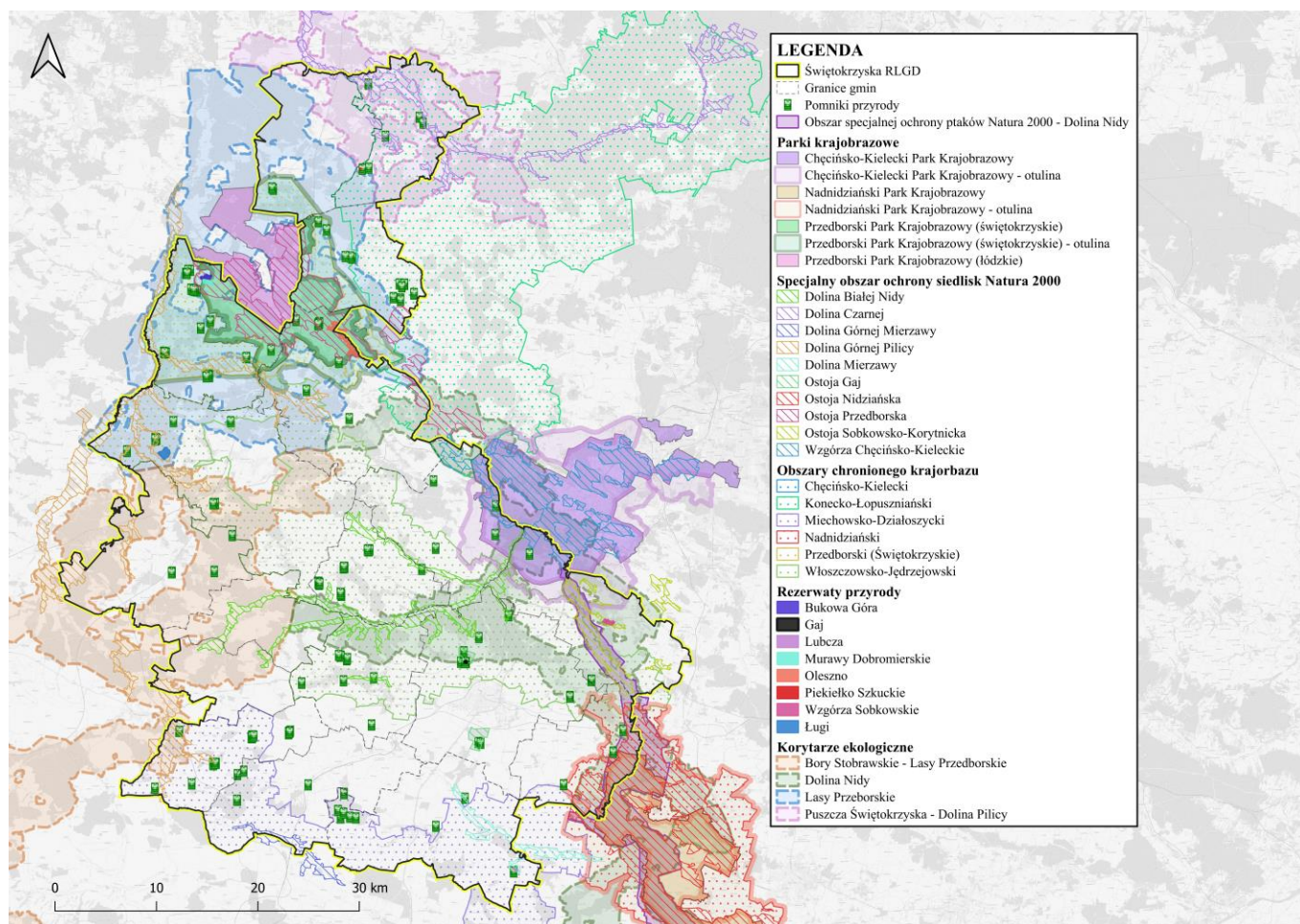
- 11 – Gmina Wodzisław, 1 – Gmina Fałków, 6 – Gmina Ruda Maleniecka, 12 – Gmina Słupia Konecka, 18 – Gmina Kluczewsko, 8 – Gmina Krasocin, 7 – Gmina Secemin, 6 – Gmina Włoszczowa),
- 58 użytków ekologicznych (3 – Gmina Jędrzejów, 3 – Gmina Nagłowice, 2 – Gmina Słupia, 2 – Gmina Sobków, 21 – Gmina Fałków, 2 – Gmina Ruda Maleniecka, 1 – Gmina Słupia Konecka, 18 – Gmina Kluczewsko, 2 – Gmina Moskorzew, 1 – Gmina Radków, 3 – Gmina Secemin),
- 1 stanowisko dokumentacyjne (Gmina Ruda Maleniecka).

Przez teren RLGD przebiegają także dwa korytarze ekologiczne: Częstochowa–Wschód oraz Dolina Nidy. Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Korytarze te są ważnym elementem sieci Natura 2000, gdyż umożliwiają przemieszczanie się organizmów między siedliskami.

Lokalizację i przestrzenny rozkład na obszarze RLGD poszczególnych obszarów chronionych przedstawiono na mapie 14.

Poziom pokrycia obszaru RLGD lasami to 32,3%, a więc więcej niż średnio w województwie, a także więcej niż w kraju¹³. Przeważająca część obszaru RLGD znajduje się na terenie zagrożonym powodzią. Zagrożenie stanowią głównie rzeki Nida i Pilica oraz ich dopływy.

Mapa 14 Formy ochrony przyrody na obszarze gmin RLGD

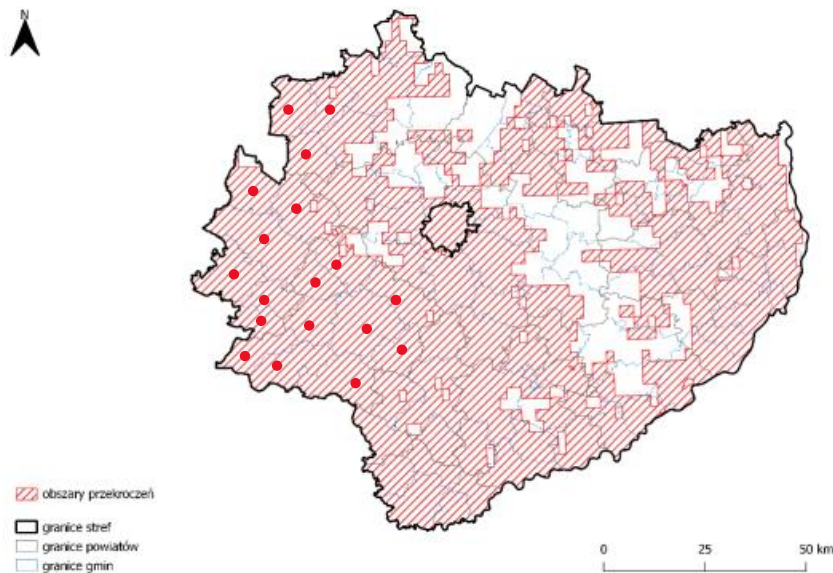
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, crfop.gdos.gov.pl

¹³ Dane GUS za 2021 r.

Rozpatrując kwestię środowiska naturalnego, warto zwrócić uwagę na jakość powietrza. Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie raportów corocznie opracowywanych przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Kielcach, dotyczących oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. W opracowaniu pn. *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim – raport wojewódzki za rok 2022* oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru strefy. W województwie świętokrzyskim wydzielono dwie strefy: miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska, czyli pozostały obszar województwa. Gminy obszaru RLGD zaliczono do strefy świętokrzyskiej.

Na obszarze gmin RLGD (na mapach 15–17 poszczególne gminy naznaczono czerwoną kropką) wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych w każdej gminie dla O_3 – pod kątem ochrony zdrowia (mapa 15) oraz O_3 – pod kątem ochrony roślin (mapa 16), natomiast przekroczenie B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 pod kątem ochrony zdrowia miało miejsce w gminach: Imielno, Jędrzejów, Krasocin, Małogoszcz, Radków, Secemin, Sędziszów, Słupia, Włoszczowa i Wodzisław (mapa 17). Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie świętokrzyskim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), mniejszy udział stanowią emisje z transportu (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach zanieczyszczeń w powietrzu na obszarze województwa ma napływ zanieczyszczeń z obszaru Polski oraz z Europy. Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie oraz transport samochodowy, który wpływa na stężenia zanieczyszczeń zwłaszcza na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o dużym natężeniu ruchu. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa świętokrzyskiego, głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość kominów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa¹⁴.

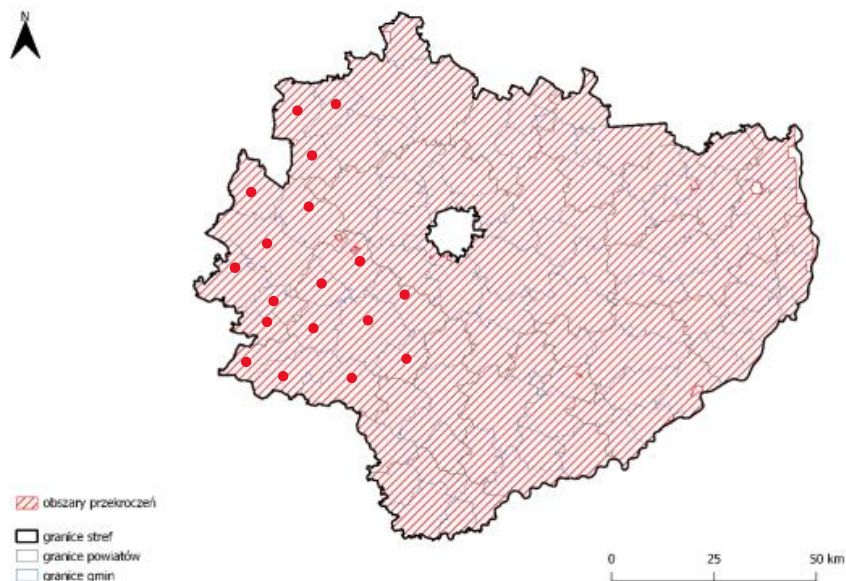
Mapa 15 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego dla ozonu określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie świętokrzyskim w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2022*, s. 61

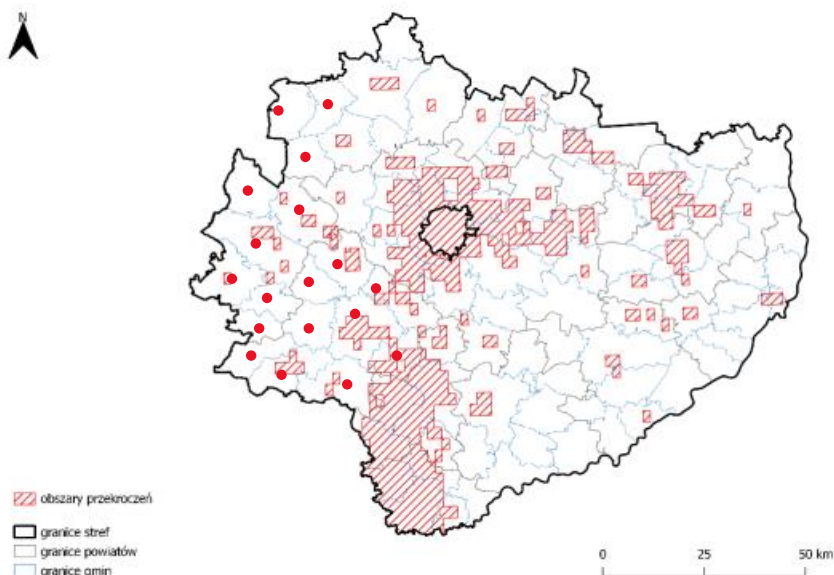
¹⁴ *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim - raport wojewódzki za rok 2022*, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Kielce 2023.

Mapa 16 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu ustanowionego ze względu na ochronę roślin w województwie świętokrzyskim w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2022, s. 103*

Mapa 17 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie świętokrzyskim w 2022 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim, raport wojewódzki za rok 2022, s. 89*

W kontekście przestrzeni istotny jest poziom wykorzystania instrumentów planowania przestrzeni. Bada się go m.in. poprzez wskaźnik *udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem (%)*. Wysoki stopień pokrycia powierzchni gminy MPZP świadczy o świadomym podejściu lokalnych władz do planowania przestrzeni. Nie w każdej z gmin obszaru Świętokrzyskiej RLGD występują tereny objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Gminy

Imielno, Fałków, Słupia Konecka, Kluczewsko, Moskorzew wyróżniają się pod tym względem negatywnie, ponieważ udział powierzchni objętej miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w tych jednostkach wynosi mniej niż 1%. Nieco lepiej, ale równie niekorzystnie sytuacja wygląda w Gminie Jędrzejów, gdzie poziom wskaźnika wynosi 1,8%. Natomiast obszary gmin Nagłowice i Secemin w całości zostały objęte planami zagospodarowania przestrzennego, równie dobrze kształtuje się sytuacja w gminach Słupia, Małogoszcz, Sędziszów i Oksa – wskaźnik wyniósł tam odpowiednio 99,9%, 99,7%, 98,7% oraz 97,7%. Nieco gorzej sytuacja wygląda w gminach Sobków – 88,2%, Radków – 67,3%, Krasocin – 52,1%, natomiast w porównaniu do średniej kraju (32,3%) oraz województwa (31,7%)¹⁵, jest to nadal dobry wynik. W gminach Wodzisław i Włoszczowa wskaźnik wyniósł 22,5% i 15,0%, a więc mniej w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej¹⁶.

12. Innowacyjność

Elementem bazowym oceniającym innowacyjność regionu jest ilość podjętych działań w kierunku rozwoju nowoczesnych technologii, infrastruktury, sfery badań i rozwoju (B+R) oraz społeczeństwa informacyjnego. Każde z wymienionych działań mogło być w ostatnich latach realizowane przy dofinansowaniu w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR) na lata 2014–2020. W 2022 roku na terenie województwa świętokrzyskiego podpisano umowy/wydano decyzje o dofinansowanie 230 projektów w ramach ww. programu. Na obszarze RLGD podpisano umowy/wydano decyzje o dofinansowanie 19 projektów, z czego najwięcej w gminach Jędrzejów i Sędziszów – po 5. W pozostałych gminach sytuacja kształtowała się mniej korzystnie: w Gminie Sobków – 3, w Gminie Włoszczowa – 2, po 1 w gminach Wodzisław, Fałków, Ruda Maleniecka oraz Moskorzew. W pozostałych gminach nie podpisano/wydano decyzji o dofinansowanie żadnego projektu w ramach ww. programu. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w 2021 roku w województwie świętokrzyskim wyniósł 14,2% (wzrost w stosunku do 2017 r. o 2,0 pp.) – wynik ten był znacznie niższy od średniej w Polsce, która wyniosła 20,9% (dane GUS).

Innowacyjność ma znaczący wpływ na rozwój gospodarki. Innowacyjna gospodarka jest istotnym instrumentem kształtowania wysokiej jakości życia mieszkańców oraz wzmacniania konkurencyjności regionu. W czerwcu 2021 r. Komisja Europejska opublikowała *Europejski Ranking Innowacyjności 2021*, który pokazuje, że wyniki Europy w zakresie innowacji poprawiają się w całej Unii Europejskiej. Od 2014 r. wyniki w zakresie innowacji wzrosły średnio o 12,5%. Zgodnie z tym opracowaniem województwo świętokrzyskie znalazło się na 225. pozycji w rankingu 240 regionów Unii Europejskiej – niżej wśród regionów Polski znalazł się tylko „Mazowiecki Regionalny”, natomiast najwyższą pozycję w kraju objął „Warszawski stołeczny” (137. miejsce w rankingu).

Dla województwa świętokrzyskiego opracowana została i przyjęta przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego *Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego 2030+*, opierająca się na idei tzw. inteligentnych specjalizacji. Są to obszary aktywności gospodarczej, które mają potencjał, aby sprzyjać wzrostowi gospodarczemu opartemu na innowacjach, przedsiębiorczości i konkurencyjności. W województwie świętokrzyskim inteligentnymi specjalizacjami są: przemysł metalowo-odlewniczy, nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, zasobooszczędne budownictwo, turystyka zdrowotna, technologie informacyjno-komunikacyjne, branża targowo-kongresowa oraz zrównoważony rozwój energetyczny.

W kontekście innowacyjności i warunków do jej rozwoju warto przeanalizować kwestię cyfryzacji, w tym dostępu do wysokiej jakości Internetu. Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej, aktualna¹⁷ penetracja

¹⁵ Dane GUS za 2022 r.

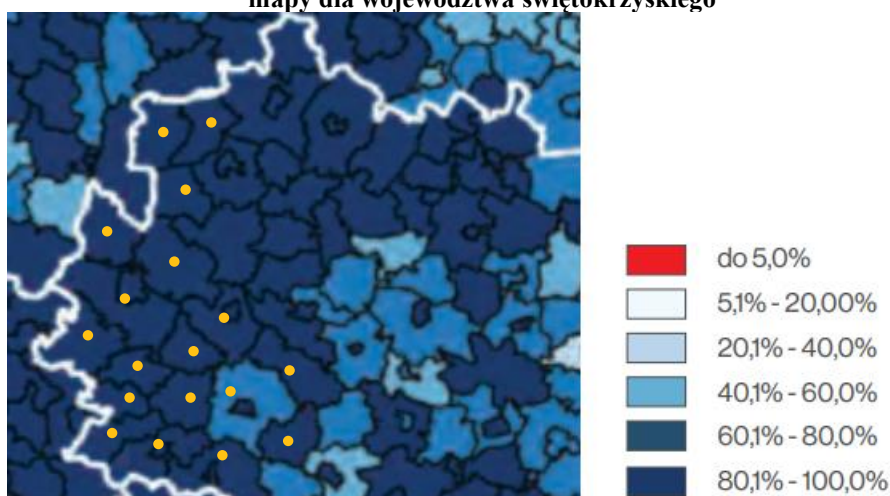
¹⁶ Brak danych dla Gminy Ruda Maleniecka.

¹⁷ Inf. z dn. 15.10.2023 r.

lokalowa 100 Mb/s¹⁸ jest najwyższa w gminach Oksa i Włoszczowa, gdzie wynosi odpowiednio 87% i 84%. W Gminie Małogoszcz wskaźnik wynosi 77%, w gminach Kluczewsko, Krasocin i Jędrzejów kształtował się na poziomie 76%, nieco gorzej w Gminie Sobków – 75%. W gminach Fałków, Wodzisław oraz Moskorzew wskaźnik wynosi odpowiednio 62%, 58% oraz 57%, natomiast w gminach Radków oraz Sędziszów kształtował się na poziomie 56%. Mniej korzystnie kształtuje się wskaźnik w gminach Imielno, Secemin i Ruda Maleniecka – 53%, 51% i 50%. Natomiast w gminach Słupia i Nagłowice wskaźnik osiągnął poziom 37% i 36%. Najgorsza wartość na tle pozostałych gmin obszaru RLGD wystąpiła w Gminie Słupia Konecka, gdzie wskaźnik kształtował się na poziomie 4%¹⁹.

Biorąc pod uwagę penetrację budynkową zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s, sytuacja w województwie świętokrzyskim i na obszarze RLGD kształtuje się korzystniej niż w kraju (mapa 18, kolorem żółtym naznaczono gminy RLGD). Wskaźnik dla prawie wszystkich gmin obszaru mieści się w przedziale 80,1–100,0%. Wyjątkiem jest Gmina Jędrzejów, gdzie wskaźnik znajduje się w przedziale 40,1–60,0%.

Mapa 18 Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – fragment mapy dla województwa świętokrzyskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2022 roku, Urząd Komunikacji Elektronicznej, s. 100

13. Wskaźniki rozwoju dla poszczególnych gmin RLGD – Monitor Rozwoju Lokalnego

Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL)²⁰ to narzędzie pozwalające na syntetyczną ocenę potencjału społeczno-ekonomicznego gminy w czasie i w relacji do innych gmin o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju. Nie jest to zatem ocena w kategoriach bezwzględnych – a zawsze w porównaniu z tym, co dzieje się w jednostkach samorządu terytorialnego, stanowiących grupę porównawczą. Ogólny wskaźnik rozwoju stanowi średnią arytmetyczną wartości ze wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach (stan i zmiana wskaźnika w okresie 5 lat). MRL pozwala na analizę poszczególnych wskaźników zarówno syntetycznych, jak i indywidualnych – zawsze na tle grupy porównawczej. Grupę tę stanowią gminy o podobnej funkcji w strukturze osiedleńczej kraju, a zatem o podobnych uwarunkowaniach rozwojowych.

¹⁸ Penetracja lokalowa – stosunek liczby wszystkich lokali mieszkalnych w budynkach w zasięgu sieci min. 100 Mb/s (budynek, w którym operatorzy deklarują możliwość świadczenia danych usług) do ogólnej liczby lokali mieszkalnych na analizowanym obszarze. Należy wyjaśnić, że na potrzeby monitorowania postępów realizacji celów Europejskiej Agendy Cyfrowej gospodarstwo domowe utożsamiane jest z lokalem mieszkalnym.

¹⁹ Urząd Komunikacji Elektronicznej, Atlas szerokopasmowego dostępu do Internetu, mapbook.uke.gov.pl/areas

²⁰ Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl

Gminy Imielno i Słupia zakwalifikowano do grupy *H4 – gminy wiejskie o intensywnej funkcji rolniczej*, w skład której wchodzi 379 gmin wiejskich. Gmina Jędrzejów została zakwalifikowana do grupy *E3 – gminy miejsko-wiejskie stanowiące ośrodki wielofunkcyjne*, w skład której wchodzi 41 gmin miejsko-wiejskich. Gminy Małogoszcz i Sędziszów zostały zakwalifikowane do grupy *I3 – gminy miejsko-wiejskie o umiarkowanej funkcji rolniczej*, w skład której wchodzi 176 gmin miejsko-wiejskich. Gminy Nagłowice, Sobków, Fałków, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin zostały zakwalifikowane do grupy *I4 – gminy wiejskie o umiarkowanej funkcji rolniczej*, w skład której wchodzi 477 gmin wiejskich. Gminy Oksa, Ruda Maleniecka, Słupia Konecka i Kluczewsko zostały zakwalifikowane do grupy *J4 – gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane*, w skład której wchodzi 174 gminy wiejskie. Gminę Wodzisław zakwalifikowano do grupy *H3 – miasta i gminy miejsko-wiejskie o intensywnej funkcji rolniczej*, w skład której wchodzi 117 gmin miejsko-wiejskich. Gmina Włoszczowa została zakwalifikowana do grupy *J3 – gminy miejsko-wiejskie ekstensywnie zagospodarowane*, w skład której wchodzi 78 gmin miejsko-wiejskich.

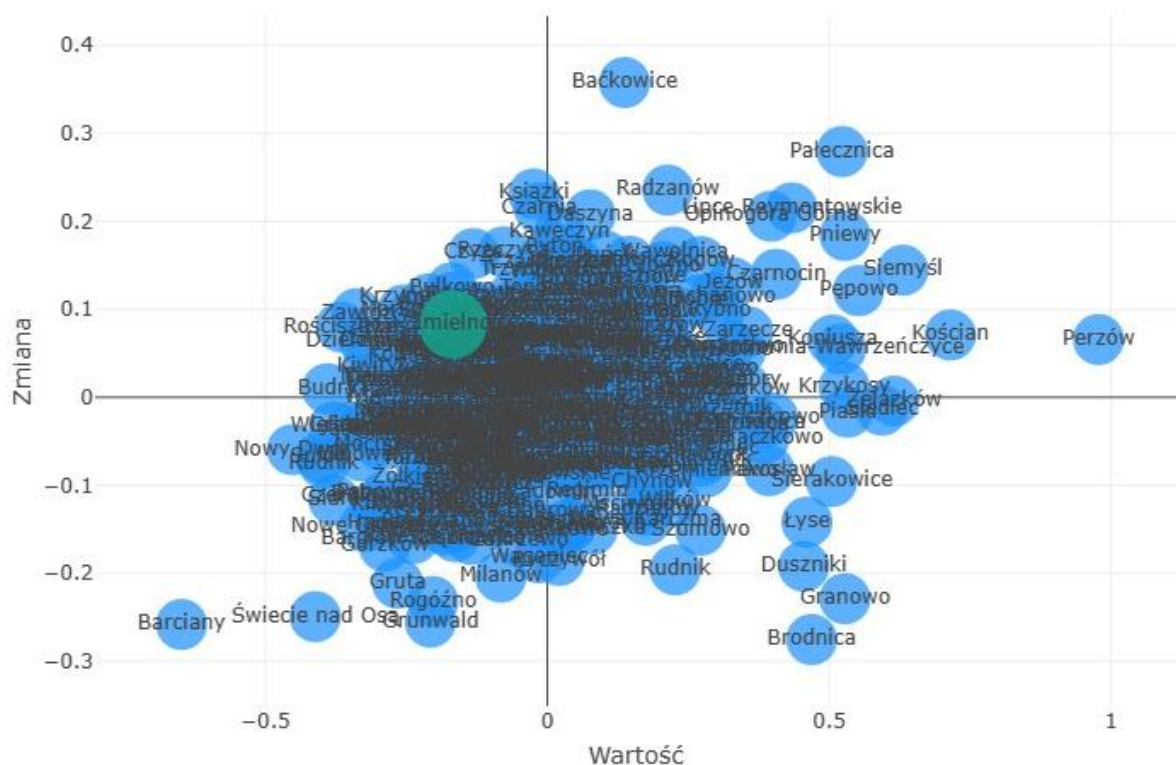
13.1. Ogólny wskaźnik rozwoju

Ogólny wskaźnik rozwoju gminy stanowi średnią arytmetyczną wartości z wszystkich wskaźników diagnostycznych w 12 badanych obszarach. Stan i zmiana wskaźnika w okresie 5 lat. Na rysunkach 1–36 przedstawiono pozycję poszczególnych gmin RLGD w swoich grupach porównawczych oraz ich wskaźniki rozwoju w latach 2017–2021 w poszczególnych obszarach. Na wskaźnik rozwoju składa się 12 obszarów badawczych:

1. potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki;
2. rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej;
3. sytuacja materialna mieszkańców;
4. stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju);
5. dostępność i jakość usług oraz infrastruktury;
6. dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie;
7. zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy;
8. poziom bezpieczeństwa;
9. sytuacja demograficzna;
10. dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna);
11. ład i struktura przestrzenna obszaru;
12. lokalne środowisko przyrodnicze.

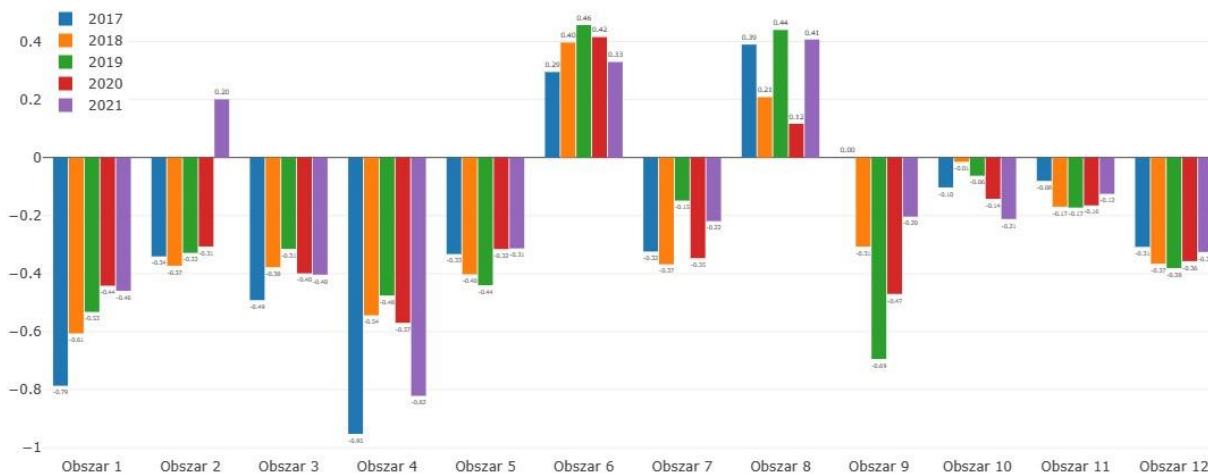
Obszary 1–4 składają się na wymiar gospodarczy, obszary 5–9 na wymiar społeczny, natomiast obszary 10–12 na wymiar środowiskowy. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5) – jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Łącznie w Monitorze Rozwoju Lokalnego poddano analizie 152 wskaźniki pochodzące ze statystyki publicznej.

Rysunek 1 Pozycja Gminy Imielno w grupie porównawczej (379 gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju Gminy Imielno w latach 2017–2021 (obszary)

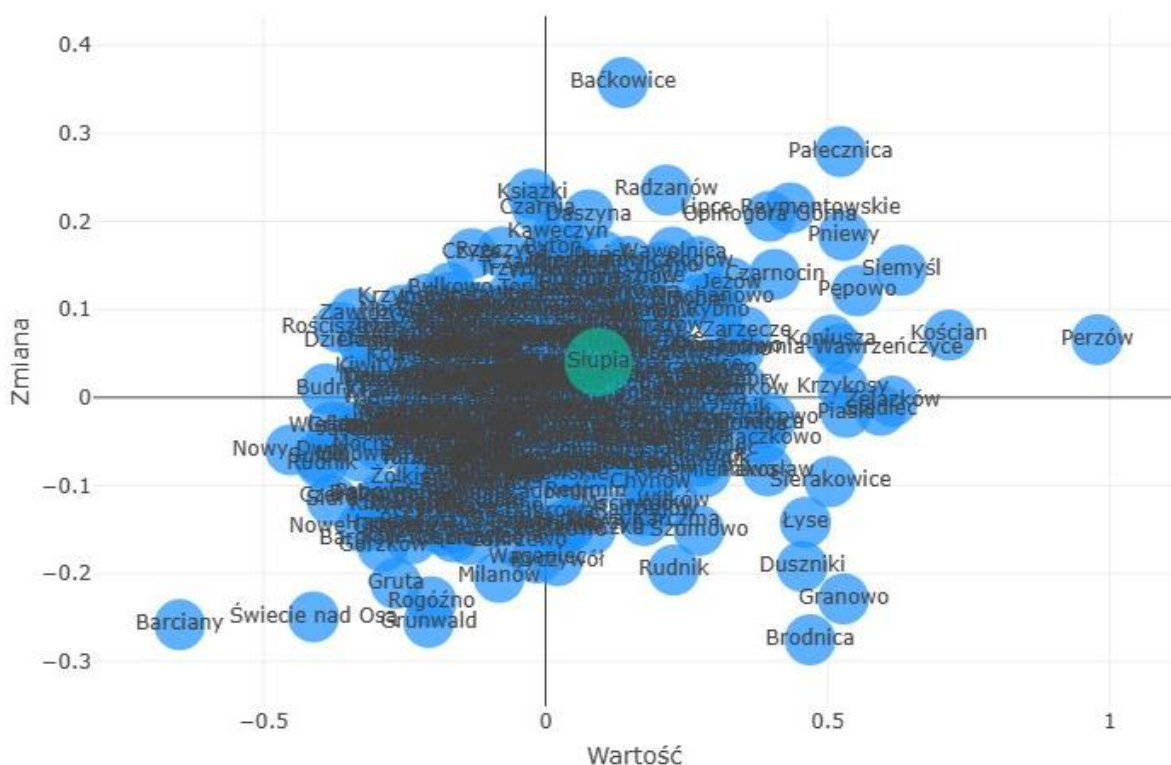

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Pozycja Gminy Imielno znajduje się w II ćwiartce (rysunek 1), co oznacza, że sytuacja gminy jest obecnie gorsza w porównaniu do średniej w grupie gmin podobnych, natomiast widoczna jest poprawa warunków w gminie względem zmiany sytuacji w grupie gmin podobnych. Niekorzystna sytuacja gminy widoczna jest na rysunku 2 – wskaźnik osiąga ujemne wartości w większości obszarów. Najbardziej negatywna sytuacja wystąpiła w obszarze 4 „stan finansów lokalnych”. Natomiast jedyne obszary, w których występuje dodatnia wartość to: 6 „dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie” oraz 8 „poziom bezpieczeństwa”.

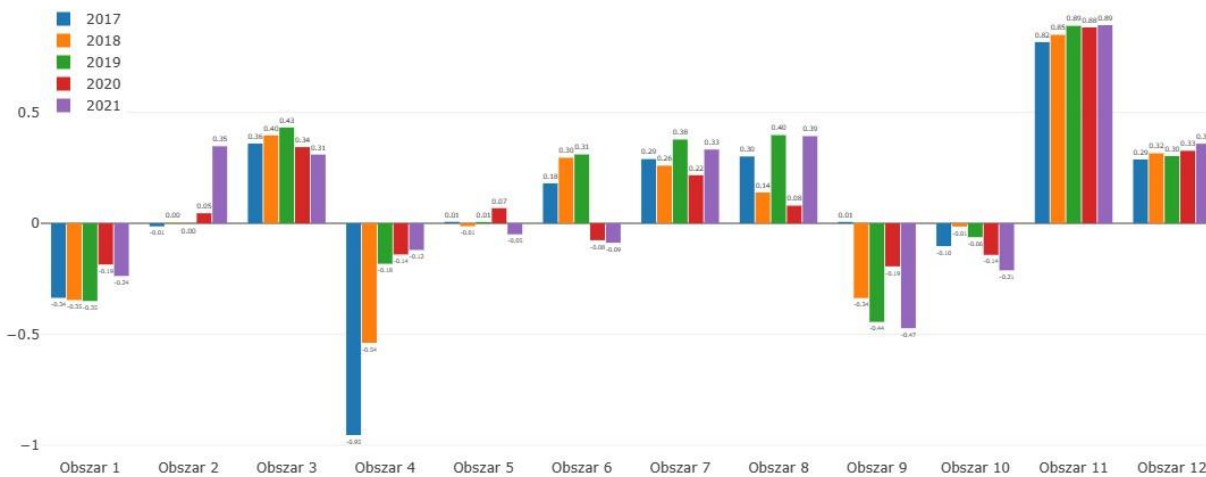

Rysunek 3 Pozycja Gminy Słupia w grupie porównawczej (379 gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

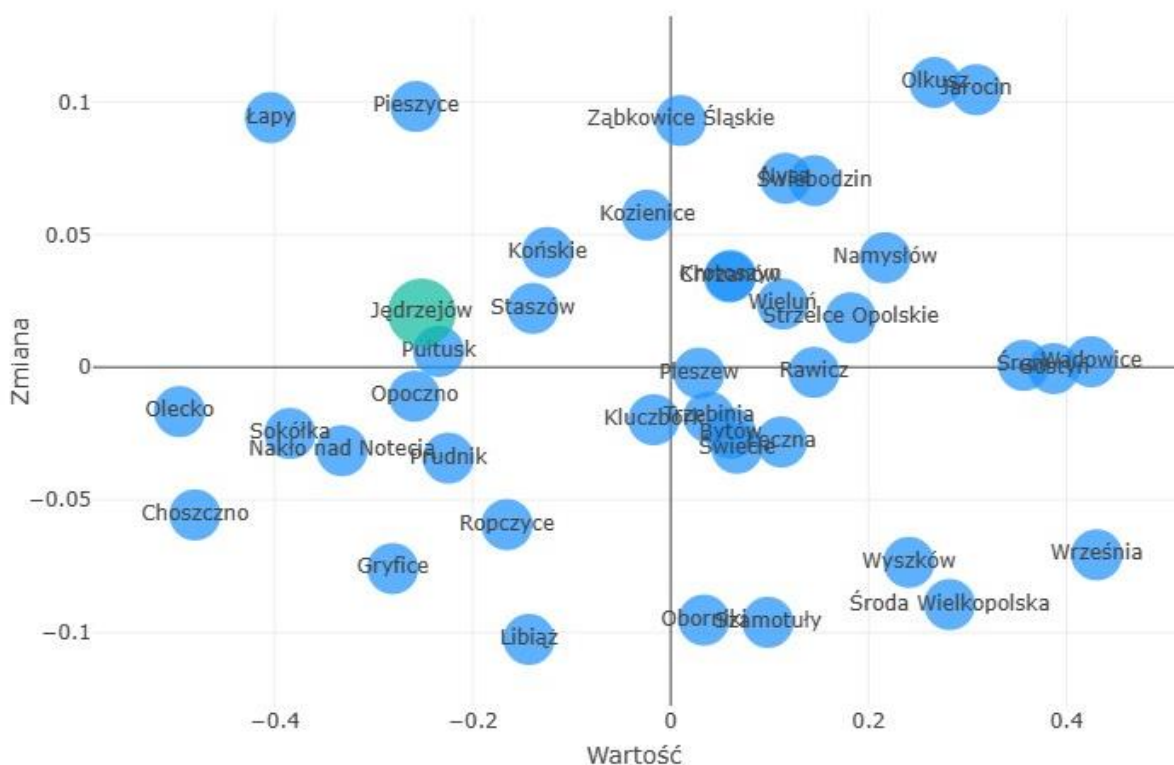
Rysunek 4 Wskaźnik rozwoju Gminy Słupia w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

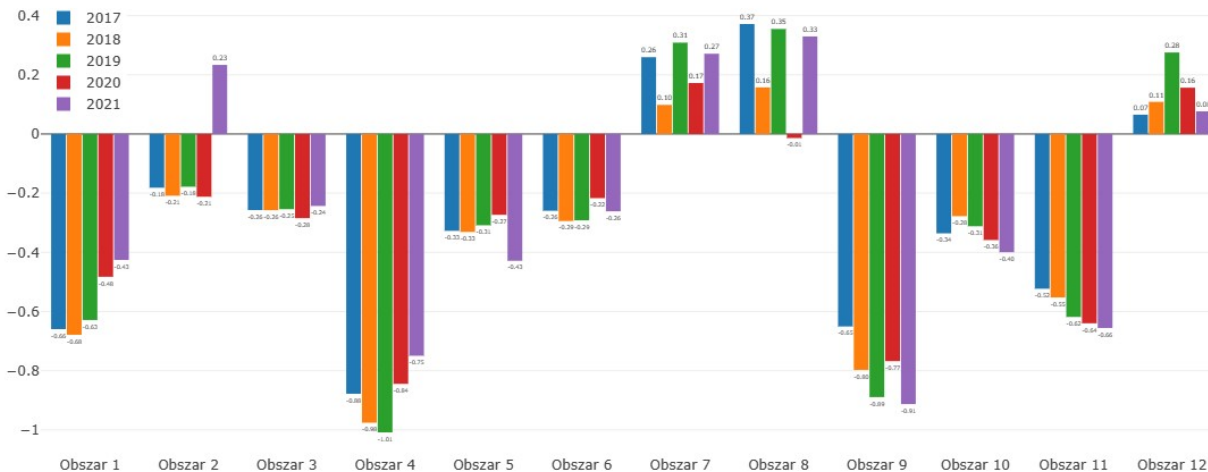
Pozycja Gminy Słupia znajduje się w I ćwiartce (rysunek 3), co oznacza, że jej sytuacja jest korzystniejsza niż sytuacja gmin z grupy porównawczej i następuje wzrost przewagi względem sytuacji w grupie porównawczej. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 8 „poziom bezpieczeństwa”, stabilne i równie wysokie wartości wskaźnik osiąga w obszarze 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna” oraz 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki”. W obu tych obszarach sytuacja pogorszyła się względem wyniku z roku poprzedniego.

Rysunek 5 Pozycja Gminy Jędrzejów w grupie porównawczej (41 gmin miejsko-wiejskich stanowiących ośrodki wielofunkcyjne) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

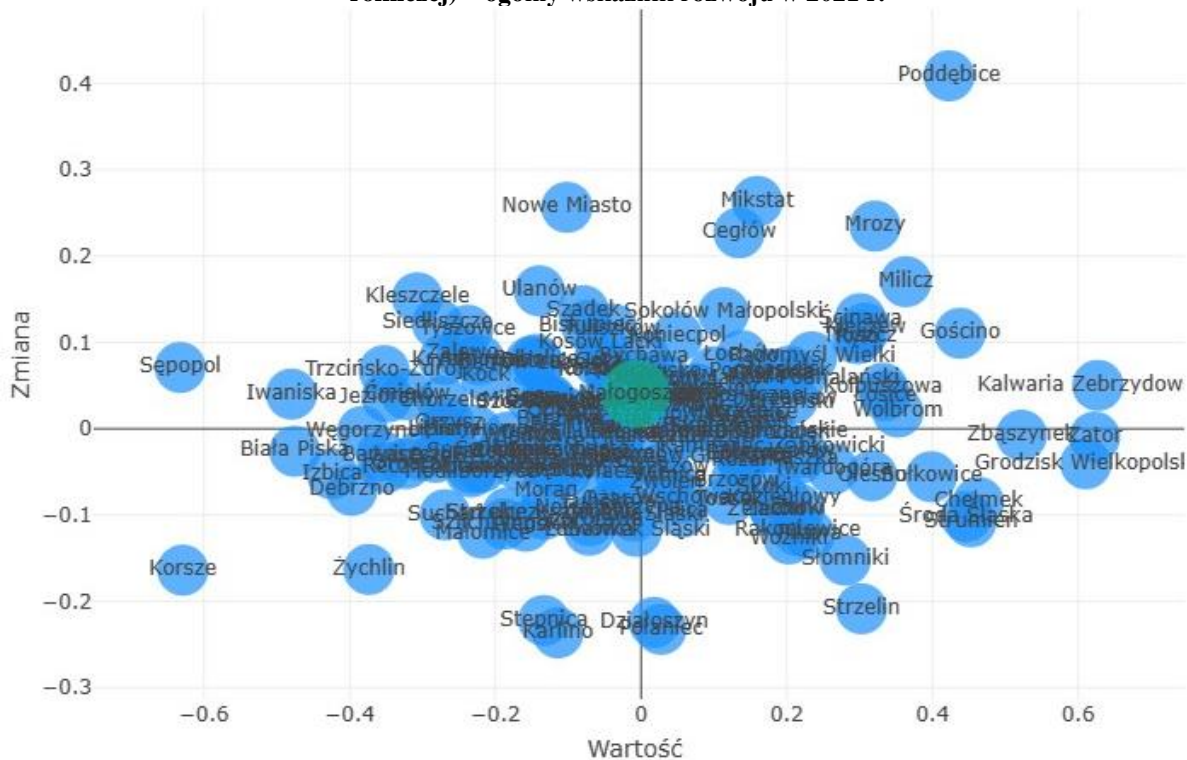
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju Gminy Jędrzejów w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

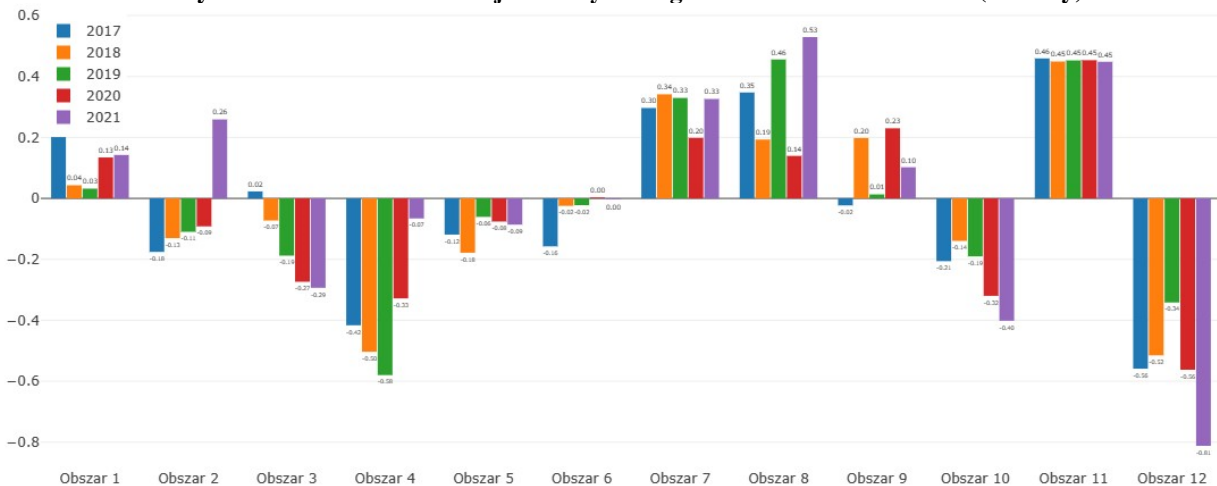
Gmina Jędrzejów znajduje się w ćwiartce II (rysunek 5), co oznacza, że jej wskaźnik rozwoju jest gorszy niż w grupie porównawczej, ale gmina „goni” tę grupę – następuje poprawa sytuacji względem sytuacji w grupie. Widać to na rysunku 6 – pomimo wielu wartości poniżej zera, sytuacja w części obszarów ulega polepszeniu. Najkorzystniej gmina wypada w obszarach: 8 „poziom bezpieczeństwa” i 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny”. Najbardziej ujemne wartości wskaźnika wystąpiły w ostatnich latach w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna” i 4 „stan finansów lokalnych”.

Rysunek 7 Pozycja Gminy Małogoszcz w grupie porównawczej (176 gmin miejsko-wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

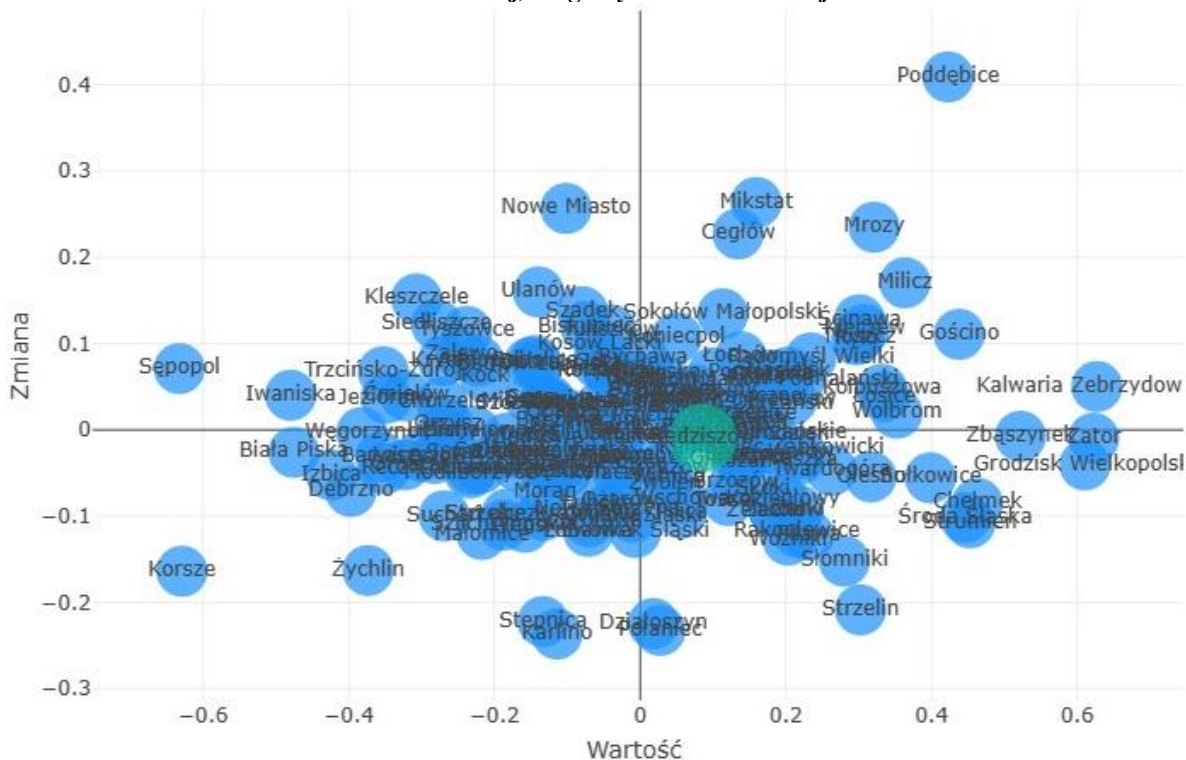
Rysunek 8 Wskaźnik rozwoju Gminy Małogoszcz w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

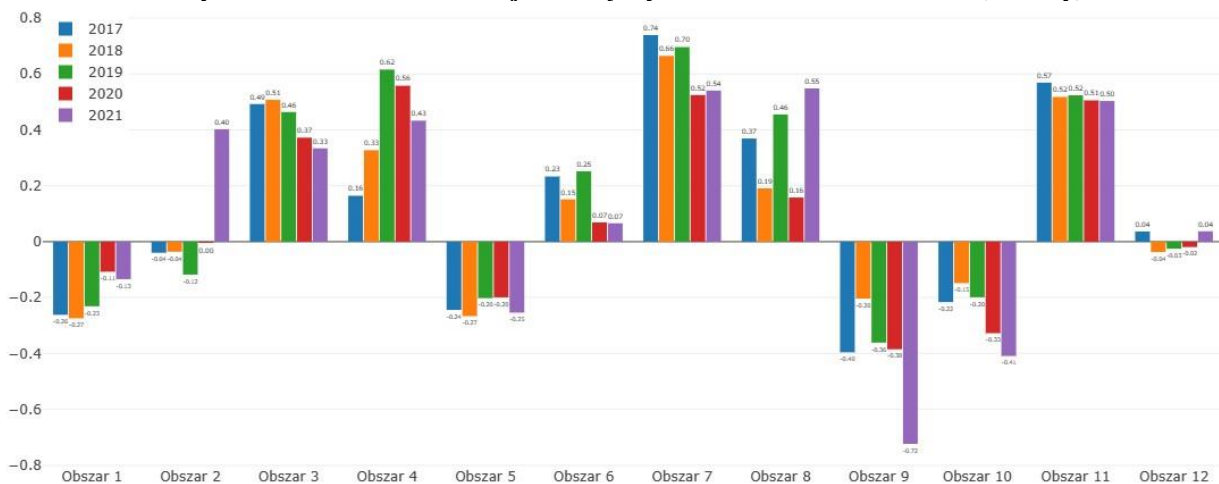
Gmina Małogoszcz znajduje się niemal w samym środku wykresu pomiędzy ćwiartkami I i II (rysunek 7) – jej sytuacja nie odbiega więc znacznie od średniej, natomiast przyglądając się bliżej, należy stwierdzić, iż pozycja gminy to II ćwiartka, czyli jej sytuacja jest minimalnie gorsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje poprawa względem sytuacji w grupie porównawczej. Najlepsza sytuacja występuje w obszarach: 8 „poziom bezpieczeństwa” i 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”, natomiast najgorsza w obszarze 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”, na co wpływają m.in. takie wskaźniki jak lesistość czy ilość zebranych w ciągu roku zmieszanych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca.

Rysunek 9 Pozycja Gminy Sędziszów w grupie porównawczej (176 gmin miejsko-wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

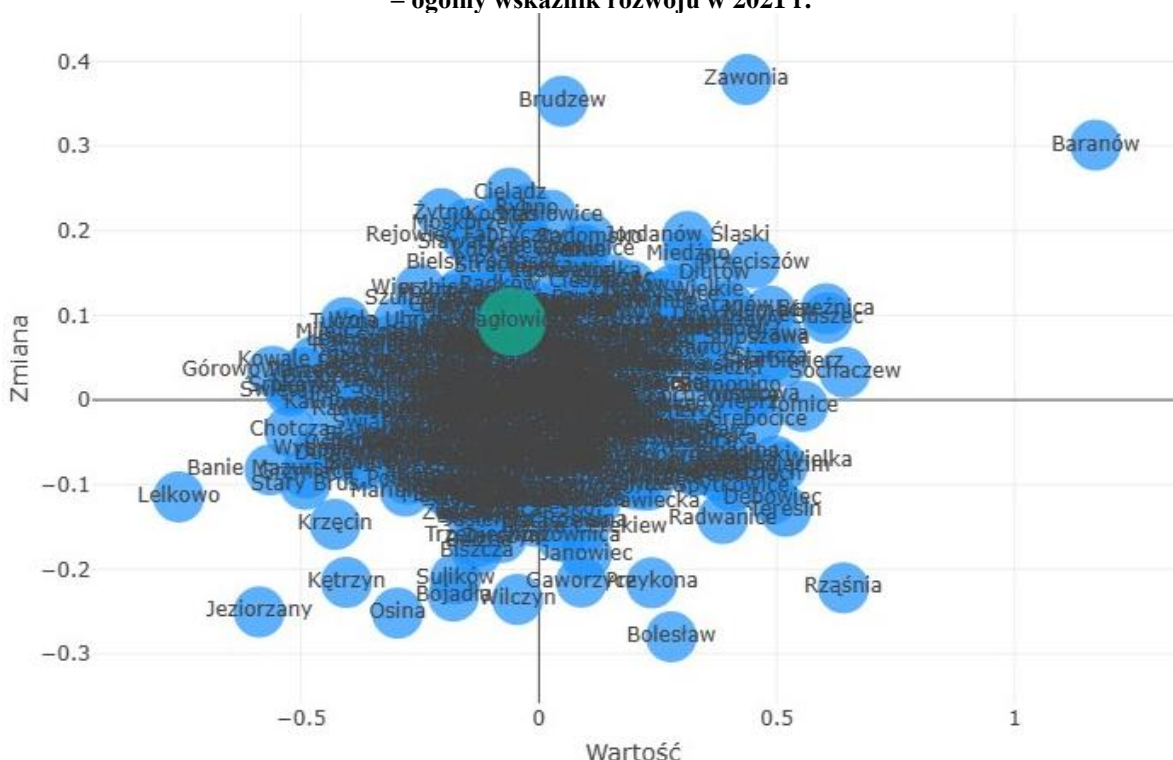
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju Gminy Sędziszów w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

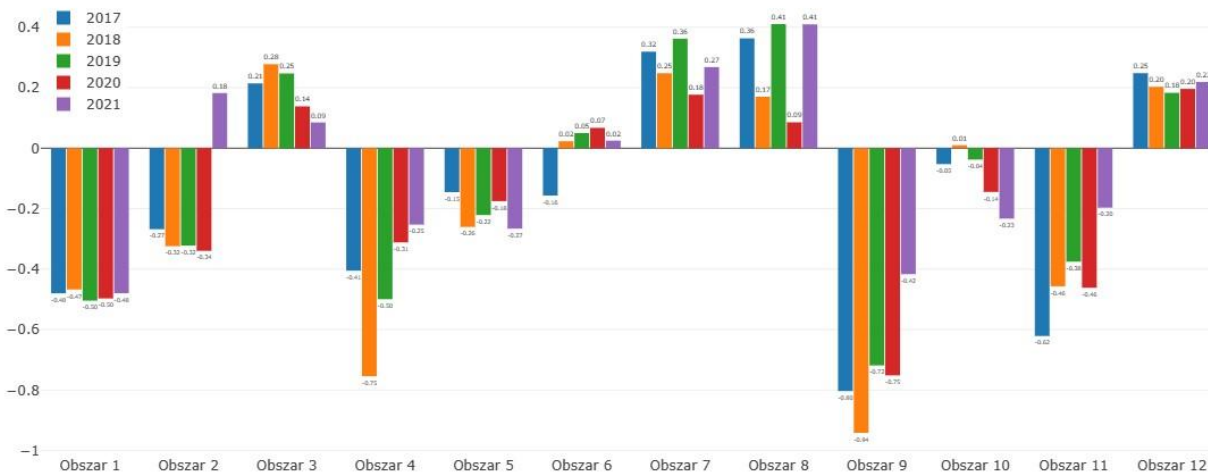
Gmina Sędziszów, podobnie jak Gmina Małogoszcz, znajduje się niemal w samym środku wykresu, ale położona jest pomiędzy ćwiartkami I i III (rysunek 9), natomiast po bliższej weryfikacji należy stwierdzić, iż pozycja gminy to III ćwiartka, czyli jej sytuacja jest korzystniejsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje jej pogorszenie względem sytuacji w grupie porównawczej. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika występują w obszarach: 8 „poziom bezpieczeństwa”, 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” i 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny”, natomiast najgorsza w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna” oraz 10 „dostępność komunikacyjna”.

Rysunek 11 Pozycja Gminy Nagłowice w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

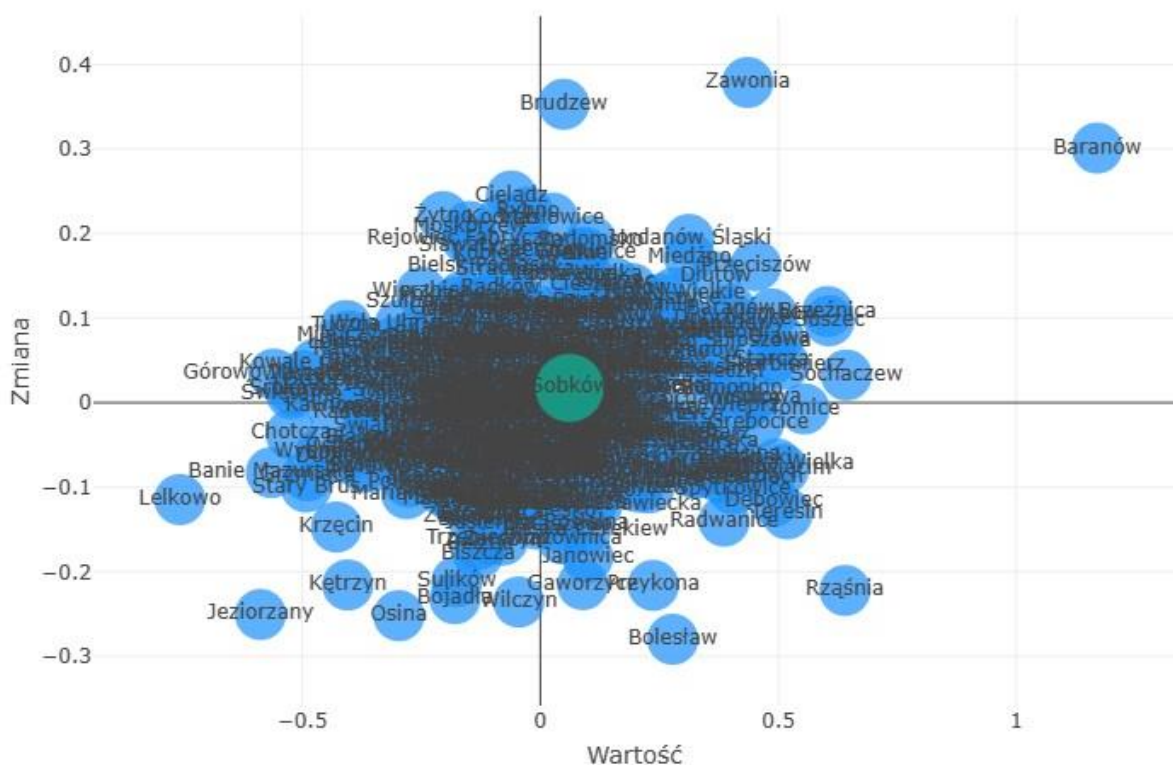
Rysunek 12 Wskaźnik rozwoju Gminy Nagłowice w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

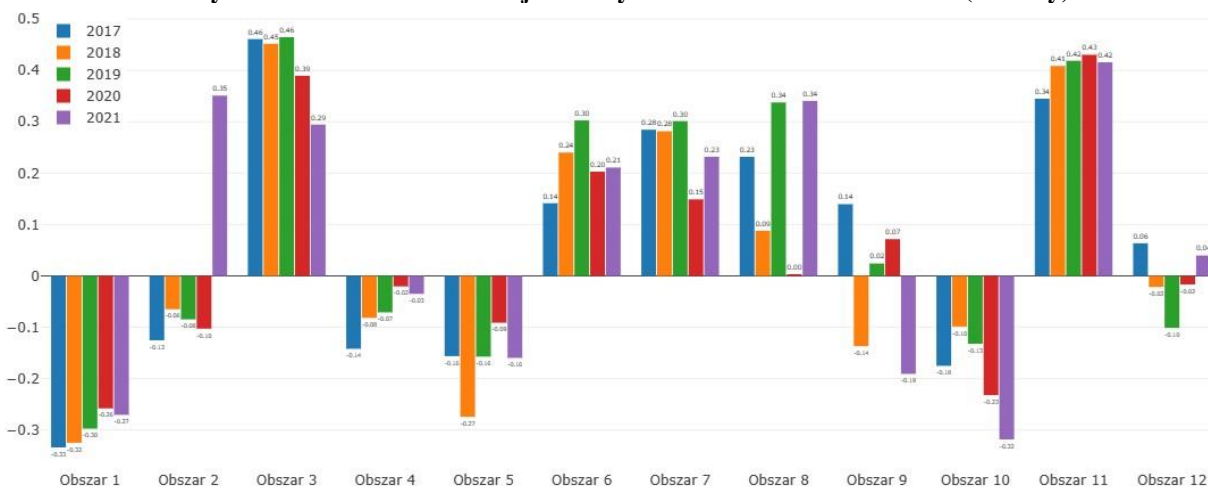
Gmina Nagłowice znajduje się w ćwiartce II (rysunek 11), co oznacza, że jej wskaźnik rozwoju jest gorszy niż w grupie porównawczej, ale gmina „goni” tę grupę – następuje poprawa sytuacji względem sytuacji w grupie. Widać to na rysunku 12 – pomimo wielu wartości poniżej zera, sytuacja w większości obszarów ulega polepszeniu. Najkorzystniej gmina wypada w obszarach: 8 „poziom bezpieczeństwa”, 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny” oraz 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”. Najbardziej ujemne wartości wskaźnika wystąpiły w ostatnich latach w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 9 „sytuacja demograficzna”. Na niską wartość potencjału rozwoju w obszarze 1 mają wpływ m.in. niska przedsiębiorczość i aktywność mieszkańców oraz niska dostępność zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Rysunek 13 Pozycja Gminy Sobków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

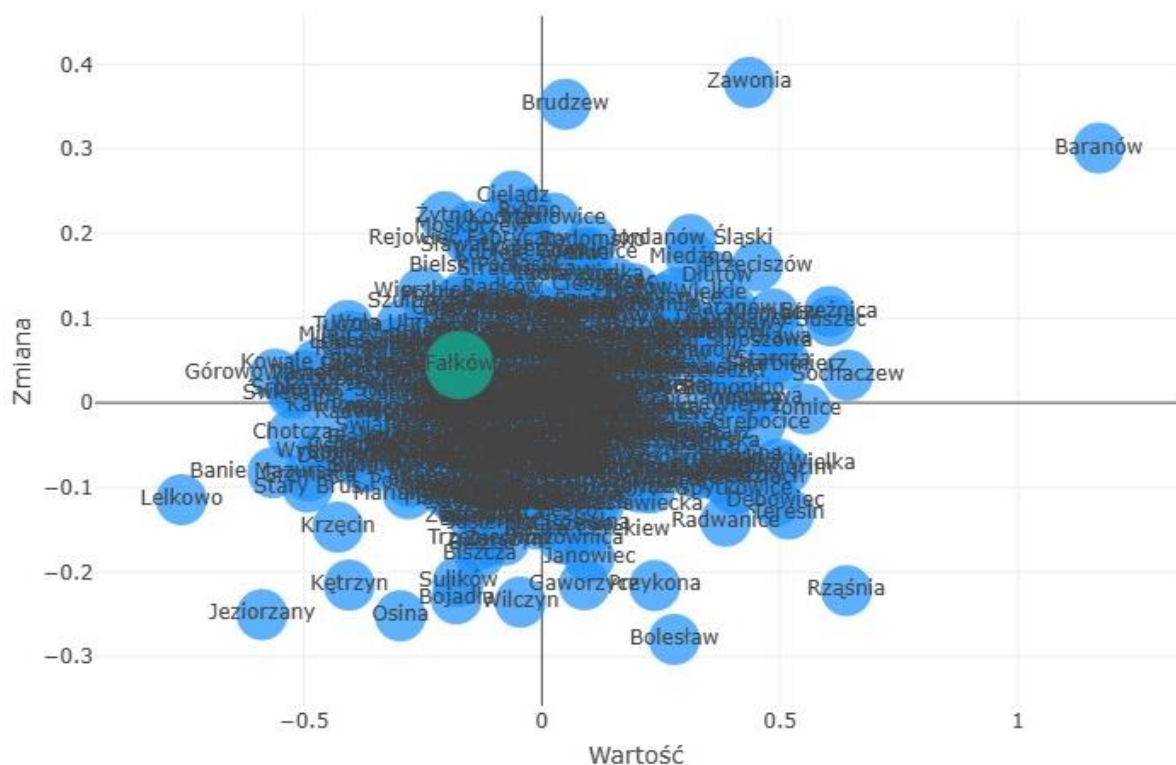
Rysunek 14 Wskaźnik rozwoju Gminy Sobków w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Gmina Sobków znajduje się niemal w środku wykresu, natomiast jej pozycja to I ćwiartka (rysunek 13), co oznacza, że jej sytuacja jest korzystniejsza niż sytuacja gmin z grupy porównawczej i następuje wzrost przewagi względem sytuacji w grupie porównawczej. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 8 „poziom bezpieczeństwa” – w przypadku tego obszaru nastąpił znaczny wzrost wskaźnika w 2021 r. w porównaniu do roku poprzedniego. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 10 „dostępność komunikacyjna”.

Rysunek 15 Pozycja Gminy Falków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

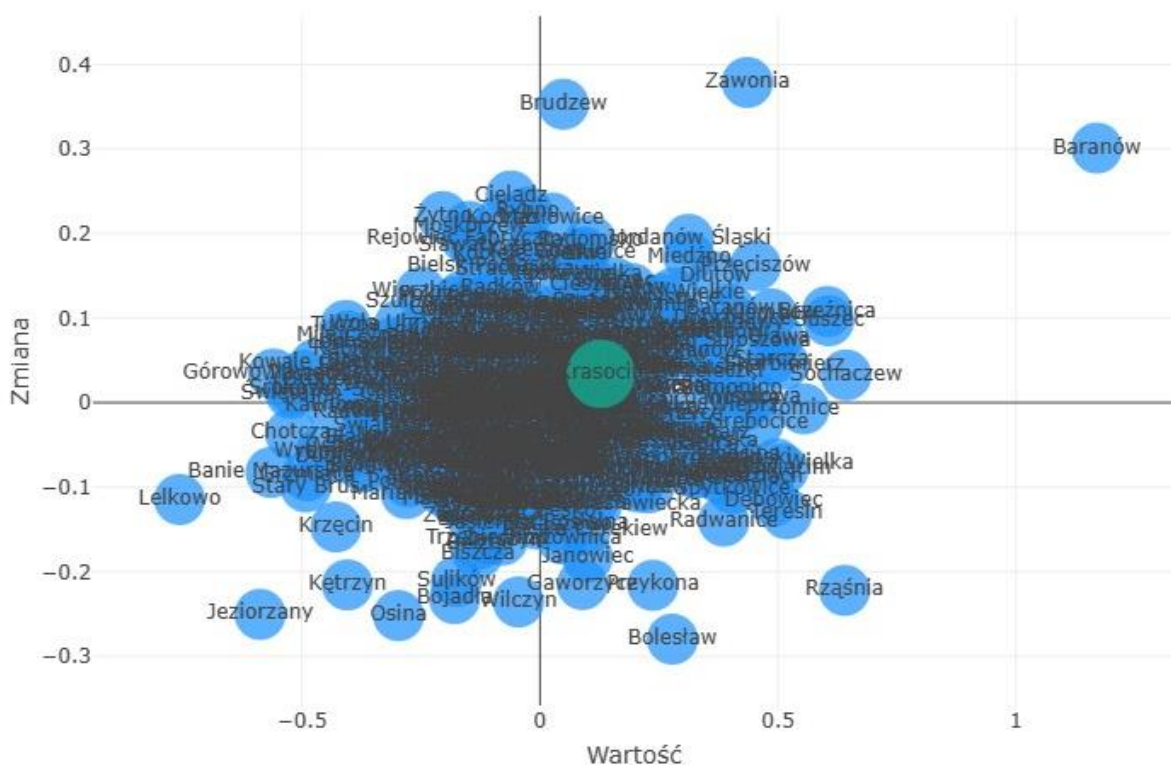
Rysunek 16 Wskaźnik rozwoju Gminy Falków w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

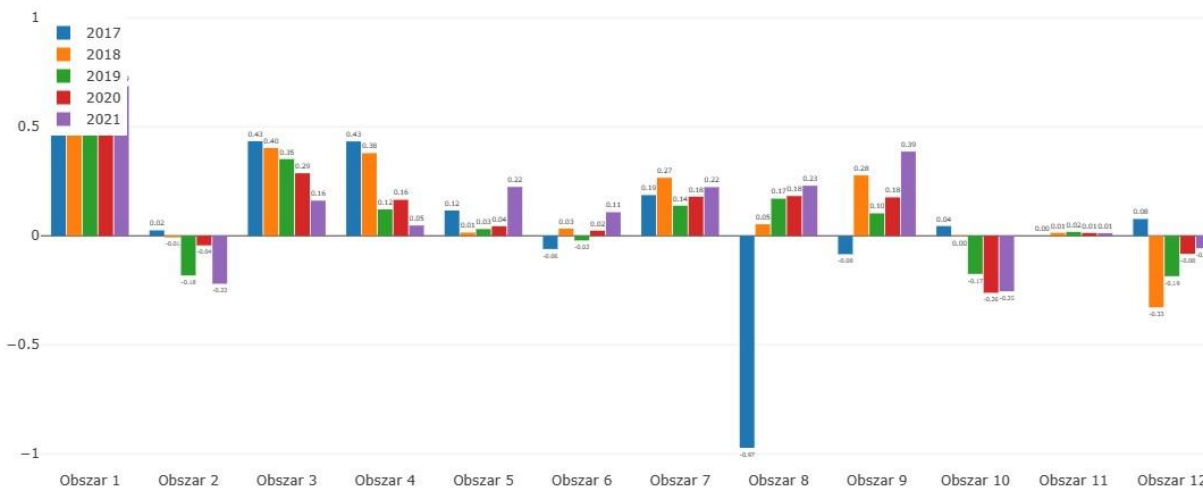
Gmina Falków znajduje się w ćwiartce II (rysunek 15), co oznacza, że jej sytuacja jest gorsza niż średnia w grupie porównawczej, ale następuje korzystna zmiana sytuacji względem sytuacji w grupie porównawczej. W większości obszarów wskaźnika rozwoju występują ujemne wartości. Najkorzystniejsze i w analizowanych latach dodatnie wartości występują w obszarach: 4 „stan finansów lokalnych” oraz 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”, na co wpływają m.in. takie wskaźniki jak lesistość czy ilość zebranych w ciągu roku zmieszanych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca. Natomiast ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna” oraz 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”.

Rysunek 17 Pozycja Gminy Krasocin w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Rysunek 18 Wskaźnik rozwoju Gminy Krasocin w latach 2017–2021 (obszary)

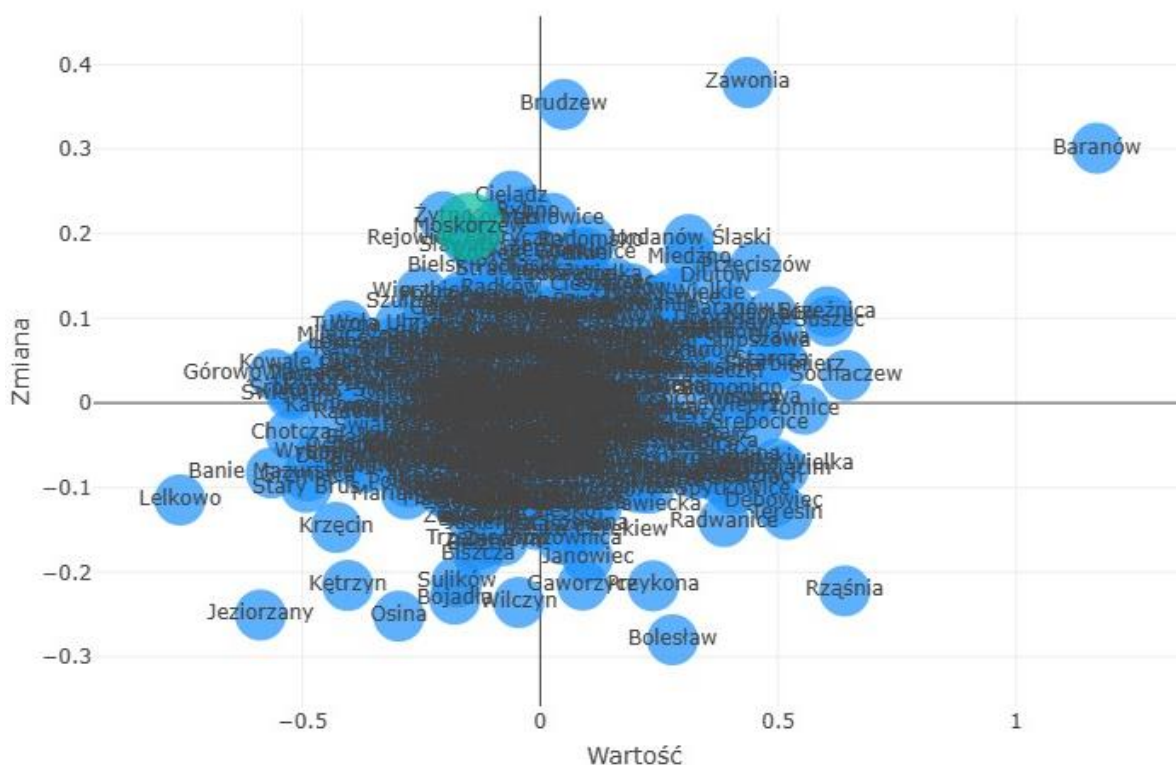

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Pozycja Gminy Krasocin znajduje się w ćwiartce I (rysunek 17), co oznacza, że jej sytuacja jest lepsza niż średnia w grupie porównawczej, a przewaga powiększa się. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 9 „sytuacja demograficzna”. W obszarach: 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury” oraz 9 „sytuacja demograficzna” widoczny jest wyraźny znaczny wzrost względem roku poprzedniego (rysunek 18). Najbardziej ujemne i niekorzystne wartości występują w obszarach: 10 „dostępność komunikacyjna” oraz 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej”.

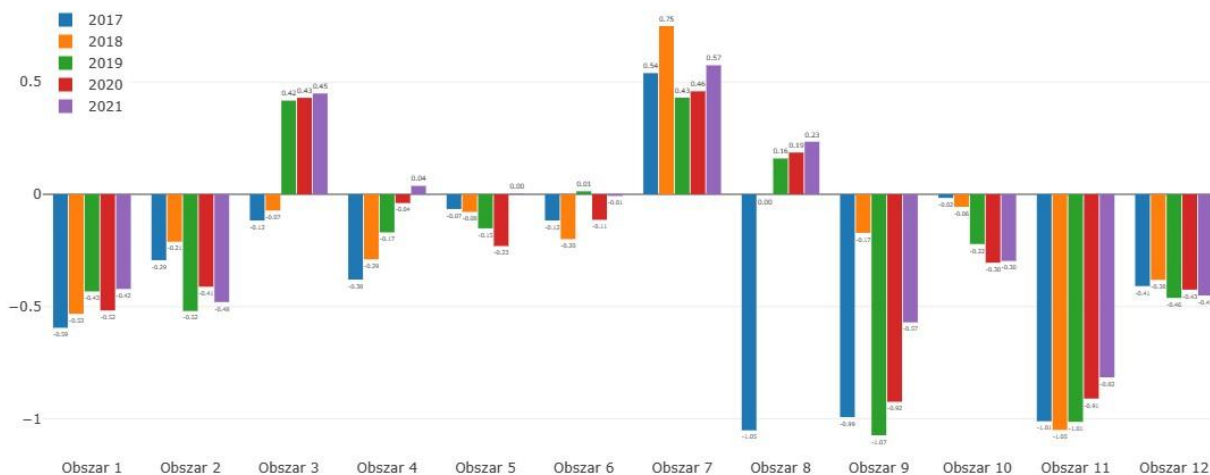

Rysunek 19 Pozycja Gminy Moskorzew w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

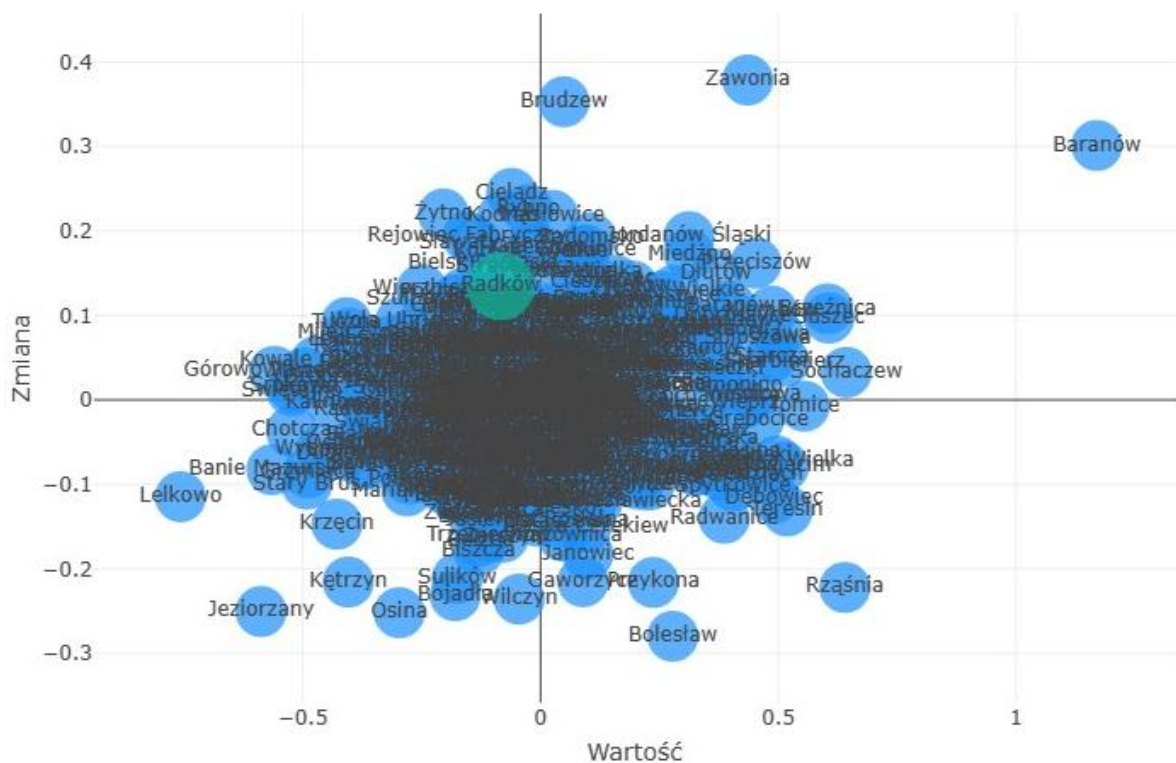
Rysunek 20 Wskaźnik rozwoju Gminy Moskorzew w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

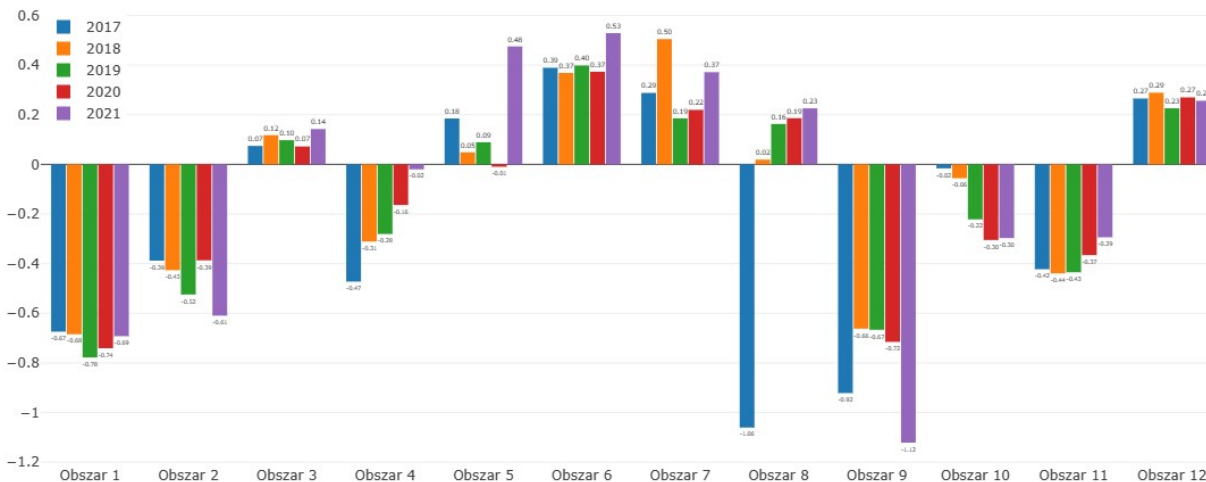
Gmina Moskorzew znajduje się w II ćwiartce (rysunek 19), co oznacza, że sytuacja gminy jest mniej korzystna w porównaniu do średniej gmin podobnych, jednak następuje stopniowa poprawa sytuacji względem zmiany sytuacji w gminach podobnych. Zmiany można zauważyć na rysunku 20, gdzie pomimo tego, że w większości obszarów występują ujemne wartości, widoczne są pozytywne tendencje. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika występują w obszarze 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny” – jest to jedyny obszar w którym w całym analizowanym okresie wystąpiły dodatnie i stosunkowo wysokie wartości. Najbardziej negatywna sytuacja występuje w obszarach: 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 9 „sytuacja demograficzna”.

Rysunek 21 Pozycja Gminy Radków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

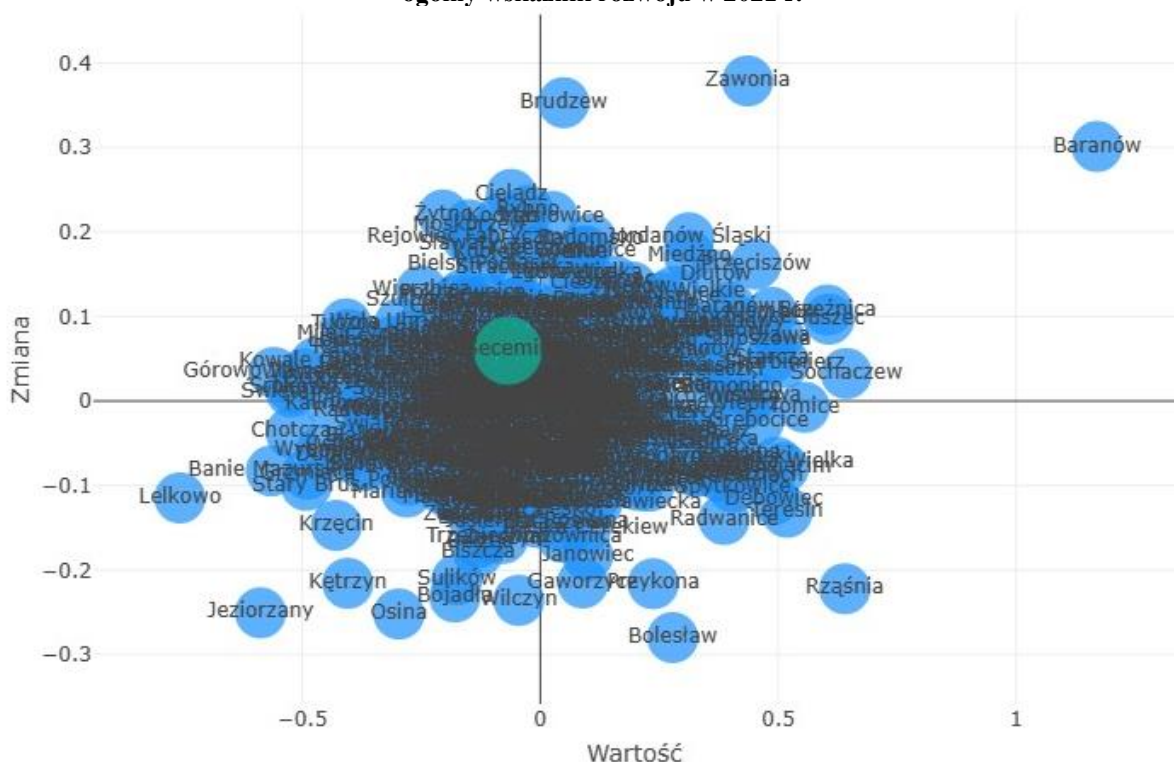
Rysunek 22 Wskaźnik rozwoju Gminy Radków w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

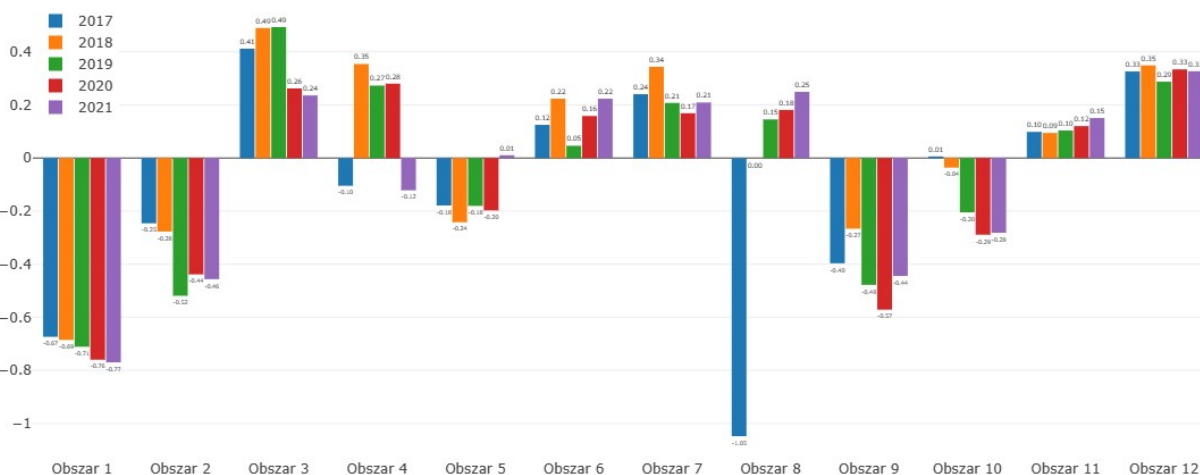
Gmina Radków, podobnie jak Gmina Moskorzew (zakwalifikowane do tej samej grupy), także znajduje się w II ćwiartce (rysunek 21), co oznacza, że sytuacja gminy jest mniej korzystna w porównaniu do średniej gmin podobnych, jednak gmina „goni” tę grupę – następuje poprawa sytuacji względem sytuacji w grupie. Pozytywne tendencje widoczne są na rysunku 22, gdzie w części obszarów, pomimo ujemnych wartości, następuje stopniowa poprawa. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika w ostatnim badanym roku występują w obszarach: 6 „dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie” oraz 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury”. Niepokojące wartości wskaźnika występują w obszarze 9 „sytuacja demograficzna”, gdzie w 2021 r. nastąpiło znaczne pogorszenie wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego. Negatywne wartości występują także w obszarach: 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej”.

Rysunek 23 Pozycja Gminy Secemin w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

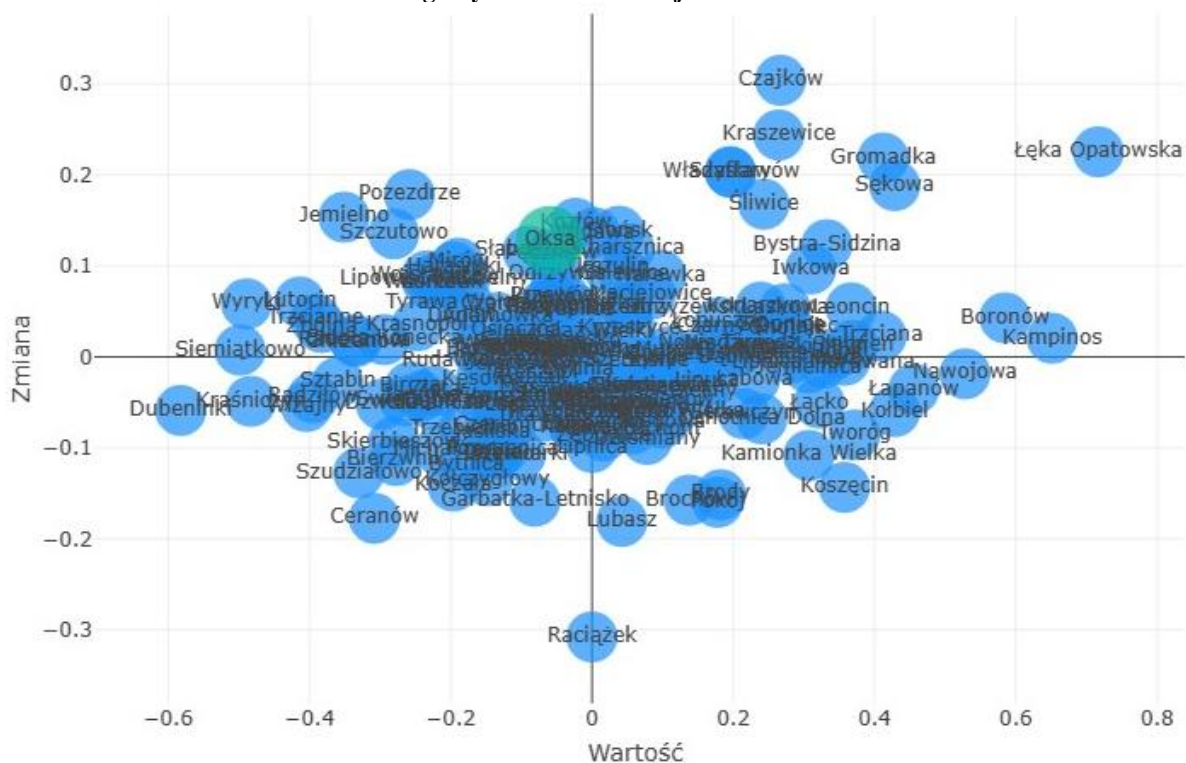
Rysunek 24 Wskaźnik rozwoju Gminy Secemin w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

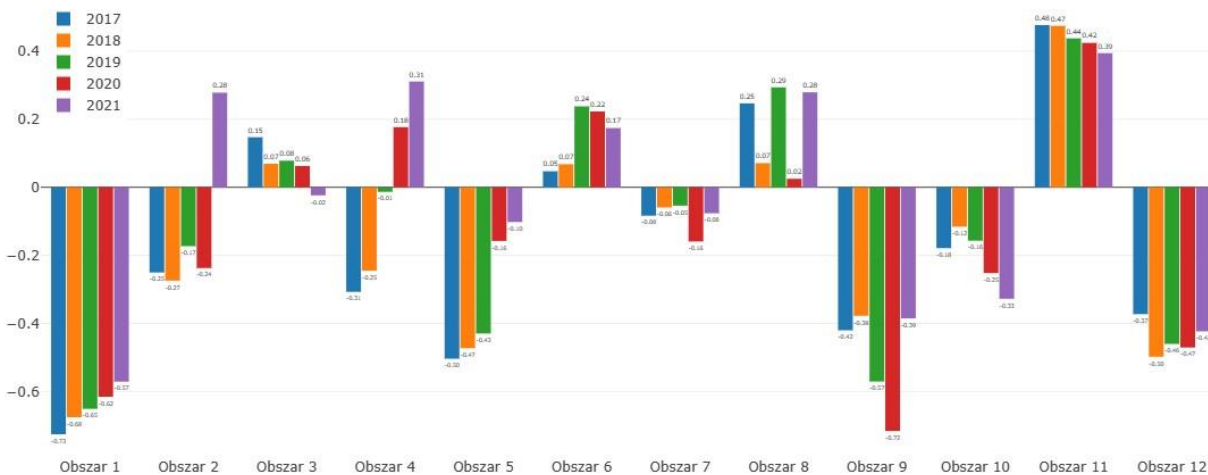
Gmina Secemin, podobnie jak większość gmin zakwalifikowanych do grupy gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej, znajduje się w II ćwiartce (rysunek 23). Oznacza to, że sytuacja gminy jest mniej korzystna w porównaniu do gmin z grupy porównawczej, natomiast następuje poprawa sytuacji gminy względem pozostałych jednostek z grupy porównawczej. Najbardziej negatywne wartości występują w obszarze 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” – w obszarze tym następuje stopniowe pogorszenie wartości wskaźnika. Równie niekorzystna sytuacja ma miejsce w obszarach: 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej” oraz 9 „sytuacja demograficzna”. Stabilna i korzystna sytuacja występuje w obszarach: 12 „lokalne środowisko przyrodnicze” oraz 3 „sytuacja materialna mieszkańców”.

Rysunek 25 Pozycja Gminy Oksa w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

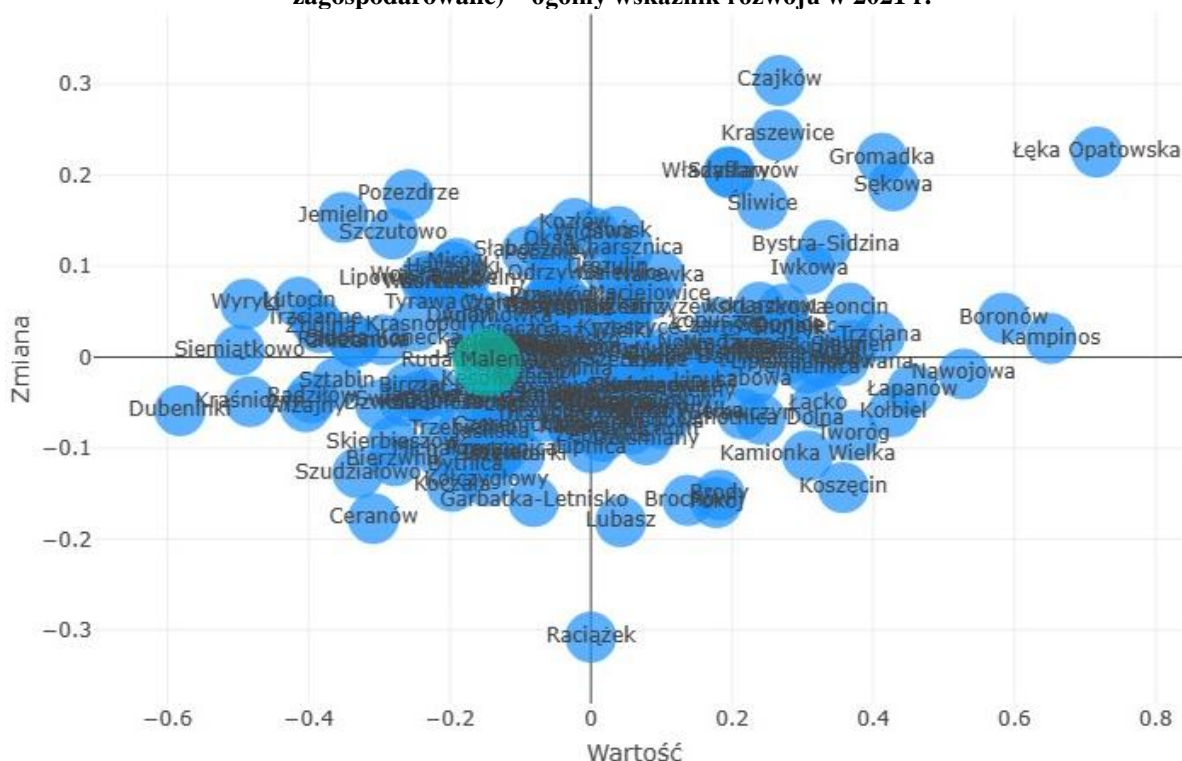
Rysunek 26 Wskaźnik rozwoju Gminy Oksa w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

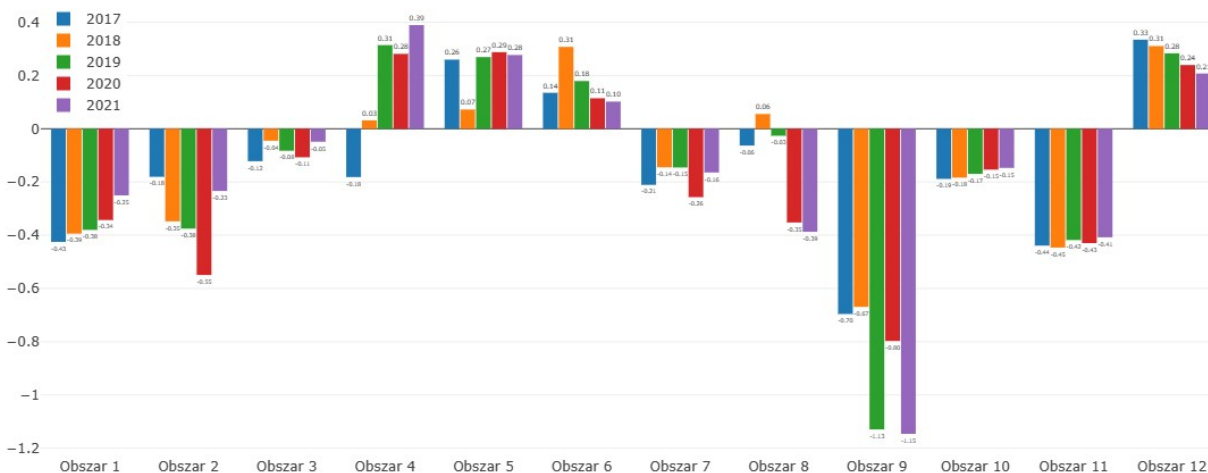
Gmina Oksa znajduje się w II ćwiartce (rysunek 25), co oznacza, że sytuacja gminy jest mniej korzystna w porównaniu do średniej gmin podobnych, jednak następuje poprawa sytuacji względem sytuacji w grupie. Pozytywne tendencje widoczne są na rysunku 26, gdzie w części obszarów, pomimo ujemnych wartości, następuje stopniowa poprawa. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika występują w obszarze 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”. Najbardziej niekorzystne wartości występują w obszarach 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” oraz 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”, natomiast w obu obszarach następuje stopniowa poprawa względem lat poprzednich.

Rysunek 27 Pozycja Gminy Ruda Maleniecka w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

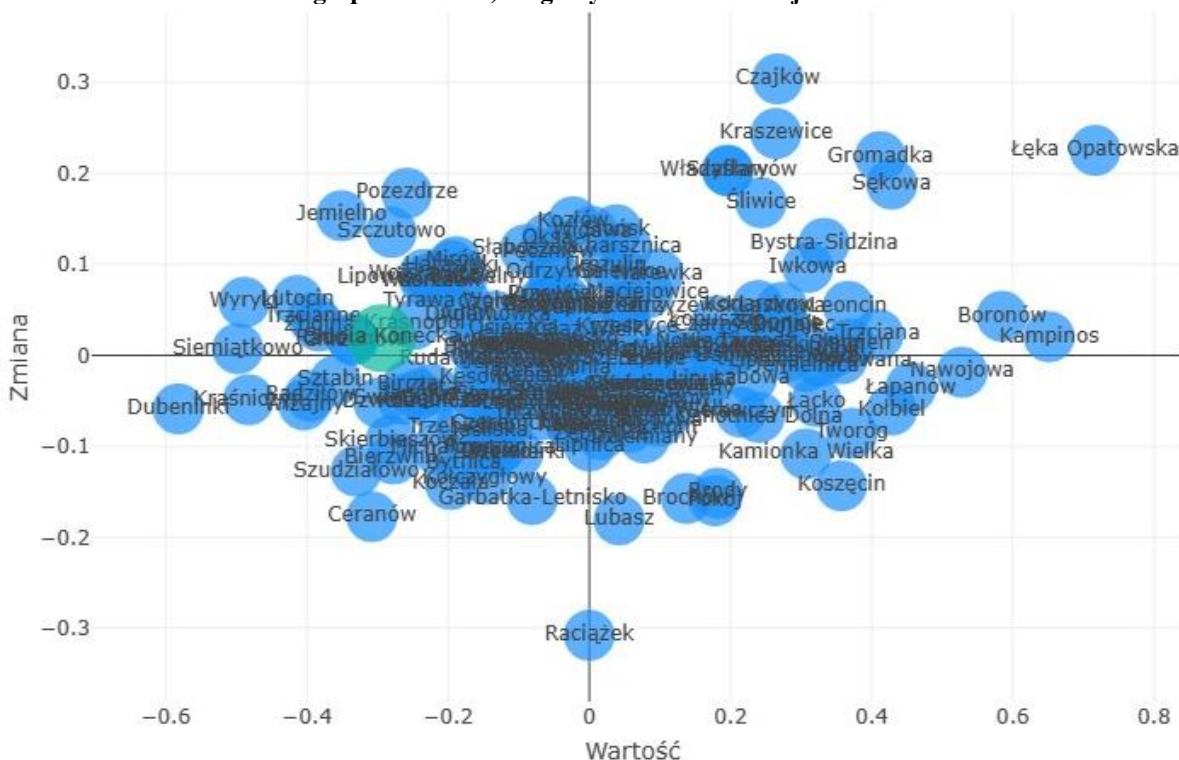
Rysunek 28 Wskaźnik rozwoju Gminy Ruda Maleniecka w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

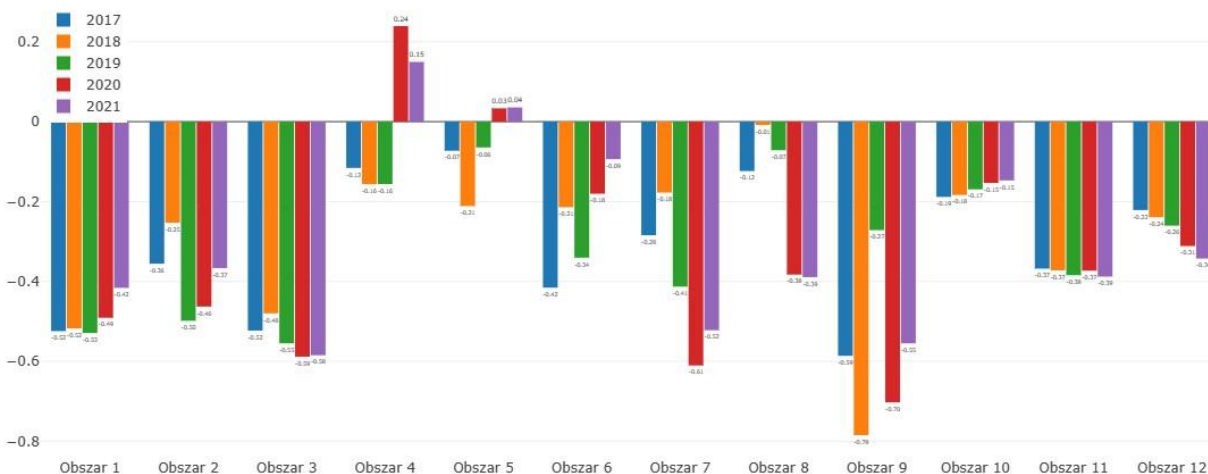
Pozycja Gminy Ruda Maleniecka znajduje się w IV ćwiartce (rysunek 27), co oznacza, że jej wskaźnik rozwoju jest gorszy niż w grupie porównawczej, a „strata” się powiększa. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika rozwoju występują w obszarach: 4 „stan finansów lokalnych”, 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury” oraz 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”. Natomiast w latach 2017–2021 ujemne i najbardziej niekorzystne wartości występowały w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna” oraz 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru”.

Rysunek 29 Pozycja Gminy Słupia Konecka w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

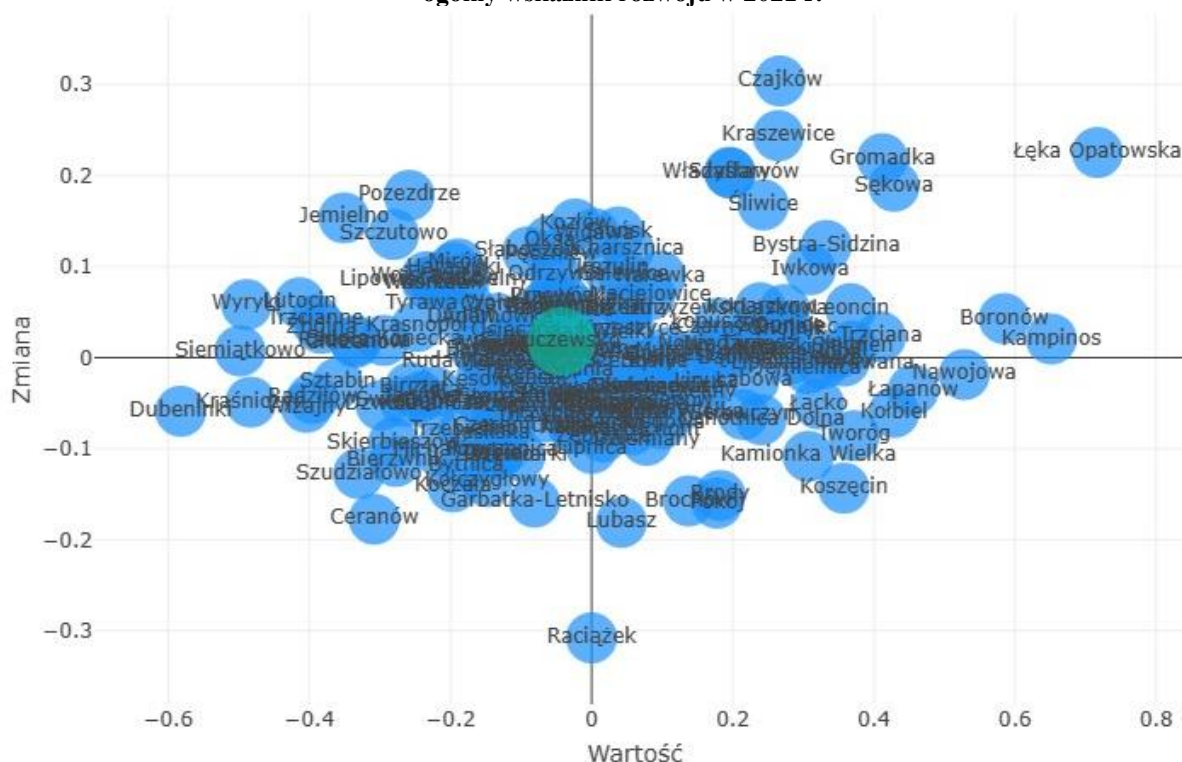
Rysunek 30 Wskaźnik rozwoju Gminy Słupia Konecka w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

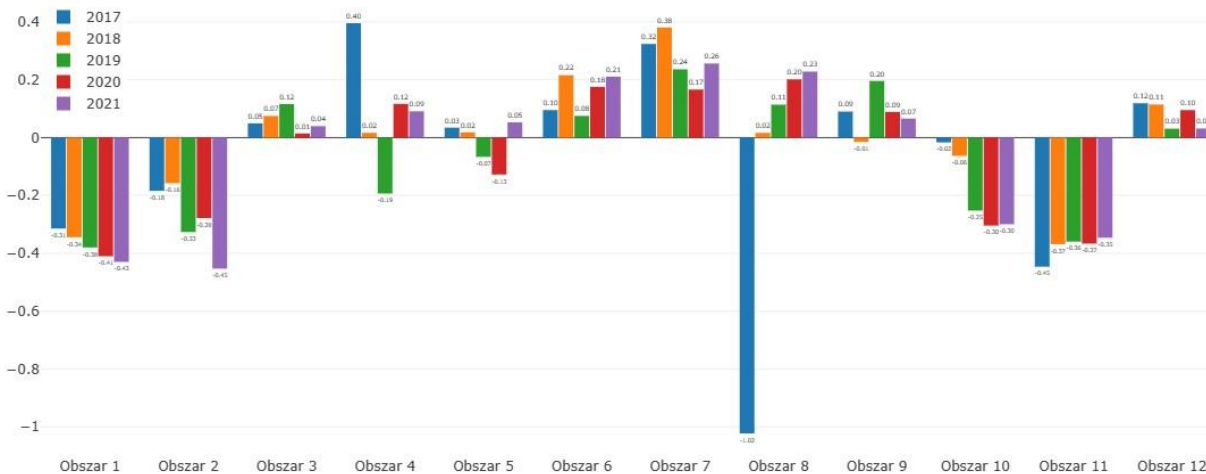
Gmina Słupia Konecka znajduje się w ćwiartce II (rysunek 29), co oznacza, że jej wskaźnik rozwoju jest gorszy niż w grupie porównawczej, ale gmina „goni” tę grupę – następuje poprawa sytuacji względem sytuacji w grupie. W większości obszarów wskaźnika rozwoju występują ujemne wartości, przy czym w części z nich sytuacja powoli poprawia się i widoczny jest stopniowy wzrost wskaźników. Najkorzystniejsze wartości występują w obszarach: 4 „stan finansów lokalnych” oraz 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury”. Wskaźniki w tych obszarach do 2019 roku osiągały ujemny poziom, natomiast w 2020 r. nastąpił wzrost wartości i w 2021 r. były to jedyne obszary, w których wartość wskaźnika była dodatnia. W pozostałych obszarach odnotowano wartości ujemne – najbardziej niekorzystna sytuacja w 2021 r. wystąpiła w obszarach: 3 „sytuacja materialna mieszkańców” oraz 9 „sytuacja demograficzna”.

Rysunek 31 Pozycja Gminy Kluczewsko w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

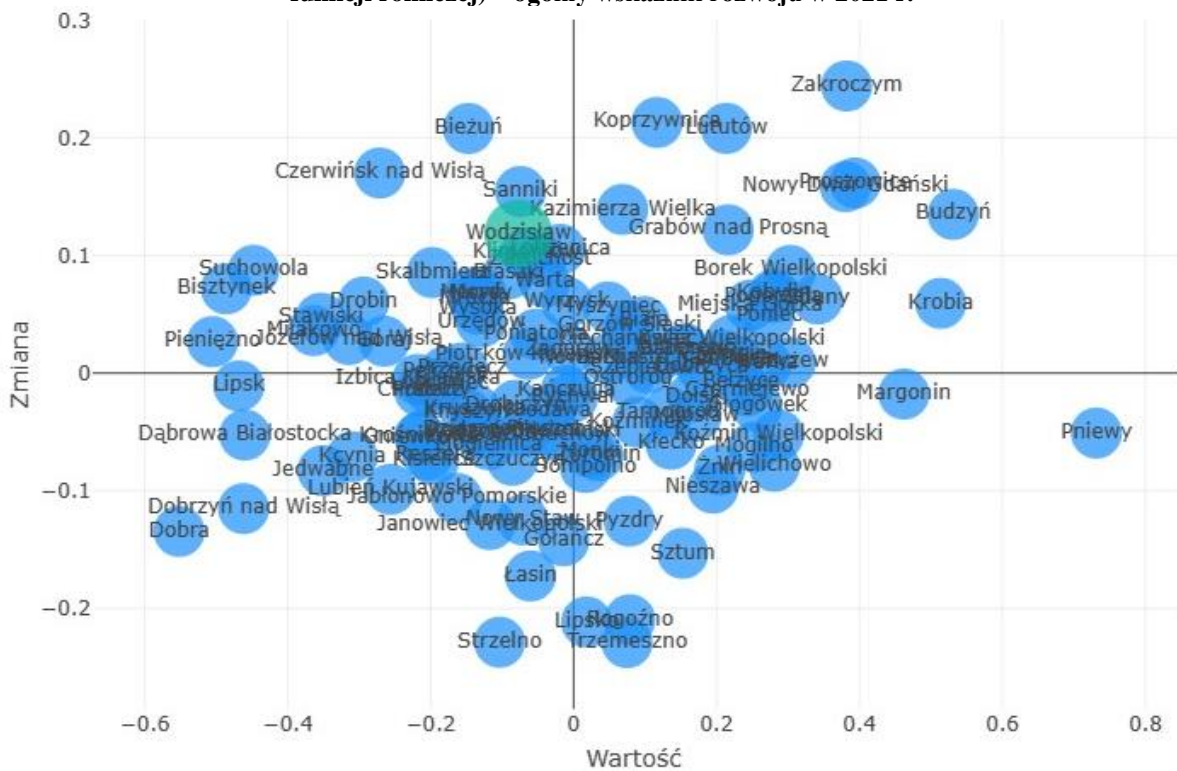
Rysunek 32 Wskaźnik rozwoju Gminy Kluczewsko w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

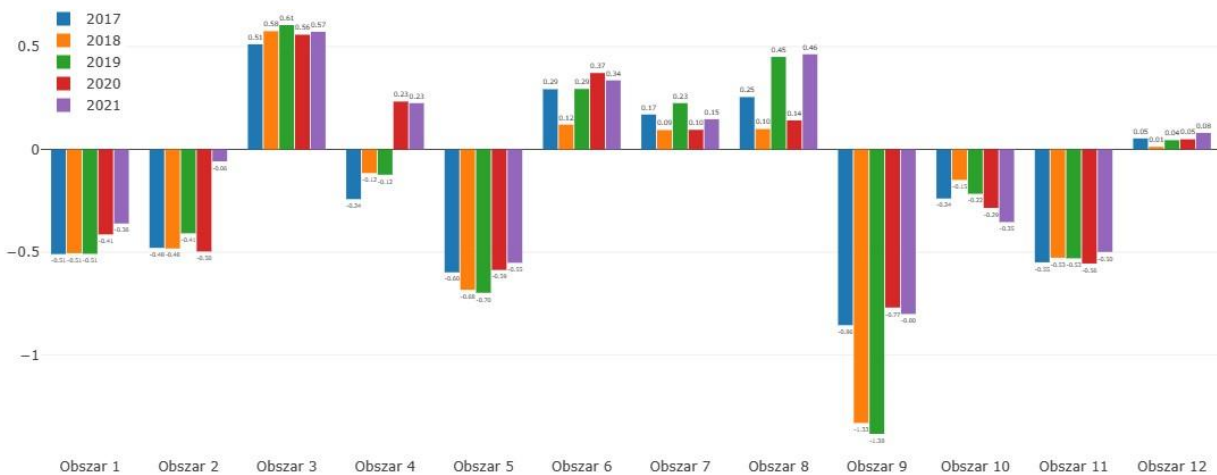
Gmina Kluczewsko znajduje się w II ćwiartce (rysunek 31), co oznacza, że sytuacja gminy jest mniej korzystna w porównaniu do średniej gmin podobnych, jednak gmina „goni” tę grupę – następuje poprawa sytuacji względem sytuacji w grupie. Pozytywne tendencje widoczne są na rysunku 32, gdzie w części obszarów, pomimo ujemnych wartości, następuje stopniowa poprawa. Najkorzystniejsze wartości wskaźnika występują w obszarach: 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny”, 6 „dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych” oraz 8 „poziom bezpieczeństwa”. W obszarach: 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej” oraz 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” wystąpiły najbardziej ujemne i wykazujące negatywne tendencje wartości wskaźnika.

Rysunek 33 Pozycja Gminy Wodzisław w grupie porównawczej (117 miast i gmin miejsko-wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Rysunek 34 Wskaźnik rozwoju Gminy Wodzisław w latach 2017–2021 (obszary)

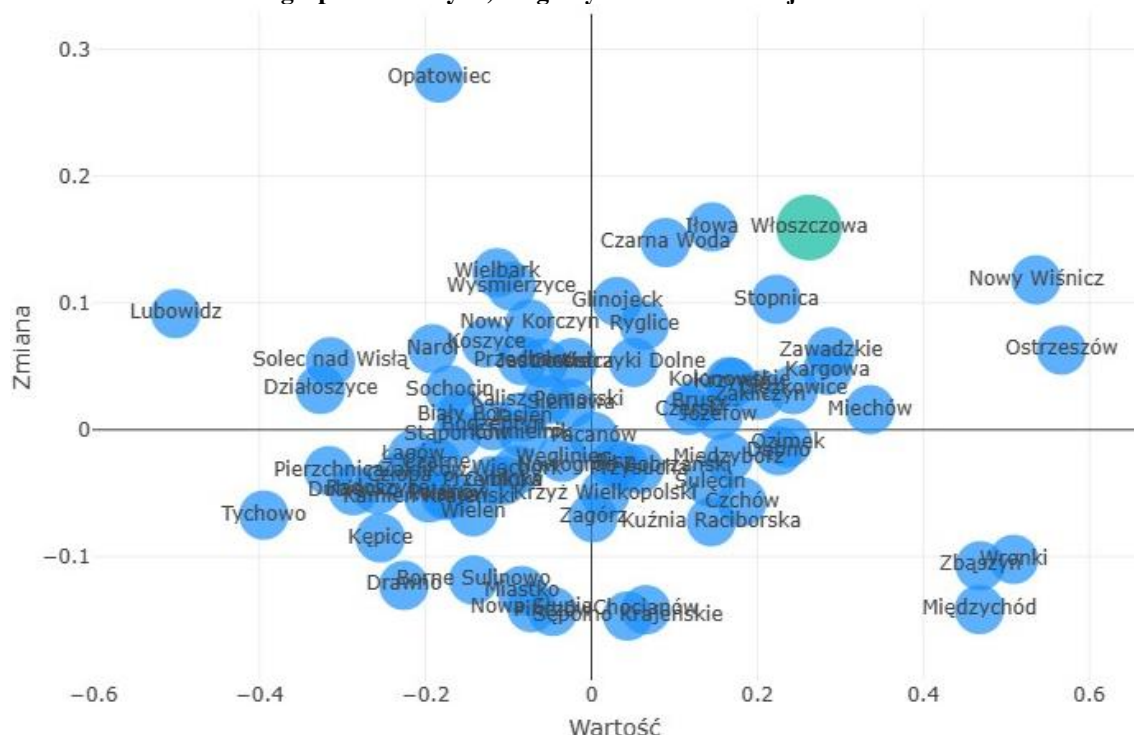

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Pozycja Gminy Wodzisław znajduje się w II ćwiartce (rysunek 33). Oznacza to, że sytuacja gminy jest mniej korzystna w porównaniu do sytuacji gmin z grupy porównawczej, natomiast następuje jej poprawa względem sytuacji pozostałych jednostek z grupy porównawczej. Korzystne tendencje można zauważyć na rysunku 34, gdzie w znacznej części obszarów nastąpił wzrost wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego. Najkorzystniejsza sytuacja występuje w obszarach: 3 „sytuacja materialna mieszkańców” oraz 8 „poziom bezpieczeństwa” – w obu obszarach wartość wskaźnika wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego. Najbardziej negatywne wartości występują w obszarach: 9 „sytuacja demograficzna” oraz 5 „dostępność i jakość usług oraz infrastruktury”. Niekorzystna sytuacja ma również miejsce w obszarze 11 „ład i struktura przestrzenna obszaru” oraz 1 „potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” – przy czym w obu obszarach następuje stopniowa poprawa.

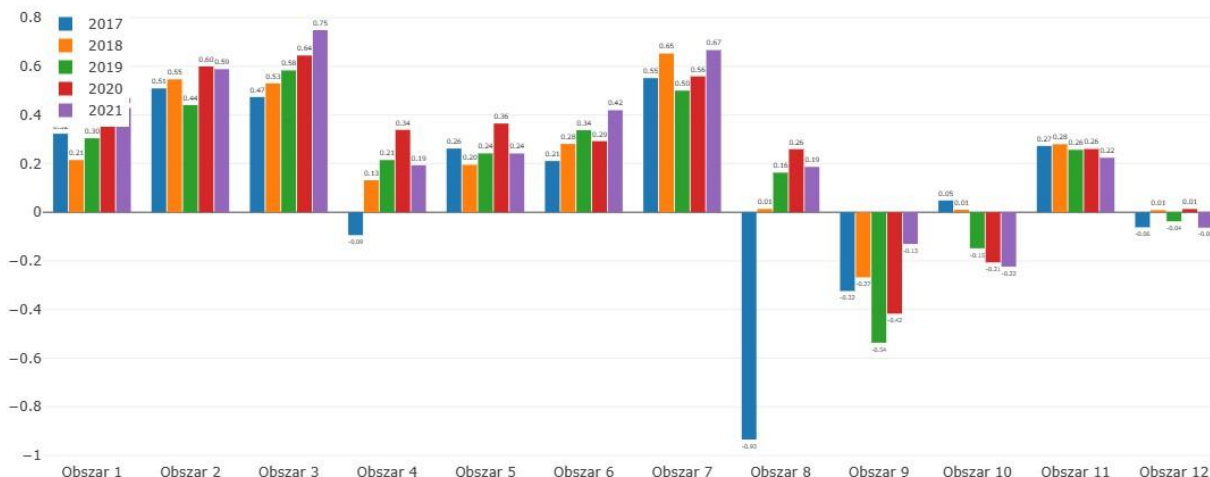

Rysunek 35 Pozycja Gminy Włoszczowa w grupie porównawczej (78 gmin miejsko-wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Rysunek 36 Wskaźnik rozwoju Gminy Włoszczowa w latach 2017–2021 (obszary)

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, gminy.monitorrozwoju.pl, inf. z dn. 16.10.2023 r.

Pozycja Gminy Włoszczowa znajduje się w I ćwiartce (rysunek 35), co oznacza, że sytuacja gminy jest lepsza w porównaniu do sytuacji w grupie gmin podobnych, a dodatkowo przewaga ta powiększa się. Należy także zwrócić uwagę na fakt znacznie dodatniej dynamiki zmian – niewiele gmin znajduje się wyżej na osi pionowej. Potwierdzeniem korzystnej sytuacji gminy jest rysunek 36, gdzie można zauważyć, że w większości obszarów występują wartości dodatnie, które w ostatnim badanym roku odnotowały ponowny wzrost. Najwyższe wartości występują w obszarach: 3 „sytuacja materialna mieszkańców”, 7 „zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy” oraz 2 „rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej”. Najbardziej niekorzystna sytuacja z ujemnymi wartościami wskaźnika występuje w obszarach: 10 „dostępność komunikacyjna”, 9 „sytuacja demograficzna” oraz 12 „lokalne środowisko przyrodnicze”.

14. Wewnętrzna spójność obszaru

Administracyjnie wszystkie gminy Świętokrzyskiej RLGD należą do powiatów jędrzejowskiego, koneckiego oraz włoszczowskiego, które położone są w granicach województwa świętokrzyskiego. Gminy obszaru charakteryzują się spójnością geograficzną pod względem położenia. Pod kątem fizycznogeograficznym analizowany obszar położony jest na terenie Wzgórz Opoczyńskich, Wzgórz Łopuszańskich, Niecki Włoszczowskiej, Pasma Przedborsko-Małogoskiego, Płaskowyżu Suchedniowskiego, Progu Lelowskiego, Płaskowyżu Jędrzejowskiego oraz Garbu Wodzisławskiego. Obszar odznacza się dużą spójnością przyrodniczą, która wynika ze zbliżonych bądź tożsamych uwarunkowań poszczególnych elementów środowiska:

- duża lesistość obszaru – lasy zajmują 32,3% ogólnej powierzchni obszaru RLGD, co znacznie przewyższa lesistość na terenie Polski oraz w województwie świętokrzyskim;
- znaczna ilość rzek, strumieni i bagien, które powstały dzięki sprzyjającej falistej powierzchni;
- duża liczba zbiorników wodnych;
- tereny sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji związanej pośrednio z gospodarką rybacką np. turystyka wędkarska;
- tereny do uprawiania aktywnej turystyki;
- zdecydowana większość obszaru RLGD to ONW z ograniczeniami naturalnymi;
- największą powierzchnię zajmują gleby brunatne, biellicowe oraz pseudobiellicowe, deluwialne, brunatne wykształcone na piaskach luźnych i gliniastych.

Spójność obszaru RLGD pod względem ekonomicznym obrazuje liczba gospodarstw rolnych o podobnej strukturze. Na obszarze charakterystyczna jest duża liczba wielkopowierzchniowych gospodarstw, co jest korzystniejsze dla rozwoju regionu, ze względu na możliwości specyfikacji i rozwoju określonych upraw.

Jak wynika z danych statystycznych klasyfikacji podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007, największa liczba, spośród wszystkich podmiotów gospodarczych na obszarze w 2022 r., była zarejestrowana w sekcjach: G „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle” – 2 608 podmiotów (21,3%), F „Budownictwo” – 2 371 podmiotów (19,4%) oraz C „Przetwórstwo przemysłowe” – 1 748 podmiotów (14,3%). Na obszarze nie są zarejestrowane żadne podmioty w sekcji U „Organizacje i zespoły eksterytorialne”, a najniższe i nikłe udziały podmiotów zarejestrowane są w sekcjach B „Górnictwo i wydobywanie”, D „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” i E „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Z danych GUS wynika, że w 2022 roku na terenie RLGD funkcjonowało 7 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON do działu 03 – Rybactwo w sekcji A „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo”. W całym województwie świętokrzyskim funkcjonowało 14 takich podmiotów, a więc połowa z nich zlokalizowana była na obszarze RLGD. Spośród wszystkich podmiotów – dwa zarejestrowane były w Gminie Ruda Maleniecka, natomiast po jednym w gminach Jędrzejów, Sędziszów, Wodzisław, Secemin i Włoszczowa.

Spójność kulturowa, mająca korzenie w historii obszaru, znajduje wyraz w istniejących obiektach kultury materialnej, jak i niematerialnej. Na terenie każdej z gmin obszaru występują zabytki wpisane do rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Losy historyczne gmin obszaru RLGD są bardzo podobne, przy czym podobieństwo to znajduje uzasadnienie w najstarszych świadectwach pozostałych na obszarze. Ślady po dawnych osadnikach są nadal zauważalne.

II. Podsumowanie

Zgodnie z danymi statystycznymi, obszar Świętokrzyskiej RLGD odnotowuje spadek liczby ludności. W 2022 r. liczba ludności wynosiła 134 961 osób, co stanowiło spadek w stosunku do roku 2018 o 5,2%. Taka sama tendencja występowała zarówno w województwie świętokrzyskim (spadek o 5,1%), jak i w Polsce (spadek o 1,7%), przy czym dynamika zmian liczby ludności w tych jednostkach była niższa niż w przypadku obszaru RLGD. Na niekorzystną sytuację w zakresie liczby mieszkańców obszaru największy wpływ miała Gmina Fałków (spadek o 10,9%), natomiast najniższy spadek liczby mieszkańców zanotowano w Gminie Sobków – o 1,6%.

Dane demograficzne wskazują, że na obszarze RLGD społeczeństwo stopniowo się starzeje. Udział najstarszych grup ludności wzrósł w badanym okresie, przy jednoczesnym spadku udziału ludności w wieku produkcyjnym i niewielkim wzroście ludności w wieku przedprodukcyjnym. Struktura piramidy wieku i płci wskazuje przewagę liczebności mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz odwrócenie tej tendencji wśród mieszkańców powyżej 60 lat, kiedy to kobiety zaczynają stanowić dominującą liczebnie płć. Warto zwrócić uwagę na znaczą liczbę ludności w wieku przedemerytalnym, co oznacza, że w niedalekiej przyszłości udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym nadal będzie się zwiększał. Piramida wieku i płci zwięża się ku podstawie więc można przewidywać, że udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców będzie stopniowo malał, co w konsekwencji doprowadzi do wzrostu wskaźników obciążenia demograficznego.

Średnia wartość wskaźników obciążenia demograficznego dla Świętokrzyskiej RLGD w każdym analizowanym roku była wyższa niż średnia dla województwa i kraju, natomiast dynamika wzrostu wskaźników dla obszaru RLGD była niższa w porównaniu do województwa świętokrzyskiego, ale wyższa w porównaniu do średniej krajowej. W 2022 roku w stosunku do 2018 roku na obszarze RLGD nastąpił wzrost wskaźnika *ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym* o 7,4 pp., podczas gdy dla województwa świętokrzyskiego o 8,2 pp., a dla Polski o 5,3 pp. Wzrost odnotowano także w przypadku wskaźnika *udział ludności w wieku nieprodukcyjnym w ludności ogółem* dla RLGD o 2,5 pp., podczas gdy w województwie świętokrzyskim nastąpił wzrost o 2,9 pp., a w Polsce o 1,9 pp. Wewnątrz obszaru najwyższy wzrost ww. wskaźników miał miejsce w Gminie Radków – odpowiednio o: 13,7% i 4,3%.

Wysokość przyrostu naturalnego na obszarze Świętokrzyskiej RLGD w analizowanym okresie wahała się, przy czym w każdym roku była to ujemna wartość. Na przestrzeni lat 2018–2021 wskaźnik wykazywał tendencję spadkową i z roku na rok pogłębiała się ujemna wartość. W roku 2022 nastąpiła zmiana trendu i wartość wskaźnika wzrosła, ale nadal utrzymywała się na ujemnym poziomie (-7,2). Podobna tendencja wystąpiła w województwie świętokrzyskim oraz w kraju. Warto zwrócić uwagę, że znaczny spadek przyrostu naturalnego dla wszystkich badanych jednostek wystąpił w latach 2020–2021, które były szczególne pod względem zmian w sytuacji demograficznej, ponieważ w związku z pandemią COVID-19 wzrosła liczba zgonów, co w konsekwencji miało znaczący wpływ na kształtowanie się poziomu przyrostu naturalnego. W 2022 r. wszystkie gminy obszaru osiągnęły ujemne wartości wskaźnika. Najgorsza sytuacja wystąpiła w Gminie Słupia Konecka, gdzie poziom przyrostu naturalnego wyniósł: -16,9. Najbardziej korzystna spośród wszystkich gmin RLGD (natomiast nadal ujemna) wartość wystąpiła w Gminie Małogoszcz – poziom wskaźnika wyniósł: -3,7. Była to wartość korzystniejsza od zarówno od średniej dla województwa świętokrzyskiego (-6,5) oraz od średniej dla Polski (-3,8).

Zjawiskiem, które ma wpływ na kształtowanie się liczby ludności jest również saldo migracji – obrazuje je wskaźnik salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W przypadku średniej dla gmin obszaru RLGD, wartość tego wskaźnika w całym analizowanym okresie utrzymywała się na ujemnym poziomie, z wahaniami w latach 2018–2020, natomiast od 2020 roku ujemne wartości wskaźnika stopniowo pogłębiały się i ostatecznie w 2022 r. poziom salda migracji dla obszaru wyniósł: -2,6. Jest to mniej korzystna wartość w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (-1,9), oraz w porównaniu do poziomu wskaźnika w kraju, który w 2022 r. osiągnął wartość dodatnią: 0,1. Największy wpływ na ujemny poziom salda migracji na obszarze RLGD miała Gmina Fałków

(-8,0). Natomiast dodatni wskaźnik salda migracji w 2022 r. osiągnęły gminy: Ruda Maleniecka (2,8), Secemin (0,9) oraz Nagłowice (0,4).

Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców to wskaźnik, którego wysoka wartość oznacza, że ludzie chętnie inwestują w dany obszar jako miejsce zamieszkania – inwestują w nim swój majątek i chcą się osiedlić, a więc dostrzegają potencjał okolicy. W analizowanym okresie 2018–2022 wskaźnik wahał się, ostatecznie osiągając w 2022 r. wartość o 6,9% niższą niż w roku początkowym. Przy czym w 2022 roku nastąpił także spadek wartości wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego o 22,9%, co jest tendencją zdecydowanie negatywną. Z punktu widzenia dynamiki zmian wartości wskaźnika wyróżniają się gminy Falków i Ruda Maleniecka, w których nastąpił najwyższy procentowy wzrost wskaźnika w 2022 r. w porównaniu do roku 2018. Mniej korzystna sytuacja w tym zakresie występuje w gminach Małogoszcz, Secemin, Imielno, Wodzisław i Nagłowice, gdzie nastąpił znaczny spadek ilości wydanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na przestrzeni analizowanych lat.

Gospodarkę i przedsiębiorczość obszaru RLGD dobrze opisują wskaźniki *podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności* oraz *podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym*. Pierwszy ze wskaźników we wszystkich gminach obszaru, w analizowanym okresie, wykazywał tendencję rosnącą, natomiast mimo systematycznego wzrostu średnia dla całego obszaru była niższa niż średnia dla województwa i kraju. Należy jednak zwrócić uwagę na dynamikę zmian. Na podstawie zobrazowanych w niniejszej Diagnozie danych należy stwierdzić, że pomimo corocznie niższych wartości, tempo zmian wskaźnika jest wyższe niż w przypadku średniej dla województwa i kraju, co jest pozytywnym zjawiskiem, ponieważ oznacza, że obszar RLGD systematycznie „goni” województwo i resztę kraju. Poziom wskaźnika *podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności* w 2022 r. w stosunku do roku 2018 wzrósł o 20,7%, podczas gdy dla województwa nastąpił wzrost o 17,6%, a dla kraju o 16,5%. Drugi ze wskaźników – *podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym* w całym analizowanym okresie wahał się, przy czym była to tendencja zarówno wojewódzka, jak i krajowa. W 2022 r. można zaobserwować niewielki wzrost wartości wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego, co jest pozytywną zmianą, natomiast wartość wskaźnika dla obszaru RLGD (74) była niższa niż średnia dla kraju (102) oraz niższa niż średnia dla województwa (80). Negatywnie wygląda natomiast kształtowanie się poziomu wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat – w 2022 r. nastąpił spadek wartości wskaźnika o 6,3% w porównaniu do roku 2018 (w województwie spadek o 7,0%, natomiast w Polsce – bez zmian).

Do analizy kondycji lokalnych przedsiębiorców można wykorzystać dwa wskaźniki – *jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności* oraz *udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON*. Średnia dla RLGD w przypadku pierwszego ze wskaźników w latach 2018–2020 malała, natomiast w 2021 roku nastąpił wzrost wskaźnika, który utrzymał się również w roku kolejnym. Taka sama tendencja wystąpiła w województwie i kraju, natomiast wartość wskaźnika dla obszaru RLGD była niższa i wynosiła w 2022 r. 42 podmioty, przy średniej dla województwa świętokrzyskiego – 50, zaś kraju – 59. Drugi ze wskaźników kształtował się podobnie – wartość na przestrzeni analizowanych lat wahała się, natomiast w roku 2021 wzrosła w stosunku do roku poprzedniego, odnotowując ponowny wzrost w 2022 r. W ostatnim badanym roku – 2022, wskaźnik dla obszaru (4,6) był wyższy niż wskaźnik dla Polski (4,4) oraz niewiele niższy od wskaźnika dla województwa świętokrzyskiego (4,7).

Aktywność lokalnej społeczności i liczba efektywnie działających formalnych grup mieszkańców na przestrzeni analizowanych lat systematycznie rosła. Wskaźnik *liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców* w 2022 r. był dla RLGD (44) niewiele wyższy niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (42) oraz kraju (43). Wewnątrz obszaru najkorzystniejszy wynik w tym zakresie w latach 2018–2022 wystąpił w Gminie Radków (74), natomiast najniższe wartości wskaźnika występowały w gminach Falków (23) i Małogoszcz (25).

Na obszarze RLGD obserwuje się wahania w sytuacji panującej na rynku pracy w analizowanym okresie. W 2022 r. wskaźnik *udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym* na obszarze RLGD (4,1%) był niższy niż średnia w województwie (5,0%), natomiast wyższy w porównaniu do średniej w kraju (3,7%). Niepokojącym zjawiskiem jest fakt wzrostu poziomu bezrobocia długoterminowego – wartość wskaźnika *udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem* w całym analizowanym okresie wahała się, przy czym na lata 2020–2021 przypada znaczny wzrost tego wskaźnika (w 2021 r. nastąpił wzrost w porównaniu do roku 2018 o 8,6 pp.). W 2022 r. wartość wskaźnika wyniosła 55,9% i w porównaniu do 2018 roku był to wzrost o 1,2 pp., natomiast dla województwa nastąpił wzrost o 2,4 pp., podczas gdy w kraju – spadek o 0,7 pp. Wśród gmin obszaru najniższa i najbardziej korzystna wartość wskaźnika wystąpiła w Gminie Falków (28,6%), natomiast najwyższa w Gminie Moskorzew (72,0%). Natomiast najwyższy wzrost ww. wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat odnotowała Gmina Słupia – wzrost o 17,0 pp. Wśród osób bezrobotnych na terenie RLGD przeważają kobiety i jest to podobny trend jak w województwie i kraju. Przy czym wskaźnik *udział kobiet wśród bezrobotnych ogółem* był znacznie wyższy niż średnia dla województwa (51,1%) i kraju (53,7%) i wynosił w 2022 r. – 60,5%. Najwyższym udziałem bezrobotnych kobiet w bezrobotnych ogółem charakteryzowała się Gmina Sędziszów – 70,0%.

Na obszarze tym charakterystyczna jest duża liczba wielkopowierzchniowych gospodarstw, co jest korzystniejsze dla rozwoju regionu, ze względu na możliwości specyfikacji i rozwoju określonych upraw. Wskaźnik *udział gospodarstw rolnych w powierzchni ogółem* był dla obszaru RLGD (54,6%) wyższy w porównaniu do województwa świętokrzyskiego (49,7%) oraz Polski (53,3%). Spośród wszystkich gospodarstw (w podziale na wielkość) największy udział – 39,6% stanowią gospodarstwa o powierzchni ponad 15 ha.

Według danych GUS *dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca* na obszarze RLGD w roku 2022 wynosiły 6 764 zł, co było wartością niższą niż średnia krajowa (7 467 zł) oraz średnia dla województwa świętokrzyskiego (6 900 zł). W przypadku dochodów własnych samorządów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, średnia dla RLGD była niższa zarówno od województwa świętokrzyskiego oraz od średniej dla kraju. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż dochody własne na 1 mieszkańca różnią się w poszczególnych gminach wchodzących w skład RLGD. Wewnątrz RLGD niższymi dochodami własnymi w 2022 r. charakteryzowała się Gmina Oksa, natomiast najwyższe dochody własne na 1 mieszkańca wykazywała Gmina Falków. W 2022 r. średnia wartość wydatków ogółem na obszarze RLGD wyniosła 6 935 zł i była niższa niż średnia krajowa (7 681 zł), a także średnia województwa świętokrzyskiego (7 176 zł). Średnie wydatki bieżące samorządów z obszaru Świętokrzyskiej RLGD (5 726 zł) w przeliczeniu na 1 mieszkańca, mimo systematycznego wzrostu w badanym okresie, w ostatnim roku były niższe zarówno od średniej krajowej (6 377 zł), jak i średniej dla województwa świętokrzyskiego (5 941 zł). Wewnątrz RLGD najwyższe wydatki bieżące na 1 mieszkańca w 2022 r. poniosła Gmina Ruda Maleniecka.

Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca na obszarze Świętokrzyskiej RLGD z roku na rok ulegały zwiększeniu, jednak nawet w 2022 r., kiedy osiągnęły wartość najwyższą (1 030 zł), były niższe od średniej dla województwa (1 134 zł) i kraju (1 517 zł). Wewnątrz RLGD najwyższą wartość wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych osiągnęły gminy Moskorzew (1 737 zł) oraz Radków (1 731 zł), natomiast najniższą Gmina Małogoszcz (865 zł). Wskaźnik *udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca* na obszarze RLGD w 2022 r. wyniósł 51 zł i także był niższy niż średnio w województwie (64 zł) i kraju (134 zł).

Wskaźnik *udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem* na obszarze RLGD systematycznie maleje, w 2021 r. osiągnął wartość najniższą (5,8%), która była nadal wyższa od średniej dla województwa świętokrzyskiego (5,0%) oraz Polski (3,7%). Wśród gmin obszaru RLGD najwyższa i najbardziej negatywna wartość wskaźnika wystąpiła w gminach Słupia Konecka i Imielno, gdzie poziom wskaźnika wynosił odpowiednio 14,0% i 12,7%, natomiast najniższą i najbardziej korzystną wartość wskaźnika osiągnęła Gmina Włoszczowa – 2,9% – była niższa od wartości dla województwa i kraju. Wartość wskaźnika *gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców* dla RLGD corocznie malała, jednak w każdym roku była wyższa niż średnia dla Polski. Corocznie

najmniej korzystne wartości występowały również w gminach Imielno i Słupia Konecka. Wartości wskaźników *rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku* były dla RLGD corocznie wyższe niż wartości średnio w województwie i kraju. Najgorsza sytuacja w tym zakresie miała miejsce w Gminie Słupia Konecka.

Na terenie obszaru Świętokrzyskiej RLGD w 2022 roku zlokalizowanych było 8 podmiotów (w tym 7 żłobków i 1 klub dziecięcy), które świadczyły usługi opieki nad dziećmi do lat 3 – trzy z nich na terenie Gminy Jędrzejów (2 żłobki i 1 klub dziecięcy) oraz po jednym podmiocie na terenie gmin: Małogoszcz, Sędziszów, Sobków, Krasocin i Włoszczowa. Natomiast w pozostałych gminach obszaru nie działał żaden podmiot, który oferował usługi opieki nad dziećmi do lat 3. W 2018 roku na całym obszarze RLGD prowadziły działalność w tym zakresie jedynie 2 żłobki (na terenie gmin Jędrzejów i Małogoszcz), więc sytuacja na przestrzeni analizowanych lat powoli poprawia się, natomiast nadal widoczne są znaczne braki w tym zakresie, ponieważ na większości obszaru brak jest podmiotów świadczących usługi opieki nad najmłodszymi.

Wskaźnik *udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat* na obszarze RLGD na przestrzeni analizowanych lat wahał się, ostatecznie w 2022 r. osiągając wartość 82,8%, co stanowiło wzrost w porównaniu do roku 2018 o 5,2 pp. – większy wzrost odnotowano zarówno w województwie świętokrzyskim (5,8 pp.) i w Polsce (5,4 pp.), a więc widoczna jest wolniejsza dynamika wzrostu na obszarze RLGD. Również w każdym z analizowanych lat wartości dla obszaru były niższe od wartości dla województwa i kraju. Biorąc pod uwagę krajowe uwarunkowania, związane z dużym zapotrzebowaniem na miejsca zapewniające opiekę dzieci w wieku przedszkolnym, rosnąca liczba dzieci objętych tą formą opieki jest pozytywnym zjawiskiem. Najwyższe wartości wskaźnika na obszarze RLGD osiągnęła Gmina Jędrzejów – 99,7%. Najmniej korzystna wartość wystąpiła w Gminie Oksa – 61,8% dzieci w wieku 3–5 lat z terenu gminy zostało objętych wychowaniem przedszkolnym. Wskaźnik określający liczbę dzieci przypadającą na 1 placówkę wychowania przedszkolnego na obszarze RLGD w 2022 roku wynosił 70 i był niższy niż średnia dla województwa świętokrzyskiego (74) oraz średnia dla kraju (80).

Współczynnik skolaryzacji na obszarze RLGD w 2022 r. (90,1%) nieznacznie spadł w porównaniu do 2021 r. (90,2%) i w całym analizowanym okresie był niższy niż średnia dla województwa i kraju. Wśród gmin obszaru najwyższą wartość zanotowano w Gminie Jędrzejów – 98,7%. Średnie wyniki uczniów z egzaminów ósmoklasisty z obszaru RLGD osiągnięte z języka polskiego, matematyki oraz języka angielskiego były każdorazowo w latach 2019–2022 niższe niż średnie wyniki uczniów z województwa świętokrzyskiego i Polski, co jest negatywną tendencją i budzi zaniepokojenie. Wewnątrz obszaru niemożliwe jest wskazanie jednego lidera, gdyż najlepsze wyniki w poszczególnych latach osiągnęli uczniowie z różnych gmin, w zależności od zakresu i roku egzaminu. Na wyróżnienie zasługują uczniowie z Gminy Ruda Maleniecka, ponieważ aż siedmiokrotnie w różnych zakresach i latach uzyskiwali jedno z dwóch najlepszych wyników spośród wszystkich gmin obszaru, niejednokrotnie korzystniejsze niż średnia uczniów w województwie świętokrzyskim oraz w Polsce.

W 2022 r. z sieci wodociągowej korzystało 77,6% mieszkańców obszaru RLGD. Była to wartość niższa niż średnia dla kraju (92,5%) i województwa (91,9%), przy czym wewnątrz obszaru odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej był zróżnicowany – najniższy występował w Gminie Słupia i wynosił w 2022 r. 24,5%, natomiast najwyższy w Gminie Sobków – 95,6%. Udział osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w 2022 r. wyniósł na obszarze RLGD 32,7% i był niższy niż średnia dla województwa (60,8%) oraz niższy niż średnia dla kraju (72,3%). Najmniej korzystna sytuacja w tym zakresie występowała w gminach Imielno, Oksa oraz Moskorzew, gdzie udział osób korzystających wynosił 0,0%. W zakresie osób korzystających z sieci gazowej ich odsetek na obszarze RLGD był również znacznie niższy niż średnio w województwie i kraju. W 2022 r. osiągnął znikomą wartość – 1,2%, przy 43,0% w województwie oraz 55,9% w kraju.

Gminy obszaru RLDG posiadają liczne atrakcyjne zasoby przyrodnicze i kulturowe, które mają znaczący wpływ na potencjał turystyczny tego regionu. Na walory przyrodnicze wpływają przede wszystkim: zróżnicowanie terenu, występujące kompleksy leśne, czyste środowisko naturalne oraz cieki, zbiorniki wodne, starorzecza i stawy rybne. Obszar RLDG wyróżnia się wiekową tradycją wytwarzania produktów lokalnych. W ostatnich latach obserwuje się wzrost zainteresowania popularyzacją lokalnych produktów, będących wyróżnikiem regionu – zarówno ze strony mieszkańców, jak i osób spoza obszaru. Jest to duży potencjał do wykorzystania w ramach usług i produktów turystycznych. Zasobem, który stanowi potencjał rozwoju obszaru są Obiekty Radków, Rybackiego Zakładu Doświadczalnego w Żabieńcu, będącego jednostką organizacyjną Instytutu Rybactwa Śródlądowego im. Stanisława Sakowicza – Państwowy Instytut Badawczy w Olsztynie.

III. Wnioski

1. Analiza SWOT

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Analiza SWOT dla obszaru Świętokrzyskiej RLDG (tabela 21) została przeprowadzona w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad diagnozą obszaru, w tym dane GUS, a przede wszystkim z wykorzystaniem zróżnicowanych metod partycypacji społecznej. W analizie starano się uwzględnić możliwie najwięcej rekomendacji, uwag i opinii lokalnej społeczności, będącej przedstawicielami wszystkich trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego oraz mieszkańców.

Tabela 20 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: opracowanie własne

Tabela 21 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	Odniesienie do Diagnostyki	SŁABE STRONY	Odniesienie do Diagnostyki
1. Duży udział wielkopowierzchniowych gospodarstw w strukturze wielkości gospodarstw, świadczący o specjalizacji w tej dziedzinie – dobre warunki do produkcji żywności ekologicznej.	Rozdział I pkt. 6	1. Malejąca liczba ludności spowodowana ujemnym przyrostem naturalnym i ujemnym saldem migracji.	Rozdział I pkt. 3
2. Występowanie obszarów chronionego krajobrazu w każdej z gmin RLDG.	Rozdział I pkt. 11	2. Niekorzystna struktura piramidy wieku i płci oraz niekorzystne wskaźniki obciążenia demograficznego.	Rozdział I pkt. 3
3. Posiadanie produktów wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych.	Rozdział I pkt. 10	3. Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców – mała liczba istniejących i niewystarczająca liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych.	Rozdział I pkt. 4
4. Unikatowe walory przyrodniczo krajobrazowe i czyste środowisko naturalne.	Rozdział I pkt. 11	4. Zdecydowana przewaga kobiet wśród osób bezrobotnych – wyższa od średniego udziału w województwie i kraju.	Rozdział I pkt. 4
5. Ciekawa historia i dziedzictwo kulturowe obszaru.	Rozdział I pkt. 10	5. Szybko pogłębiające się zjawisko długotrwałego bezrobocia.	Rozdział I pkt. 4
6. Położenie geograficzne i dostępność stawów rybnych i zbiorników wodnych.	Rozdział I pkt. 11	6. Średni udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych i od osób prawnych niższy niż średnia w województwie i kraju.	Rozdział I pkt. 7
7. Wyższy niż w województwie i w Polsce poziom lesistości obszaru.	Rozdział I pkt. 11	7. Braki w dostępie mieszkańców do sieci wodociągowej, gazowej i kanalizacyjnej.	Rozdział I pkt. 11
8. Bogate tradycje związane z hodowlą ryb w regionie.	Rozdział I pkt. 11	8. Niski współczynnik skolaryzacji, świadczący o tym, że część mieszkańców realizuje obowiązek szkolny poza obszarem.	Rozdział I pkt. 9
		9. Budownictwo mieszkaniowe rozwijające się wolniej w porównaniu do województwa i kraju.	Rozdział I pkt. 9
		10. Mała dostępność turystyczna (bazy noclegowej, gastronomicznej – infrastruktury turystycznej).	Rozdział I pkt. 3
SZANSE		ZAGROŻENIA	
1. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej.		1. Zmiany klimatu.	
2. Cyfryzacja życia codziennego.		2. Emigracja mieszkańców Polski.	
3. Wzrost świadomości obywatelskiej, w tym poczucia tożsamości i identyfikacji z miejscem zamieszkania.		3. Spadek zainteresowania turystyką poprzez brak możliwości ekonomicznych.	
4. Wzrost średniej długości życia.		4. Atrakcyjność gospodarcza sąsiednich regionów.	

5. Moda na migracje z większych miast na wieś.	5. Konsekwencje społeczne i gospodarcze pandemii COVID-19 i wojny w Ukrainie.
6. Popularyzacja aktywnej formy spędzania czasu wolnego i rozwój turystyki krajowej.	6. Wykluczenie cyfrowe.
7. Wzrost zainteresowania środowiskiem naturalnym, bogactwem obszarów przyrodniczych w Polsce.	7. Wzrost kosztów życia mieszkańców obszaru.

Źródło: opracowanie własne

2. Wnioski z analizy SWOT

Obszar Świętokrzyskiej RLGD posiada ukierunkowaną tożsamość lokalną mieszkańców, wynikającą ze wspólnych tradycji, dziedzictwa kulturowego i historii. Charakterystyczne wydarzenia, elementy kultury folklorystycznej oraz położenie sprawiają, że jest on spójną jednostką pod względem tożsamości lokalnej. Biorąc pod uwagę inne aspekty funkcjonowania, można wskazać mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, które w największym stopniu determinują zakres podejmowanych działań.

Aktualna sytuacja demograficzna kształtuje się na tym terenie niekorzystnie, ponieważ systematycznie maleje liczba mieszkańców, a analizowany obszar charakteryzuje się ujemnym saldem migracji, niekorzystnym w porównaniu do wyniku województwa i kraju. Niepokojący jest także poziom przyrostu naturalnego, który w 2022 roku osiągnął wartość: -7,2 – niższy poziom w porównaniu do średniej dla kraju oraz województwa świętokrzyskiego. Niesprzyjające tendencje demograficzne zauważyć można również we wzrastającej liczbie ludności w wieku poprodukcyjnym, przy nieznacznym wzroście ludności w wieku przedprodukcyjnym i spadku ludności w wieku produkcyjnym. Pogłębiające się nierówności w tym zakresie mogą doprowadzić w konsekwencji do pogłębienia się wskaźników obciążenia demograficznego w gminach. Istotne jest zatem dążenie do dostosowania usług do zmian demograficznych, ale też zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej tego obszaru. Szansą tutaj jest cyfryzacja życia codziennego – zapewnienie mieszkańcom szerokopasmowego Internetu, który umożliwi naukę i pracę zdalną. Malejąca liczba mieszkańców wynika między innymi z odpływu młodych ludzi w poszukiwaniu perspektyw życiowych. Młodzi ludzie wyjeżdżają na studia, po których nie wracają. Stworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości będzie pierwszym czynnikiem, który może zachęcić do powrotu do gmin z obszaru RLGD. Na jakość życia, pracy i przebywania w danym miejscu duży wpływ ma jakość środowiska i czyste powietrze. Zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń środowiska poprzez niską emisję można niwelować. Należy zwiększać świadomość ekologiczną wśród mieszkańców. Dla miejsc takich jak gminy RLGD bardzo ważne będzie też wzmacnianie lokalnej tożsamości i budowanie więzi społecznych oraz zachęcanie do zawiązywania partnerstw i realizacji inicjatyw oddolnych.

Pomimo rosnących wskaźników gospodarczych, poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszaru nadal jest niezadowalający, w latach 2018–2022 nastąpił spadek liczby nowo powstających podmiotów, co dla kształtowania się poziomu bezrobocia oraz przedsiębiorczości mieszkańców może przynieść w przyszłości negatywne efekty. Należy podjąć kroki niwelujące tę niekorzystną sytuację, podejmując działania aktywizujące i zachęcające mieszkańców obszaru do rozpoczynania działalności gospodarczej i tworzenia miejsc pracy. W przypadku obszaru gmin RLGD istotna jest aktywizacja bezrobotnych kobiet – pozytywną tendencją jest tworzenie podmiotów świadczących usługi opieki nad dziećmi do 3 lat, jednak na terenie obszaru nadal są gminy, w których nie funkcjonuje żaden podmiot świadczący tego typu usługi, co może negatywnie wpływać na aktywność zawodową kobiet, ponieważ w przeważającej części to kobiety dbają o dzieci i rodzinę, a więc ze względu na brak instytucji świadczących usługi opieki nad najmłodszymi dziećmi są zmuszone do pozostania z nimi w domu i zaniechania pracy zawodowej. Istotne jest zatem takie kierunkowanie rozwoju, które pozwoli kobietom na podjęcie pracy – dostęp do opieki nad dziećmi czy podnoszenie kwalifikacji, co przyczyni się do wzrostu ich aktywności w tym zakresie.

Niewątpliwą zaletą i głównym atutem regionu Świętokrzyskiej RLGD jest jego położenie, dlatego szansą dla obszaru można upatrywać w rozwoju turystyki. Obszar posiada wyjątkowe walory przyrodnicze. Tereny leśne charakteryzują się wysokim stopniem naturalności i bioróżnorodności, powietrze wykazuje niewielki stopień zanieczyszczenia. Bezpośrednie sąsiedztwo pasma Gór Świętokrzyskich skutkuje korzystnym mikroklimatem oraz atrakcyjną pod względem możliwości uprawiania turystyki i rekreacji lokalizacją. Zagrożenie stanowi jednak fakt niewystarczającego wykorzystania potencjału, zarówno w postaci dziedzictwa kulturowego, jak i zasobów naturalnych poprzez sezonowość oferty turystycznej, a także możliwy wzrost atrakcyjności obszarów sąsiednich, które będą stanowić konkurencję. Obszar Świętokrzyskiej RLGD stanowi odpowiednie miejsce do zorganizowania krótkotrwałego wypoczynku dla mieszkańców miast sąsiednich regionów oraz dużych aglomeracji. Malownicze krajobrazy, możliwość uprawiania sportów wodnych, atrakcyjne tereny łowieckie, tereny hodowli ryb oraz tereny wędkarskie o wieloletnich tradycjach, a także wiele cennych zabytków architektonicznych oraz imprez kulturalnych, stanowią dobrą bazę do organizowania wolnego czasu. Szansą rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki, ze względu na tradycje obszaru, jest rozwój branż związanych z turystyką i rybactwem. Istotne znaczenie dla regionu ma ryba, która przez liczne stawy rybne i inne zbiorniki wodne stanowi znak rozpoznawczy całego obszaru – wiąże się z rozwojem turystyki i może stanowić element promocji regionu.

3. Kluczowe problemy, potrzeby, potencjały, zasoby

W wyniku analizy danych statystycznych, badania ankietowego, spotkań z mieszkańcami w ramach konsultacji społecznych, a także analizy SWOT można wyodrębnić kluczowe problemy i potrzeby mieszkańców obszaru RLGD oraz potencjały i zasoby, które można i należy wykorzystać do rozwoju obszaru.

A. Kluczowe problemy i potrzeby:

- niewystarczająco dostosowana infrastruktura i usługi publiczne do zachodzących zmian demograficznych;
- niedostatecznie zagospodarowany potencjał kulturowy, przyrodniczy i turystyczny;
- niedostateczna aktywność społeczna mieszkańców;
- niewystarczająca dostępność mieszkańców do usług społecznych i zdrowotnych.

B. Kluczowe zasoby i potencjały:

- walory przyrodnicze i krajobrazowe;
- bogata historia i dziedzictwo kulturowe, w tym cenne zabytki;
- warunki umożliwiające rozwój funkcji osiedleńczej obszaru;
- doświadczenie we współpracy wielosektorowej, w tym w ramach Świętokrzyskiej RLGD.

Spis tabel

Tabela 1 Podstawowe dane o gminach obszaru Świętokrzyska RLGD	5
Tabela 2 Ludność poszczególnych gmin RLGD w 2022 r.	7
Tabela 3 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022	10
Tabela 4 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022.....	14
Tabela 5 Wskaźniki gospodarcze na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w latach 2018–2022	15
Tabela 6 Wskaźniki świadczące o kondycji przedsiębiorstw w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022.....	18
Tabela 7 Udział przedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 50 pracowników w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach....	19
Tabela 8 Udział % podmiotów gospodarczych według grup rodzajów działalności (PKD 2007) w poszczególnych gminach RLGD, średnio na obszarze RLGD, w województwie i kraju w 2022 r.....	20
Tabela 9 Wskaźniki bezrobocia na obszarze RLGD, średnio w województwie i kraju w latach 2018–2022.....	22
Tabela 10 Struktura gospodarstw rolnych w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w 2020 r.....	24
Tabela 11 Dochody ogółem i dochody własne na 1 mieszkańca (zł) w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022	27
Tabela 12 Wydatki majątkowe i wydatki bieżące na 1 mieszkańca (zł) w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022	29
Tabela 13 Wskaźnik G (zł) dla poszczególnych gmin RLGD oraz średnia wartość obszaru RLGD w latach 2020–2022	33
Tabela 14 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego ogółem na 10 tys. mieszkańców w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2017–2021	35
Tabela 15 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców oraz udział % dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2017–2021	35
Tabela 16 Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3–5 lat oraz liczba dzieci przypadająca na 1 placówkę wychowania przedszkolnego w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022.....	37
Tabela 17 Współczynnik skolaryzacji brutto oraz liczba uczniów w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2017–2021	39
Tabela 18 Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminach RLGD oraz porównanie średniej obszaru RLGD do województwa i kraju w latach 2019–2022	40
Tabela 19 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności w poszczególnych gminach RLGD oraz porównanie średniej RLGD do województwa i kraju w latach 2018–2022	43
Tabela 20 Schemat analizy SWOT.....	79
Tabela 21 Analiza SWOT.....	80

Spis map

Mapa 1 Gminy objęte partnerstwem Świętokrzyska RLGD	4
Mapa 2 OSI Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie świętokrzyskim	6
Mapa 3 Przyrost naturalny na 1 000 ludności w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.	12

Mapa 4 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.....	16
Mapa 5 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.	17
Mapa 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.	22
Mapa 7 Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.....	23
Mapa 8 Sumaryczna mapa obszarów ONW w Polsce.....	25
Mapa 9 Udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.....	30
Mapa 10 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.	31
Mapa 11 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach RLGD w 2022 r.	32
Mapa 12 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem w poszczególnych gminach RLGD w 2021 r.	34
Mapa 13 Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w poszczególnych gminach RLGD w 2021 r.	36
Mapa 14 Formy ochrony przyrody na obszarze gmin RLGD	50
Mapa 15 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego dla ozonu określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie świętokrzyskim w 2022 r.	51
Mapa 16 Zasięg podobszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu ustanowionego ze względu na ochronę roślin w województwie świętokrzyskim w 2022 r.....	52
Mapa 17 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu docelowego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi w województwie świętokrzyskim w 2022 r.....	52
Mapa 18 Penetracja budynkowa zasięgami Internetu stacjonarnego o przepustowości co najmniej 30 Mb/s – fragment mapy dla województwa świętokrzyskiego	54

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności ogółem na obszarze RLGD w latach 2018–2022.....	8
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze RLGD w latach 2018–2022	8
Wykres 3 Piramida płci i wieku dla obszaru RLGD w 2022 r.	9
Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na obszarze RLGD w porównaniu do średniej dla województwa i kraju w 2022 r.	9
Wykres 5 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze RLGD w latach 2018–2022	11
Wykres 6 Przyrost naturalny na 1 000 ludności na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	11
Wykres 7 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze RLGD w latach 2018–2022	13
Wykres 8 Saldo migracji na 1 000 ludności na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	13
Wykres 9 Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.	14
Wykres 10 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze RLGD w latach 2018–2022....	15
Wykres 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	15
Wykres 12 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze RLGD w latach 2018–2022	16

Wykres 13 Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	17
Wykres 14 Dynamika wzrostu wartości wskaźników gospodarczych obszaru RLGD, województwa i kraju – wzrost/spadek procentowy w 2022 r. w stosunku do 2018 r.	18
Wykres 15 Liczba fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	21
Wykres 16 Procentowy udział bezrobotnych według płci na obszarze RLGD, w województwie i kraju w 2022 r.....	23
Wykres 17 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022	27
Wykres 18 Dochody własne na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	28
Wykres 19 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022	28
Wykres 20 Wydatki ogółem na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	29
Wykres 21 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022	30
Wykres 22 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób fizycznych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	31
Wykres 23 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w latach 2018–2022	32
Wykres 24 Udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa – podatek dochodowy od osób prawnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2022 r.....	32
Wykres 25 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze RLGD w latach 2017–2021	34
Wykres 26 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie mieszkańców ogółem na obszarze RLGD w porównaniu do województwa i kraju w 2021 r.....	34
Wykres 27 Udział % korzystających z instalacji w ogóle ludności na obszarze RLGD, w województwie i kraju w 2022 r.....	42

Spis rysunków

Rysunek 1 Pozycja Gminy Imielno w grupie porównawczej (379 gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	56
Rysunek 2 Wskaźnik rozwoju Gminy Imielno w latach 2017–2021 (obszary)	56
Rysunek 3 Pozycja Gminy Słupia w grupie porównawczej (379 gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	57
Rysunek 4 Wskaźnik rozwoju Gminy Słupia w latach 2017–2021 (obszary).....	57
Rysunek 5 Pozycja Gminy Jędrzejów w grupie porównawczej (41 gmin miejsko-wiejskich stanowiących ośrodki wielofunkcyjne) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	58
Rysunek 6 Wskaźnik rozwoju Gminy Jędrzejów w latach 2017–2021 (obszary).....	58
Rysunek 7 Pozycja Gminy Małogoszcz w grupie porównawczej (176 gmin miejsko-wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	59
Rysunek 8 Wskaźnik rozwoju Gminy Małogoszcz w latach 2017–2021 (obszary)	59
Rysunek 9 Pozycja Gminy Sędziszów w grupie porównawczej (176 gmin miejsko-wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	60
Rysunek 10 Wskaźnik rozwoju Gminy Sędziszów w latach 2017–2021 (obszary).....	60
Rysunek 11 Pozycja Gminy Nagłowice w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	61
Rysunek 12 Wskaźnik rozwoju Gminy Nagłowice w latach 2017–2021 (obszary)	61

Rysunek 13 Pozycja Gminy Sobków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	62
Rysunek 14 Wskaźnik rozwoju Gminy Sobków w latach 2017–2021 (obszary).....	62
Rysunek 15 Pozycja Gminy Fałków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	63
Rysunek 16 Wskaźnik rozwoju Gminy Fałków w latach 2017–2021 (obszary).....	63
Rysunek 17 Pozycja Gminy Krasocin w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	64
Rysunek 18 Wskaźnik rozwoju Gminy Krasocin w latach 2017–2021 (obszary)	64
Rysunek 19 Pozycja Gminy Moskorzew w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	65
Rysunek 20 Wskaźnik rozwoju Gminy Moskorzew w latach 2017–2021 (obszary).....	65
Rysunek 21 Pozycja Gminy Radków w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	66
Rysunek 22 Wskaźnik rozwoju Gminy Radków w latach 2017–2021 (obszary)	66
Rysunek 23 Pozycja Gminy Secemin w grupie porównawczej (477 gmin wiejskich o umiarkowanej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	67
Rysunek 24 Wskaźnik rozwoju Gminy Secemin w latach 2017–2021 (obszary).....	67
Rysunek 25 Pozycja Gminy Oksa w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	68
Rysunek 26 Wskaźnik rozwoju Gminy Oksa w latach 2017–2021 (obszary).....	68
Rysunek 27 Pozycja Gminy Ruda Maleniecka w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	69
Rysunek 28 Wskaźnik rozwoju Gminy Ruda Maleniecka w latach 2017–2021 (obszary).....	69
Rysunek 29 Pozycja Gminy Słupia Konecka w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	70
Rysunek 30 Wskaźnik rozwoju Gminy Słupia Konecka w latach 2017–2021 (obszary)	70
Rysunek 31 Pozycja Gminy Kluczewsko w grupie porównawczej (174 gminy wiejskie ekstensywnie zagospodarowane) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	71
Rysunek 32 Wskaźnik rozwoju Gminy Kluczewsko w latach 2017–2021 (obszary).....	71
Rysunek 33 Pozycja Gminy Wodzisław w grupie porównawczej (117 miast i gmin miejsko-wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.	72
Rysunek 34 Wskaźnik rozwoju Gminy Wodzisław w latach 2017–2021 (obszary).....	72
Rysunek 35 Pozycja Gminy Włoszczowa w grupie porównawczej (78 gmin miejsko-wiejskich ekstensywnie zagospodarowanych) – ogólny wskaźnik rozwoju w 2021 r.....	73
Rysunek 36 Wskaźnik rozwoju Gminy Włoszczowa w latach 2017–2021 (obszary)	73